

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöviranomaisten toteuttaman ennakko- ja jälkivalvonnan asiointikanavat ja tietovirrat

Kokonaisarkkitehtuuriselvitys

31.5.2022

Sisällys

1. Tiivistelmä	1
2. Taustaa	3
3. Selvitystyöryhmän toiminta	5
4. Nykytilan kuvaukset	7
4.1. Selvityksessä käytetyt käsitteet	7
4.2. Ympäristöviranomaiset ja muut toimijat	8
4.3. Ennakko- ja jälkivalvontaa ohjaavat lait ja tietovirtoihin vaikuttavat velvoitteet	9
4.4. Ympäristöviranomaisten tuottamat ennakko- ja jälkivalvonnan palvelut	12
4.5. Lupapalvelu prosessina	14
4.6. Sähköiset asiointipalvelut ja muut tietojärjestelmät	15
4.7. Tietoryhmät ja tietovirrat eri järjestelmien välillä	18
4.8. Ennakko- ja jälkivalvontaan liittyvät tietovarannot	21
4.8.1. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä tietovarantona	21
4.8.2. Maa-aineslupatietojärjestelmä tietovarantona	23
4.9. Lupaprosessin tiedonhallinnan kokonaisuus	23
4.10. Asiakkaan polku lupa-asioinnissa	24
5. Tunnistetut kehittämistarpeet	27
5.1. Tiedon yhteiskäyttöisyyden parantaminen	28
5.2. Visio asiointipolusta	29
5.3. Visio viranomaisten yhteistyön kanavista	33
6. Kehitystiekartta	34
6.1. Hanke-ehdotus tietojen yhteentoimivuuden kehittämisestä	34
6.2. Hanke-ehdotus ympäristöviranomaisten roolien selkeyttämisestä	35
6.3. Hanke-ehdotus asiointipalveluiden teknisestä kehittämisestä	35
Liite 1. Sanasto	37
Liite 2. Toimijat	38
Liite 3. Selvityksessä huomioidut lait ja velvoitteet	40
Liite 4 Palvelut	42
Liite 5 Tietojärjestelmäsalkku	45
Liite 6 Tietoryhmät	49
Lähteet	50

1. Tiivistelmä

Ympäristöministeriö asetti vuoden 2022 alussa työryhmän, jonka tavoitteeksi asetettiin kuvata 30.6.2022 mennessä ympäristöviranomaisten toteuttaman ennakko- ja jälkivalvonnan asiointikanavat ja tietovirrat nykytilassaan, tunnistaa niiden kehittämistarpeet sekä luoda visio sujuvammasta tilanteesta ja tiekartta sitä kohti. Selvitys rajattiin valtion ympäristöhallinnon ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten toteuttamiin ennakkovalvonnan asiointia edellyttäviin menettelyihin, erityisesti ympäristönsuojelulain, vesilain ja maa-aineslain mukaisiin lupa- ja ilmoitusmenettelyihin sekä luvitettujen kohteiden jälkivalvonnan raportointimenettelyihin. Lisäksi huomioitiin mm. jätelain mukaisia menettelyjä.

Kaikkiaan tutkittiin ympäristöviranomaisten tuottamien 17 eri palvelun asiointia ja tietovirtoja. Tarvit-tavan tiedon sisältöä, laatua tai suuntaa ohjataan kymmenissä lakisääteisissä päällekkäisissä velvoit-teissa (kuvattuja 42 kpl). Lupaprosessin eri vaiheiden (luvan hakeminen, käsittely ja kuulemisvaihe sekä luvitetun toiminnan jälkivalvonta) aikana käytetään lukuisia eri asiointipalveluita ja tietojärjestelmiä, joista tässä selvityksessä kuvattiin todellista tilannetta yksinkertaistaen 28 kpl.

Kun eri velvoitteet, palvelut, toimijat, prosessit, tietojärjestelmät, tiedot ja tietovarannot otetaan yhtä aikaa huomioon, käy kokonaisuus tiedonhallinnallisesti hyvin vaativaksi. Nykytilannetta kuvaavat mm. seuraavat havainnot:

- Valtion ja kuntien ympäristöviranomaiset toteuttavat toimivaltarajojensa puitteissa hyvin saman-kaltaisia tehtäviä, mutta omissa asiointikanavissaan. Tämän vuoksi toiminnanharjoittajille on tarjolla lukuisia erilaisia asiointipolkuvaihtoehtoja, joiden varrella sujuva sähköinen asiointi-kokemus saattaa joskus toteutua, mutta usein ei.
- Sadat erilaiset hakemustiedot toimitetaan edelleen useimmiten tulostettavissa lomakkeissa ja muissa liitetiedostoissa, mikä jättää hyödyllisen datan piiloon tiedostojen sisään.
- Osaa lakisääteisistä velvoitteista ei kyetä toteuttamaan aika-, osaamis- tai rahoitusvajeiden vuoksi, esim. päästötietoja ei kunnista raportoida ympäristönsuojelun tietojärjestelmään katta-vasti ja hakemusasiakirjojen henkilötietojen suojaamisessa yleisessä tietoverkossa voi esiintyä puutteita. Osa toimijoista koettaa tunnollisesti toteuttaa manuaalisesti velvoitteita sähköisten keinojen puuttuessa, mikä on aikaavievää ja turhauttavaa.
- Asioinnin tietovirtahaasteita ei voi ratkaista pelkkää asiointijärjestelmää kehittämällä, vaan asianhallinnan, arkistoinnin ja jälkivalvonnan tarpeet on myös huomioitava. Nyt näitä haasteita ratkaistaan erikseen valtion ja eri kuntaviranomaisten palveluissa, mikä on taloudellisesti teho-tonta eikä palvele tiedon yhteiskäyttöisyyden tavoitetta.
- Toimijoiden ja tietojärjestelmien väliset roolit ovat muodostuneet heterogeenisesti pitkän ajan kuluessa tavalla, joka estää hallittua digitalisaation edistämistä.
- Tietojen yhteiskäyttöisyyttä toivotaan yleisesti, mutta tiedon rakenteistamisen edellyttämä yhteisymmärrys tarvittavista yksittäisistä rakenteistettavista tiedoista, niiden käsitteistä, muodosta ja priorisoinnista puuttuu.

Työryhmän tehtäväksi annettiin tuottaa visio asiakkaan asiointipolusta. Hyvän asiointipalvelun pitäisi olla:

- ennakko- ja jälkivalvonnan palveluiden osalta yhtenäinen, niin että kehitetty tiedon rakenteisuus ja mahdolliset integraatiot toimisivat kattavasti mahdollistaen tietovirrat hakemuksesta arkistointiin asti

- karttapohjainen, niin että asiakas voisi kuvata kohteensa kartalle ja saisi sijaintiin liittyviä tietoja automaattisesti osaksi hakemustaan – esimerkiksi suojelu- ja pohjavesitietoja SYKE:n tietovarannoista sekä jatkossa kaavoitus- ja rakennustietoja kehitteillä olevasta Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (RYTJ)
- helppokäyttöinen ja ohjaava siten, että se auttaa hakijaa tekemään laadukkaan hakemuksen, joka voidaan käsitellä ilman täydennyspyyntöviivästyksiä.

Pelkistettynä hakijan asiointipolulla voisi olla kaksi järjestelmää: yleisohjausta tarjoava verkkosivusto sekä paikkatietopohjainen asiointipalvelu, missä hoidettaisiin asian ohjaus oikealle viranomaiselle sekä tietojen vaihto hankkeen lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintivaiheessa ja toiminnan aikaisessa seuranta- ja raportoinnissa. Viranomaiset tarvitsevat asian käsittelyssä kuitenkin lisäksi asianhallintaa, kuulemisvaihetta, päätöksentekoa ja arkistointia toteuttavia toiminnallisuuksia, jotka voivat olla joko osa jotain järjestelmää tai omia järjestelmiään. Sujuva ja kattava tiedon virtaaminen läpi koko järjestelmäketjun tulisi varmistaa. Toistaiseksi tällaista kokonaisratkaisua ei ole olemassa, mutta eri organisaatioilla on toimivia osaratkaisuja.

Tietovirtojen yhtenäistäminen on ensimmäinen tehtävä matkalla kohti sujuvampaa kokonaisratkaisua, mutta jo sitä suunniteltaessa voidaan valmistella valittuja tietojärjestelmiä vastaanottamaan yhteentoimivia tietoja. Selvityksessä tunnistettiin karkeasti jaotellen kaksi olemassa oleviin tietojärjestelmiin nojautuvaa etenemisvaihtoehtoa. Niitä ei ole priorisoitu, vaan suunnan valintaan haetaan vielä lisäinformaatiota mm. erillisellä kustannus- ja vaikutusarvioinnilla.

Kattavaa asiointiratkaisua voidaan edistää

- A. hajautetusti valtion ja kuntien omissa asiointiratkaisuissa, niin että luodaan yhtenäiset tietorakenteet ja toimintatavat sekä valvotaan niiden kattavaa toteutusta
- B. keskitetysti yhtenäisessä valtiovetoisessa asiointiratkaisussa, niin että luodaan myös sujuvaan kuntakäyttöön soveltuvat toimintatavat.

Selvitystyöryhmä arvioi, että tiedon yhtenäiset rakenteet ja sen sujuva virtaaminen sovittavissa avainjärjestelmissä jo itsessään sujuvoittaa viranomaisten yhteistyötä. Lisäksi avainjärjestelmiin voidaan luoda tarpeen mukaan yhteistyötä edistäviä toiminnallisuuksia. Myös tilanteen mukaiset uudet verkostot ja yhteiset toimintamallit nähdään hyvänä keinona viranomaisyhteistyön kehittämisessä.

Selvitystyöryhmä suosittelee jatkokehityksen jakamista kolmeen alahankkeeseen

1. Tietojen yhteentoimivuuden kehittäminen yhteistyössä ympäristöviranomaisten ja niiden digitalisaatiokehityshankkeiden kesken, sisältäen ennako- ja jälkivalvonnan tietojen tarkemman tietoarkkitehtuuri- ja sanastoprojektin vuoden 2023 aikana.
2. Ympäristöviranomaisten roolien selkeyttäminen ennako- ja jälkivalvonnan sekä siihen liittyvän tietohallinnon kehittämisen toteuttamisessa, tunnistuen tämänhetkisen ohjauksen päällekkäisyydet ja katvealueet sekä mahdolliset lakimuutos- ja tekniset toteutustarpeet 2023–2024.
3. Koko ympäristöviranomaiskenttää koskevien kokonaisratkaisua edistävien toimenpiteiden toteutus voitaneen aloittaa aikaisintaan vuonna 2024, kun yhteisymmärrys ja päätös tiedon yhteentoimivuuden vaatimista kehittämistoimista, toimijoiden roolista ja potentiaalisimmasta asiointipolun kehittämissuunnasta on saavutettu ja rahoituspäätökset on tehty. Työ jatkuu vaiheittain vuosina 2025–2026.

2. Taustaa

Valtion ympäristölupaviranomaisten sähköisen lupatietojärjestelmän kehittämiseen ryhdyttiin vuonna 2008, jolloin ympäristöministeriön toimeksiannosta alettiin määritellä asiointiympäristöä ja ratkaisupankkia. Uudistamisen tavoitteina olivat tuolloin mm. sähköisen asioinnin mahdollistaminen, ympäristölupapäätösten muodon yhtenäistäminen, hakemusten käsittelyn nopeutuminen, asianosaisten tiedonsaannin paraneminen ja lupaprosessin kokonaisvaltaisen hallinnan tehostuminen. Vuonna 2014 aloitettiin myös uuden aiempaa toiminnallisemman valvontatietojärjestelmän kehittäminen vuonna 2003 käyttöönotetun VAHTI-tietojärjestelmän korvaajaksi. Hankkeisiin ovat osallistuneet ympäristöministeriö, ympäristölupavirastot, alueelliset ympäristökeskukset sekä ELY-keskukset, ja niissä luotiin pohja nykyisille aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten käyttämille lupa-asiointi- ja lupavalvontajärjestelmille. Kehitystä on jatkettu useissa jatkohankkeissa, joista uusin on käynnissä vuoteen 2023 asti.

Samoihin aikoihin käynnissä oli Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelma (SADe-ohjelma 2009–2015). Yksi sen hankkeista oli ympäristöministeriön vetämä Rakennetun ympäristön ja asumisen hanke, missä pyrittiin edistämään rakennusvalvonnan sekä ympäristöhallinnon asioinnin digitalisaatiota. Tuolloin tuotettiin KuntaGML-mallinnus (Suomen Kuntaliiton perustaman paikkatietopalveluprojektin osahanke, jolla tähdättiin kuntien paikkatietojen yhteiskäytön tehostamiseen yhtenäisen tietopalvelurajapinnan kautta) sekä pohja nykyiselle Lupapisteelle, joka sai vahvan jalansijan erityisesti kuntien rakennusvalvonnessa. Kuntien ympäristönsuojeluyksiköillekin tuotettiin keskeisimpiä lupa- ja ilmoituslomakkeita sekä rajapintoja kuntien valvonta- ja asianhallintajärjestelmiin, mutta ne jäivät tuolloin valitettavan vähälle käytölle. Lupapisteeseen on hiljattain luotu Kuntien Tiera Oy:n 2020 toteuttaman sähköisen asiointipalvelun kilpailutuksen mukaisesti uusia lupahakemustyypppejä, ja integraatioiden määrittely asianhallintaan on käynnissä.

Ympäristöllisten lupamenettelyjen sujuvoittamiseen tähdättiin myös sisällyttämällä ympäristönsuojelulakiin ympäristöluvan ja vesiluvan (527/2014) sekä ympäristöluvan ja maa-ainesluvan yhteiskäsittelymenettelyt (423/2015) sekä muuttamalla osa ympäristölupaa edellyttäneistä toiminnoista ilmoituksenvaraisiksi (1166/2018).

Jatkumona edellisille Suomessa valmisteltiin 2018–2020 ns. yhden luukun lainsäädäntöä [Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta, 764/2019, voimaan 1.9.2020](#)) sekä Sipilän hallituksen kärkihanketta – Luvat ja valvonta -palvelua – yhden luukun teknisenä toteutuksena. Tuolloin järjestettiin mm. ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyönä muutosagentti-työpajoja, joissa pyrittiin lupa-asiantuntijoiden kanssa muodostamaan hyviä toimintamalleja erilaisten lupamenettelyjen yhteensovittamiseen niin digitaalisessa toimintaympäristössä kuin toiminnanharjoittajan ja viranomaisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa.

Yhteistä ympäristöllisten lupamenettelyiden kehittämiskeskustelua jatkettiin edelleen valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton järjestämissä Kunta–valtio-jalostamotyöpajoissa 2020 sekä niiden jälkeen vuoden 2021 aikana vapaamuotoisissa asiantuntijakeskusteluissa. Eri keskusteluihin osallistui tieto- ja ympäristöhallinnon asiantuntijoita ministeriöistä, aluehallintovirastoista, ELY-keskuksista, kunnista ja Kuntaliitosta. Yhteisesti tunnistettiin mm. seuraavat haasteet:

- Valtion ja kuntien ympäristöhallinnon digitalisaatiota toteutetaan eritahtisesti ja yhteinen kehittämisen visio puuttuu
- Tulostettavat paperiajan lomakkeet ovat vielä paljon käytössä ja asioinnista varsin pieni osa toteutetaan sähköisesti

- Hakijalta kysytään eri menettelyjen asioinneissa toistuvasti samoja tietoja, tai viranomaisilla jo tiedossa olevia tietoja
- Paikkatietoa siirretään usein karttaliitteillä ja pistemäisesti koordinaateilla
- Jälkivalvonnan (YLVA, Notto ym.) tiedot eivät ole kattavia tai tasalaatuisia käsintekemisen tai tekemättä jättämisen vuoksi
- Viranomaisten välisessä yhteistyössä ja tiedonvälityksessä kanavana käytetään enimmäkseen sähköpostia.

Suomen [Digiohjelmassa](#) tavoitellaan sitä, että lähitulevaisuudessa yrityksille tarkoitetut julkiset asiointipalvelut toteutettaisiin ensisijaisesti sähköisinä. Keskitettyä yhden luukun ratkaisua kohti viranomaisia kirittää myös [Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä](#), missä Luvat ja valvonta -palvelu toimii ns. sähköisenä yhteyspisteenä ja ympäristöviranomaiset keskeisinä lupapalvelujen tuottajina.

Eri yhteyksissä on kirkastunut se yhteinen tahtotila, että ympäristöhallinnon digitalisaatiota on edistettävä valtion ja kuntien yhteistyönä. Konkreettisiin ratkaisuihin tarvitaan kuitenkin rahoitusta, ja rahoituksen saamiseen selkeä toimintasuunnitelma. Sen vuoksi ympäristöministeriössä päätettiin asettaa työryhmä selvittämään tarkemmin nyky- ja tavoitetilaa. Selvitystä hyödynnetään mahdollisesti julkisen talouden suunnitelman 2023–2026 mukaisen toiminnan suunnittelussa.

Jatkokehityksessä kannattaa aina digitalisaation ohella ottaa huomioon myös muut toiminnan selkeyttämisen ja sujuvoittamisen paikat. Yrityksetkään eivät usko pelkän digitalisaation auttavan lupajärjestelmien tehostamisessa, vaan ne nostavat Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n [vuoden 2021 investointiluvituskyselyn](#) mukaan muut keinot toimenpiteiden kärkeen, kuten enimmäiskäsittelyaikojen määrittämisen lainsäädännössä ja viranomaisten yhteistyön parantamisen.

3. Selvitystyöryhmän toiminta

Ympäristöministeriö asetti vuoden 2022 alussa *Ennakko- ja jälkivalvonnan asiointia ja tietovirtoja selvittävän työryhmän*:

- Työryhmän puheenjohtaja: Juha Lahtela, neuvotteleva virkamies, ympäristöministeriö
- Työryhmän valmistelija: Anju Asunta projektipäällikkö, ympäristöministeriö
- Kaisa Autio-Nousiainen, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus
- Esa Hirvonen, Suomen ympäristökeskus, varalla Tuuli Myllymaa
- Paul Klein, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Carita Kuparinen, Helsingin kaupunki
- Päivi Laurila, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Elina Lavikainen, Itä-Suomen aluehallintovirasto
- Silja Suominen, Hyvinkään kaupunki
- Anu Surakka, Jyväskylän kaupunki
- Päivi Tiuhonen, Suomen Kuntaliitto, varalla Tommi Maasilta

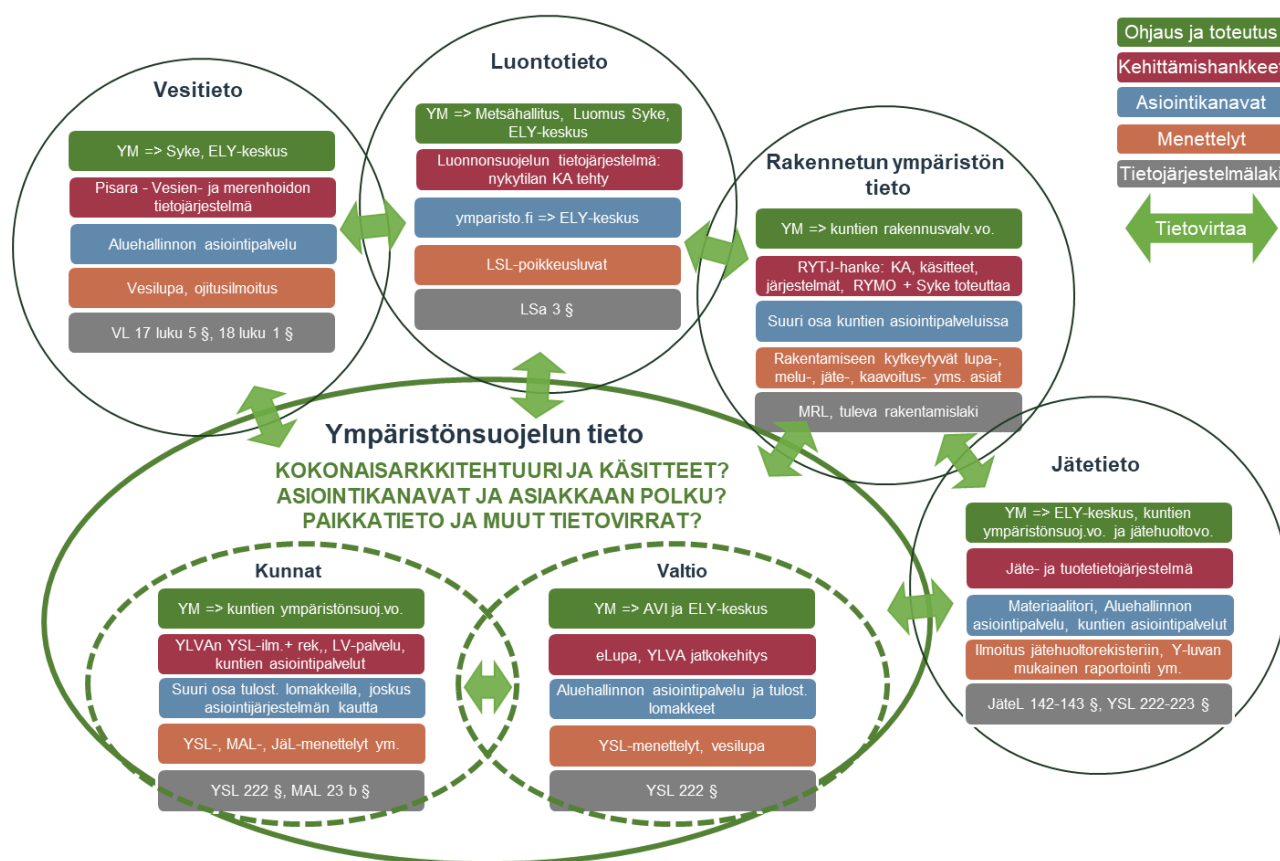
Työryhmän tavoitteeksi asetettiin tuottaa yhteistyössä määräaikaan 30.6.2022 mennessä mm.

- kuvaus nykytilasta; mikä toimii ja missä tarvitaan korjauksia
- tunnistetut kehittämistarpeet; mitä tietomalleja, sanastoja, koodistoja, rajapintoja tms. tarvitaan
- tiekartta digitalisaation seuraaviin vaiheisiin, ml. paikkatiedon hyödyntäminen
- visio tulevasta hakijan asiointipolusta, ml. Luvat ja valvonta -palvelun, Aluehallinnon asiointipalvelun ja kuntien asiointipalvelujen roolista siinä
- visio tulevasta viranomaisten välisen tiedonkulun ja yhteistyön kanavista.

Työ päätettiin toteuttaa kahdeksan työpajan sarjana 2.2.2022–23.5.2022. Työpajoissa 1–7 tuotettiin pääosa selvitysraportin aineistoista. Selvitysluonnos lähetettiin asiantuntijoiden kommenttikierrokselle 2.–16.5. ja viimeisessä työpajassa hyväksyttiin palautteen mukaisesti viimeistelty selvitys.

Työskentelyssä hyödynnettiin JHS 179 kokonaisarkkitehtuurimenetelmää ja kuvaukset toteutettiin soveltuvin osin QPR EnterpriseArchitectilla sekä muilla kuvausmenetelmillä. Työskentelyssä hyödynnettiin myös Miro-alustaa.

Työryhmän toteuttama selvitys kytkeytyy moniin muihin käynnissä oleviin kehityshankkeisiin, ja rajausta kiteytettiin jo työryhmän toimintaa suunniteltaessa mm. kaavion 1 avulla.

Kaavio 1. Selvitys rajattiin erityisesti valtion ympäristöhallinnon ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten toteuttamiin ennakko- ja jälkivalvonnan menettelyihin sekä niiden asiointikanaviin ja tietovirtoihin. Asiointeja ja niiden tietovirtoja ohjataan mm. ympäristönsuojelulaissa (YSL), maa-aineslaissa (MAL), vesilaissa (VL) sekä jätelaissa (JäteL), ja ympäristöministeriö (YM) ohjaa hallinnonalansa toimijoita lakien toteutuksessa. Monilla ympäristönsuojeluun kytkeytyvillä osa-alueilla on käynnissä digitalisaatioon liittyvää kehitystyötä, joka vaikuttaa myös ympäristöviranomaisten työhön ja tietovirtoihin.

4. Nykytilan kuvaukset

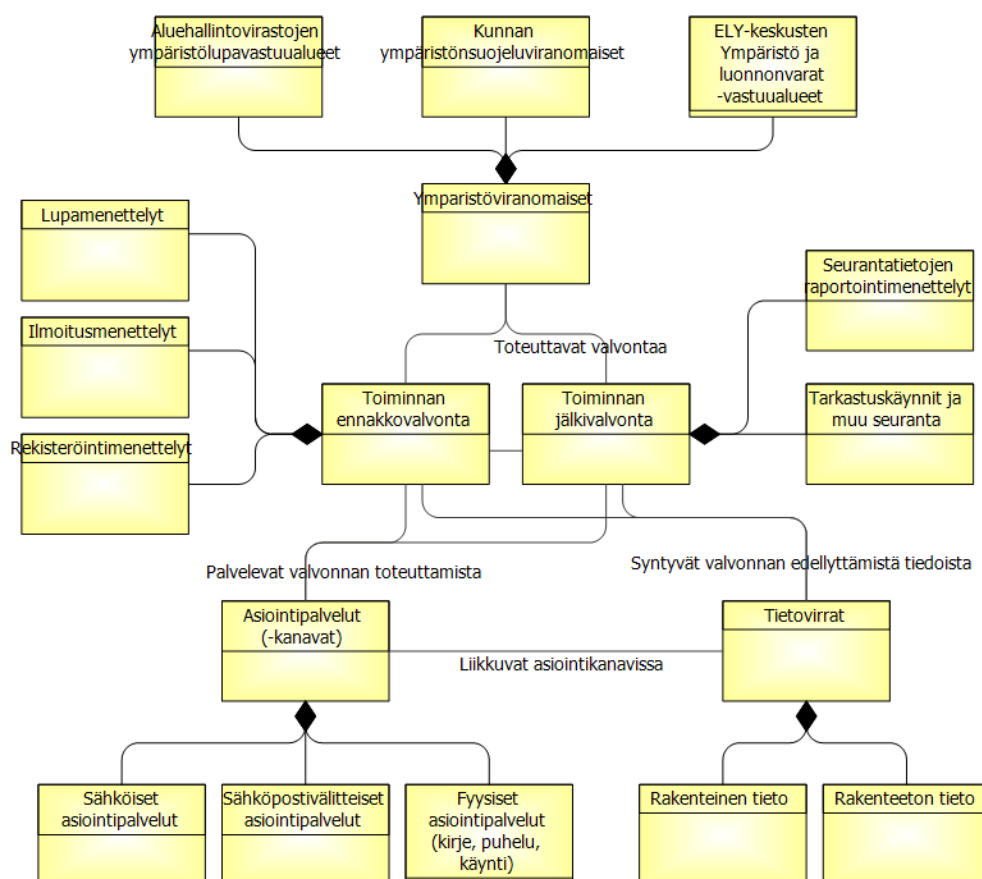
4.1. Selvityksessä käytetyt käsitteet

Tässä selvityksessä käytetään rajauksena ilmaisua ”ympäristöviranomaisten toteuttama ennakko- ja jälkivalvonta”, jolla tarkoitetaan sekä valtion ympäristöhallinnossa että kuntien ympäristönsuojeluviranomaisissa toteutettuja menettelyitä.

Selvityksessä käytetään seuraavia määritelmiä (Kaavio 2 ja Liite 1):

- ympäristöviranomainen = aluehallintoviraston ympäristölupa-vastuualueet, ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueet, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset sekä joidenkin tehtävien osalta Suomen ympäristökeskus
- ennakkovalvonta = ympäristöviranomaisten toteuttamat lupa-, ilmoitus- ja rekisteröinti-menettelyt, joilla toiminnanharjoittaja toimittaa tarvittavat tiedot ao. viranomaiselle, ja viranomaisen toimet ja päätös asiassa
- jälkivalvonta = ympäristöviranomaisten toteuttama toiminnan aikainen ja sen jälkeinen valvonta.
- asiointi = eri menettelyiden edellyttämä toiminnanharjoittajan ja viranomaisen välinen tiedonvaihto
- asiointipalvelu (-kanava) = fyysinen tai sähköinen kanava, jonka kautta asiointi toteutetaan
- sähköinen asiointipalvelu = viranomaisen tarjoama tietojärjestelmä asioiden hoitamista varten, missä tieto siirretään kokonaan tai osittain rakenteisena (esimerkiksi hakemuksen lähettämistä liitetiedostona sähköpostin välityksellä ei tässä selvityksessä pidetä sähköisenä asiointina)
- tietovirta = tieto, joka liikkuu fyysisissä tai sähköisissä kanavissa
- rakenteinen tieto = sähköisissä kanavissa siirrettävä koneluettava tieto, johon on liitetty meta-tietojen avulla määritetty jäsentämisen mahdollistava rakenne
- rakenteeton tieto = tieto, joka annetaan vapaamuotoisesti esimerkiksi pdf-liitteessä
- sähköinen kanava = asiointi- tai muu tietojärjestelmä sekä integraatiot niiden välillä
- digitalisaatio = yleisesti ottaen tietotekniikan hyödyntäminen arkielämän toiminnoissa, tässä selvityksessä erityisesti myös manuaalisten työvaiheiden poistaminen ja sähköisten työprosessien kehittäminen.

Selvennyksenä mainittakoon vielä, että tässä selvityksessä **ei käytetä** yhteensovittamislain mukaista ”ympäristölliset lupamenettelyt” -käsitettä, koska siihen kuuluu seitsemän lainsäädännön mukaiset lupa-menettelyt, joista kemikaaliturvallisuuslain, kaivoslain sekä maankäyttö- ja rakennuslain menettelyt eivät kuulu ympäristöviranomaisten toimivallan piiriin.

Kaavio 2. Käsitemalli ympäristöviranomaisten toteuttaman ennako- ja jälkivalvonnan asioinneista ja tietovirroista.

4.2. Ympäristöviranomaiset ja muut toimijat

Valtion ympäristöhallinto on kokonaisuus, joka Suomessa muodostuu ympäristöministeriöstä, alueellisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueista, aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueista, Suomen ympäristökeskuksesta, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta sekä Metsähallituksen Luontopalveluista (Kaavio 3 ja Liite 2).

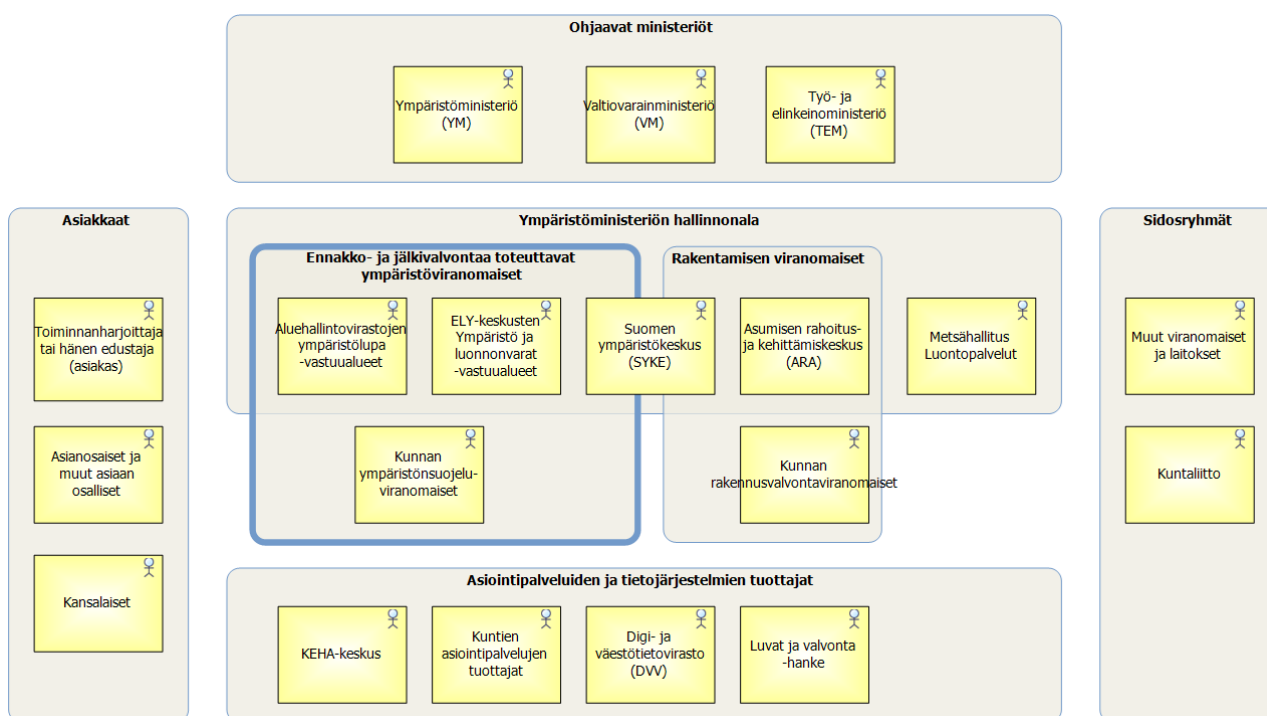
Ympäristöhallintoon kytkeytyvä ympäristöviranomaisten kenttä on moninainen. Suomessa toimii neljä aluehallintoviraston ympäristölupavastuualueita, jotka käsittelevät ja ratkaisevat tässä selvityksessä käsiteltyjä ennakkovalvontaan kuuluvia ympäristönsuojelulain mukaisia laajojen hankkeiden ympäristölupia, vesilain mukaisia vesilupia sekä tietyissä tilanteissa maa-aineslain mukaisia maa-aineslupia.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueita on 13, ja niissä toteutetaan ympäristönsuojeluun ja ympäristön tilan seurantaan liittyviä ennakkovalvonnan menettelyitä, esim. valvotaan jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa sekä pilaantuneen maaperän puhdistamista (ns. MARA- ja PIMA-ilmoitukset). Lisäksi ne toteuttavat aluehallintovirastossa myönnettyjen ympäristö-, vesi- ja maa-aineslupien jälkivalvontaa.

Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisia on yli 200 ja ne ovat monin eri tavoin organisoituja; useimmin kunnassa on oma ympäristönsuojeluyksikkö ja -toimielin, mutta myös kuntien yhteiset yksiköt ja toiminimet ovat yleisiä, ja toisinaan ympäristönsuojelu toteutetaan kuntayhtymissä. Ympäristönsuojelu on näissä yksiköissä vaihtelevasti ainoana toimialana tai osana ympäristöterveydenhuollon, rakentamisen tms. kanssa muodostettua yhteistä yksikköä. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset toteuttavat sekä

ennakko- että jälkivalvontaa luvittaessaan ja valvoessaan mm. ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaisesti paikallisia hankkeita.

Suomen ympäristökeskus (SYKE) on valtion tutkimus- ja asiantuntijalaitos, jolla on myös tiettyjä viranomaistehtäviä, esimerkiksi jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonta. Ympäristöviranomaisten ennakko- ja jälkivalvonnassa SYKellä on merkittävä rooli ympäristöhallinnon yhteisen verkkosivuston ymparisto.fin sekä siinä tarjottavien menettelyohjeiden ja tulostettavien asiointilomakkeiden tuottajana. Lisäksi SYKE toteuttaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ympäristötietoaineistoja, joita hyödynnetään laajalti mm. lupia haettaessa ja niiden päätösharkinnassa.

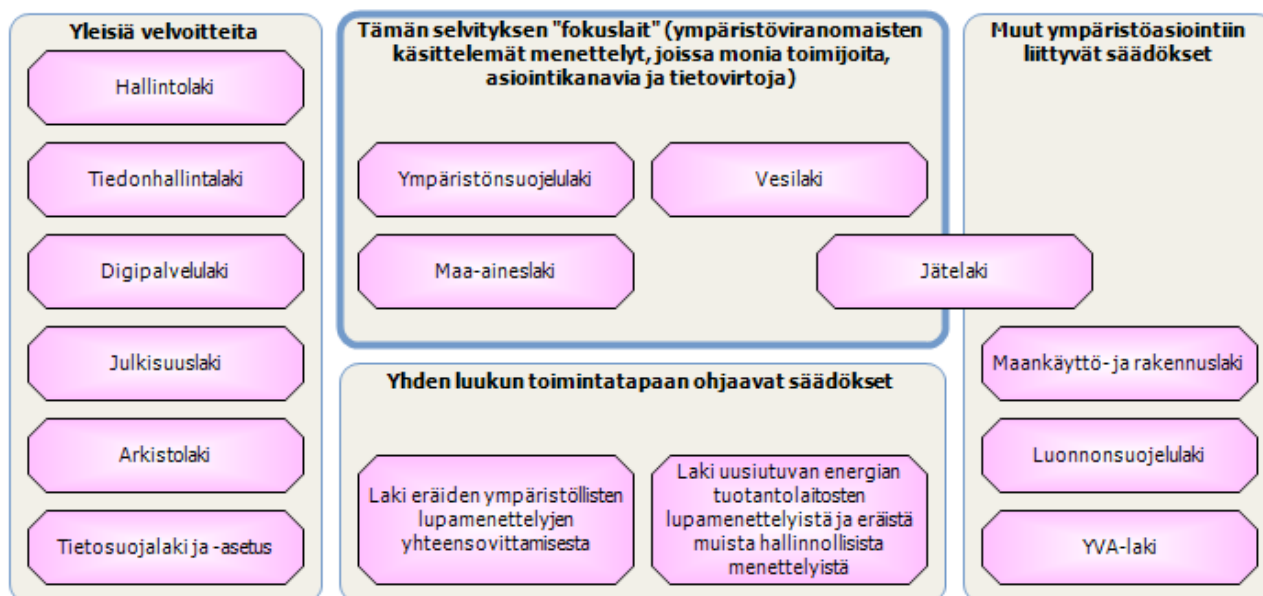
Kaavio 3. Toimijakartta ympäristöministeriön hallinnonalan sekä ennakko- ja jälkivalvonnan keskeisimmistä toimijoista. Luvat ja valvonta -hanke on mukana väliaikaisena toimijana tuottaessaan toistaiseksi vielä hankemuotoisesti Luvat ja valvonta -palvelua. Kuntaliitolla on toimijatehtävä erityisesti tämän selvityksen osalta sekä jatkossakin kuntien edunvalvojana, mutta ei suoraan ennakko- ja jälkivalvonnan eri toiminnoissa.

4.3. Ennako- ja jälkivalvontaa ohjaavat lait ja tietovirtoihin vaikuttavat velvoitteet

Ympäristöviranomaisten vastuulle on lainsäädännössä asetettu lukuisia hallinnollisia menettelyitä, mutta tässä selvityksessä keskitytään erityisesti sellaisiin usein toistuviin menettelyihin, joissa tarvitaan sekä ennakko- että jälkivalvontaa ja sekä asiointikanavat niiden toteuttamiseen. Tällaisia menettelyitä ovat erityisesti ympäristönsuojelulain, vesilain ja maa-aineslain mukaiset menettelyt sekä niitä edellyttäviin hankkeisiin liittyen myös jätelain mukaiset menettelyt. Niiden asiointiin ja tietovirtoihin asetetaan velvoitteita myös useissa muissa laeissa (Kaavio 4 ja Liite 3).

Esimerkiksi laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (ns. YVA-laki) voi tietyissä laajoissa hankkeissa asettaa ympäristöviranomaisille menettelyvelvoitteita, jotka olennaisesti kytkeytyvät ympäristönsuojelulain mukaisiin menettelyihin, mutta niihin ei tässä selvityksessä syvennytty.

Selvityksessä tunnistettiin myös muita menettelyvelvoitteita aiheuttavia lakeja, jotka harvemmin käytettynä jätettiin kuitenkin kuvauksien ulkopuolelle, esim. merenkulun ympäristönsuojelulaki.

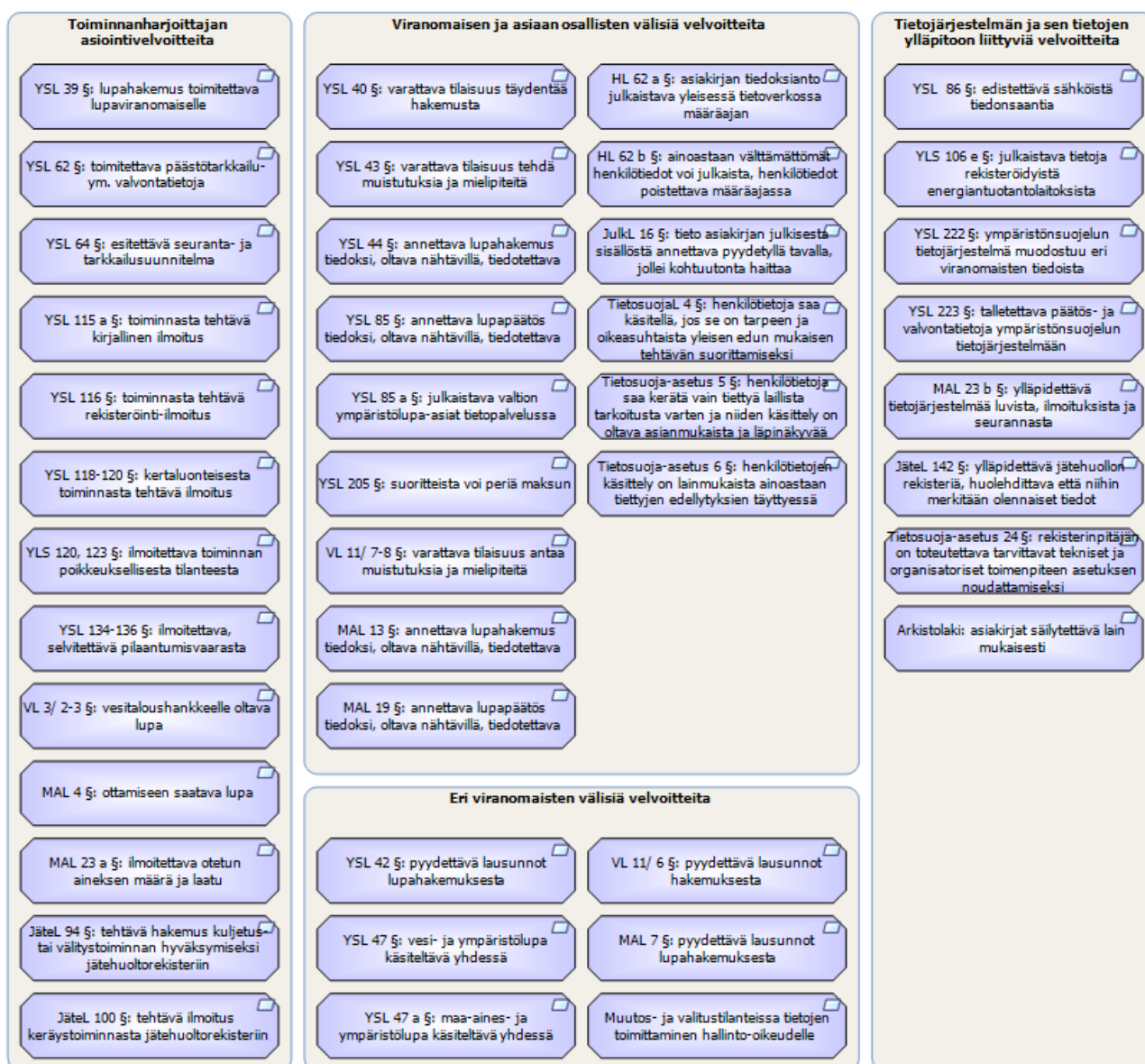

Kaavio 4. Säädoskartta ympäristöviranomaisten käsittelemiä menettelyitä ohjaavista laeista. Kartta kattaa vain selvityksessä käsitellyt yleisimmät asiointia ja tietovirtoja säättävät lait.

Ennako- ja jälkivalvonnan asiointiin ja tiedonsiirtoon kohdistuu lukuisia yksityiskohtaisia velvoitteita, joita on annettu eri aikoina, eri tarpeisiin luotujen lainsäädäntöjen puitteissa. Selvityksessä kuvataan yleisimmät velvoitteet, joiden puitteissa tiedon hallinta on hyvin haastavaa (Kaaviot 5, 6 ja liite 3).

Toiminnanharjoittajan on 1.9.2020 alkaen tullut hakea ympäristölupaa eräin poikkeuksin sähköisesti (YSL:n 39 § muutos 765/2019). Myös vesilain 11 luvun 2 §:n mukaisesti hankkeesta vastaavan, joka ei ole luonnollinen henkilö, on tehtävä lupahakemus sähköisesti. Asioinnin sähköpostilla on katsottu täyttävän lain vaatimuksen, mutta asioinnin yhteydessä toiminnanharjoittajalta pyydetään paljon erilaisia tietoja, jotka olisivat hyödyllisempiä viranomaisille sähköisessä rakenteisessa muodossa tiedon jatkotarpeet huomioon ottaen.

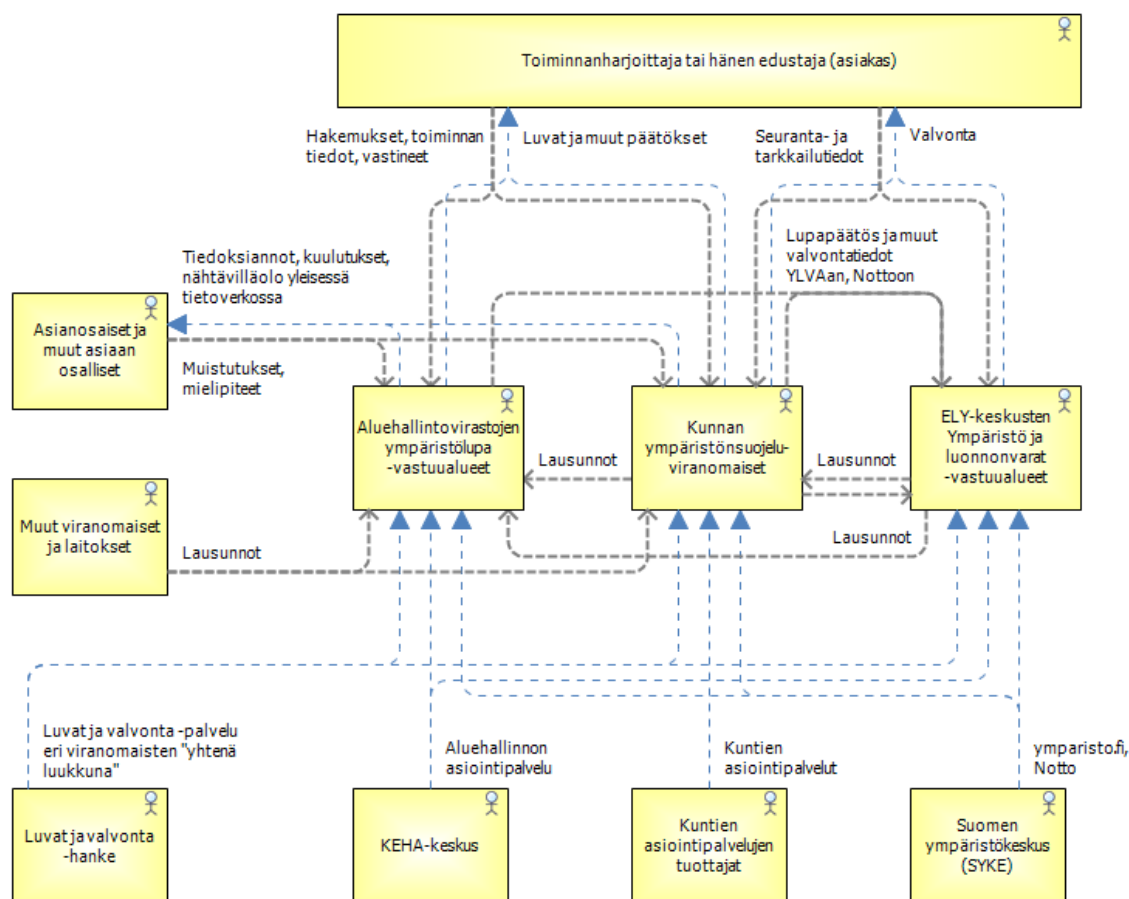
Viranomaisilta edellytetään mm. hakemustietojen esittämistä sähköisesti yleisessä tietoverkossa, asiaan liittyvää sähköistä asianhallintaa ja arkistointia sekä päätöstietojen tallentamista tietojärjestelmiin.

Kaavio 5. Vaatimuskartta tärkeimmistä ympäristöviranomaisille yhteisistä velvoitteista, jotka aiheuttavat yksittäisiä vaatimuksia asiointin toteuttamiselle tai tietovirtojen kulkemiselle.

Tietovirtausten kannalta erityisen haastavia ovat hakemusten kuulemisvaiheet ja päätöstietojen siirtäminen valvonta- ja arkistointijärjestelmiin. Näissä vaiheissa vielä usein velvoitteita toteutetaan manuaalisesti. Esimerkiksi sähköisessä kuuluttamisessa henkilötietoja poistetaan julkaistavista hakemusasiakirjoista eri tavoin peittämällä, asianosaisille lähetettävät tiedoksiannot liitetiedostoineen tulostetaan ja niputetaan käsin kirjekuoriin, ja asiakkaan pdf-tiedostoon tallentamaa tietoa kopioidaan tai kirjoitetaan tietojärjestelmiin.

Merkittäviä haasteita erityisesti kuntatoimijoille aiheuttavat lisäksi yhden luukun palveluperiaatteen tarjoamiseen velvoittavat [Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta](#) sekä [Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä](#), joissa nojataan Luvat ja valvonta -palvelun asiointijärjestelmäintegraatio- tai kevytasiointitoteutuksiin.

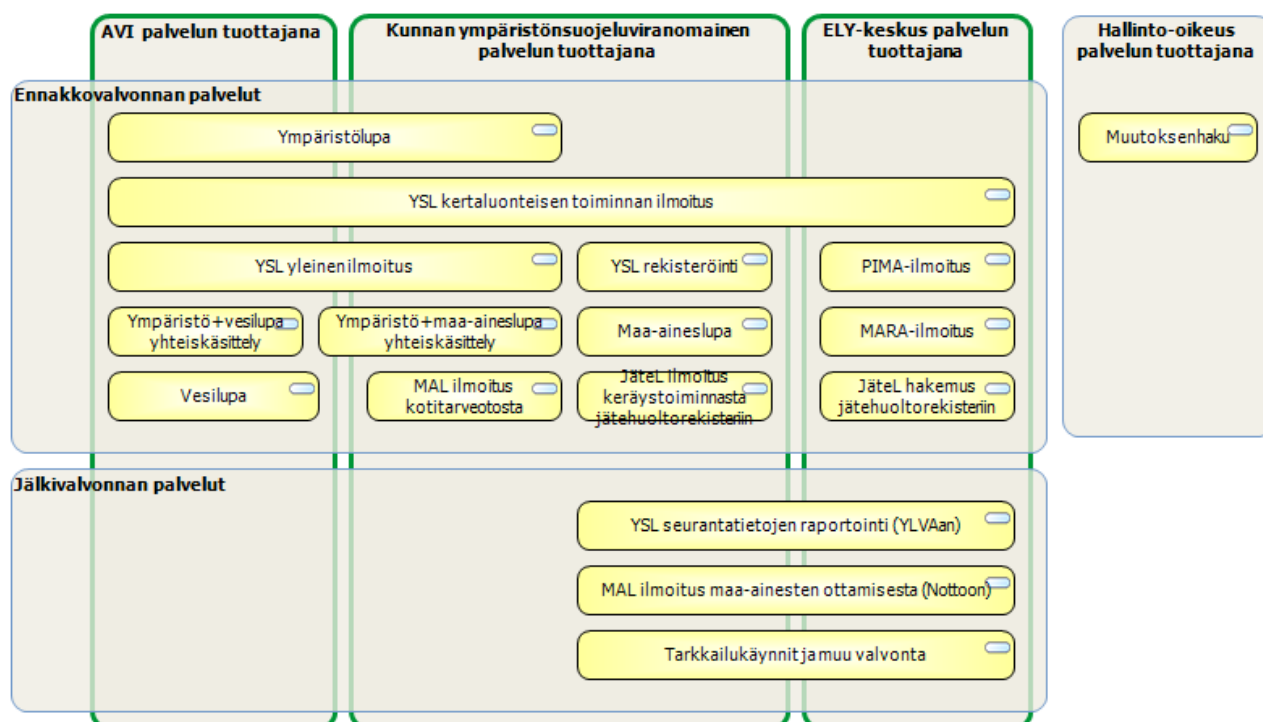

Kaavio 6. Toimijoiden vuorovaikutuskartassa kuvataan palveluita tai tuotteita (siniset nuolet) sekä tietovirtoja (harmaat nuolet), joita eri toimijat toimittavat toisilleen veloitteiden toteuttamiseksi.

4.4. Ympäristöviranomaisten tuottamat ennakko- ja jälkivalvonnan palvelut

Tässä selvityksessä on huomioitu ympäristöviranomaisten toteuttaman ennakko- ja jälkivalvonnan yleisimmät asiointia edellyttävät lupa-, ilmoitus-, rekisteröintipalvelut sekä jälkivalvonnan raportointipalvelut (Kaavio 7 ja Liite 4). Selvityksen ulkopuolelle jätettiin toistaiseksi monia muita asiointia edellyttäviä menettelyitä, kuten ympäristönsuojelulain mukaiset poikkeamiset talousjäteveden käsittelyvaatimuksista, merenkulun ympäristönsuojelulain mukaiset menettelyt sekä eri lakien mukaiset hallintopakko- ja vakuusasiat. Samalla kuitenkin todettiin, että tulevaisuudessa kehitysvaiheissa nämäkin kannattaa huomioida.

Viranomaiset kuvaavat yleisimmät palvelunsa asiointikanavineen Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään palvelutietovarantoon (PTV), jota voidaan käyttää eri verkkopalveluissa rajapintojen kautta, kuten suomi.fissä ja ely-keskus.fissä. Palvelutietovarannon käyttö ei toistaiseksi ole kattavaa, ja samankin palvelun tietosisällöt sekä asiointikanavakuvaukset vaihtelevat suuresti. Esimerkiksi ympäristölupa ja maa-ainesten ottamislupa ovat kuvattuna palvelutietovarannossa yli 110 eri kunnan ympäristönsuojelu-viranomaisen toimesta, viitaten asiointikanavissa eri tavoin ympäristö.fi-palveluun, Suomen ympäristökeskuksen asiointikanavina kuvattuihin lomakkeisiin, kunnan verkkosivuihin, kunnan asiointijärjestelmiin sekä suoraan erilaisiin lomaketiedostoihin.

Kaavio 7. Palvelukartta ympäristönsuojeluviranomaisten toteuttamista yleisimmistä asiointia edellyttävistä ennako- ja jälkivalvonnan palveluista. Varsinaisten palveluiden asiointikanavana toimivat verkkopalvelut on kuvattu tietojärjestelmäkartassa.

Toteutuneita palvelumääriä on nykyään vaikeaa arvioida, koska kattavaa sähköistä seurantaa niistä ei vielä ole. Uusimman [vuonna 2017 toteutetun Suomen ympäristökeskuksen selvityksen](#) perusteella kunnissa oli yhteensä 12 035 ympäristönsuojelulain perusteella luvanvaraista kohdetta ja niissä 13 894 yksittäistä luvanvaraista toimintoa. Tuolloin eläinsuojat olivat yleisimpiä lupakohteita, mutta niistä suuri osa on nykyään ilmoituksenvaraisia. Toiseksi eniten oli luvitettu jätteen ammattimaisia tai laitospohjaisia käsittelytoimintoja. Myös nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat tai polttoaineiden varastointitoiminnot olivat usein luvitettuja kohteita sekä kivenmurskaamot yksittäisinä toimintoina. Ympäristönsuojelulain mukaisesti rekisteröityjä toimintoja oli tuolloin 1 268 kpl, joista suurin osa oli jakeluasemia.

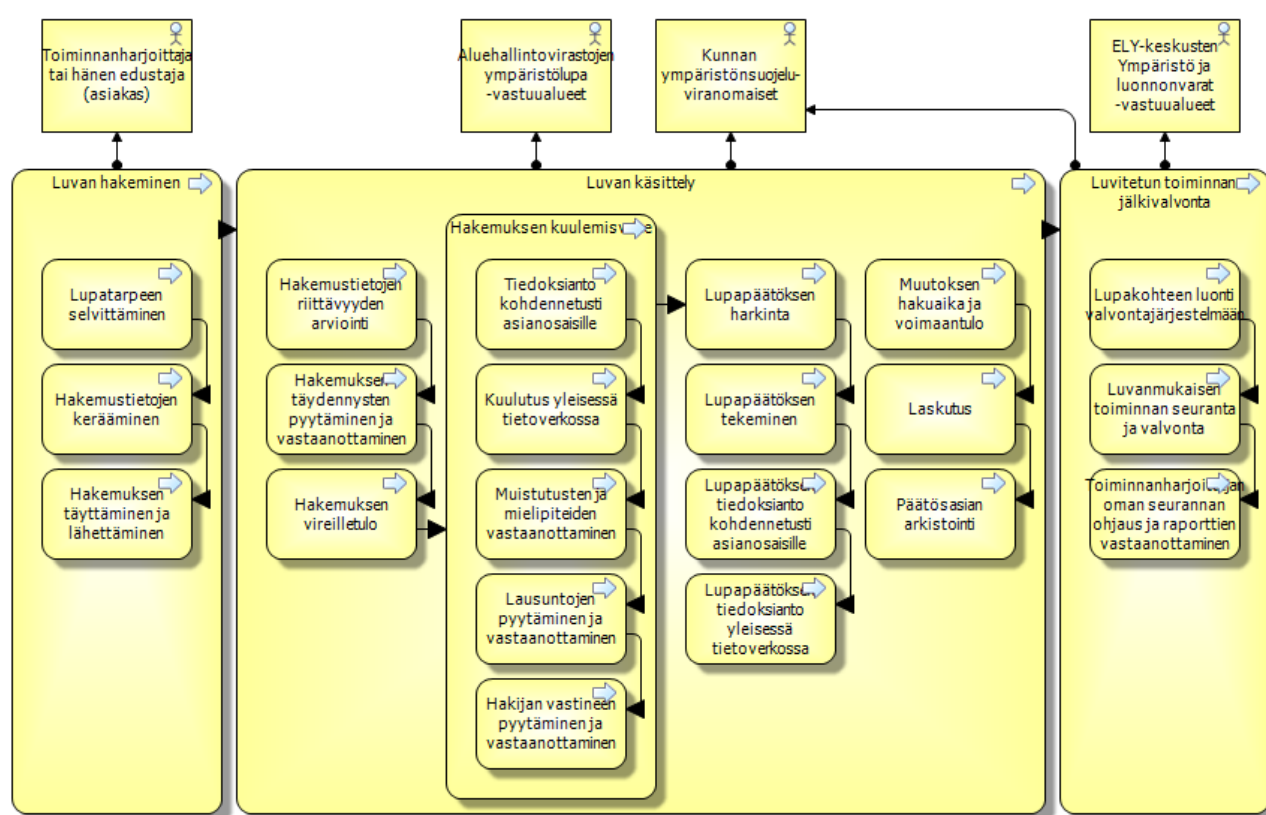
[Kuntien ympäristönsuojelun hallintokyselystä 2021](#) ei selviä eri menettelyiden kokonaismäärä kunnissa, mutta sen perusteella voidaan arvioida eri menettelyiden yleisyyttä suhteessa toisiinsa. Sen mukaan ympäristönsuojeluviranomaisen toimialaan liittyvistä päätöksistä yleisimmin käsitellään ympäristönsuojelulain mukaisia rekisteröinti-ilmoituksia (8 %). Maa-aineslain mukaisia lupapäätöksiä on 7 %, uusia ympäristölupapäätöksiä 6 %, jätelain mukaisia päätöksiä 6 %, ympäristölupahakemuksen ja maa-aineslupahakemuksen yhteiskäsittelypäätöksiä 4 %, eläinsuojien ilmoitusmenettelypäätöksiä 3 %. Suurin osa päätöksistä (62 %) sijoittuu luokkaan ”Muut erityislainsäädännön mukaiset päätökset, ml. valvontapäätökset”.

[Suomen ympäristökeskuksen raportin 44/2020](#) mukaan valtion ympäristölupaviranomaiset antoivat vuonna 2018 yhteensä 619 ja vuonna 2019 yhteensä 629 ympäristönsuojelulain mukaista lupapäätöstä. Eniten lupia annettiin eläinsuojille, jätteiden käsittelylle sekä turvetuotannolle, jotka yhdessä kattoivat noin 60 % kaikista annetuista luvista. Lupia annettiin runsaasti myös energiantuotantoon, malmien ja mineraalien kaivamiseen ja tuotantoon sekä jätevedenpuhdistamoille.

4.5. Lupapalvelu prosessina

Selvityksessä syvennyttiin erityisesti ympäristö- ja maa-ainesluvituksen prosessiin, koska niiden käsittely on hyvin monivaiheista, tiedontarve laavaa, ja tietoa joudutaan siirtämään lukuisia kertoja eri toimijoiden ja tietojärjestelmien välillä (Kaavio 8). Rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyissä toistuu osittain samoja vaiheita ja haasteita, mutta ne ovat yksinkertaisempia kulultaan.

Valtion ja kuntien lupamenettelyt poikkeavat siten toisistaan, että aluehallinnon lupaviranomainen tekee ympäristö- tai vesilupapäätöksen, jota valvoo ELY-keskuksen valvoja. Kunnissa taas, mikäli lupapäätösten tekoa ei ole delegoitu viranhaltijalle, ympäristö- ja maa-aineslupapäätökset tekee lupavalmistelijan ehdotuksen pohjalta toimielin, esimerkiksi ympäristölautakunta, ja kunnan lupakäsittelijä saattaa itse myös valvoa luvittamaansa kohdetta.

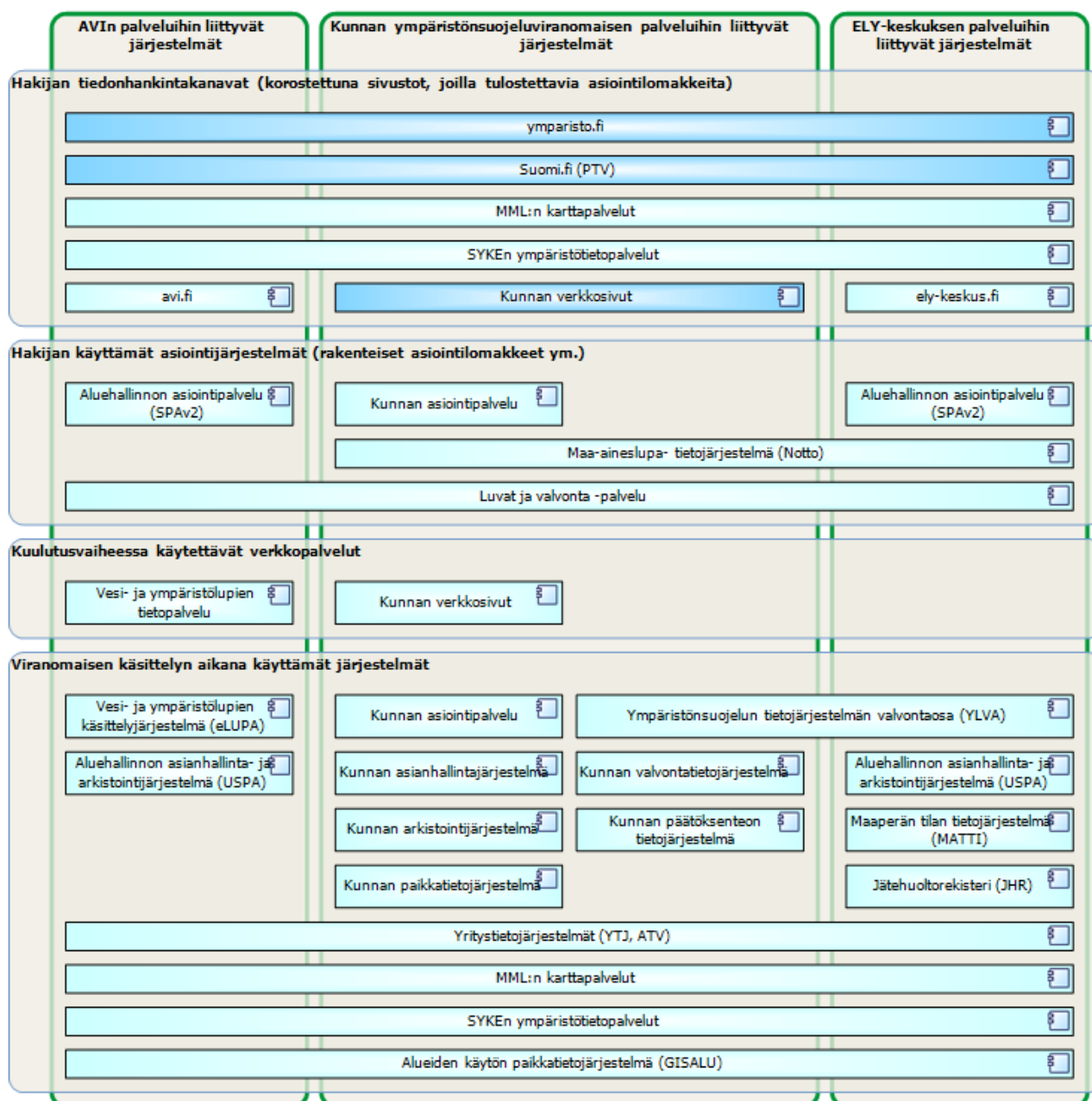
Kaavio 8. Ympäristö- ja maa-ainesluvituksen prosessikartassa on kuvattu luvan hakeminen, käsittely sekä luvitetun toiminnan jälkivalvonta eri toimijoiden toteuttamina työvaiheina, joihin kuhunkin kohdistuu erilaisia tiedonsiirto-velvoitteita. Työvaiheiden järjestys vaihtelee toisinaan käytännön työssä. Vesiluvituksen prosessi on pääpiirteissään samanlainen.

Lupahakemuksen käsittelyssä eri toimijoilla on merkittävät omat tehtävänsä ja vastuunsa. Luvan hakija (toiminnanharjoittaja tai hänen valtuuttamansa edustaja) vastaa hakemuksen sisällöstä, ja on hakijan tehtävä osoittaa hakemuksessa, että luvan myöntämisen edellytykset ovat olemassa. Hakemuksen tulee sisältää olennainen tieto toimintaympäristöstä ja toiminnan vaikutuksista ympäristöön, niin että myös lausuntoja antavat muut viranomaiset, asianosaiset ja muut asiaan osalliset pystyvät ottamaan kuulemisvaiheessa kantaa asiaan.

Hakija voi koota hakemustietojen keräämisvaiheessa kohdettaan koskevia kaavoitus-, ympäristö- ja muita tietoja monista avoimista tietolähteistä, kuten kunnan verkkosivuilta, Maanmittauslaitoksen karttapalveluista tai SYKE:n ympäristötietopalveluista. Viranomaisilla saattaa olla sisäisessä käytössä laajemmat tietolähteet, mutta niiden hyödyntäminen päätösharkinnassa edellyttää avoimuutta; hakijan on tiedettävä mihin aineistoihin päätös perustuu.

4.6. Sähköiset asiointipalvelut ja muut tietojärjestelmät

Lupaprosessin eri vaiheisiin ja niissä edellytettyihin tietovirtoihin liittyy lukuisia valtion aluehallinnon ja kuntien tietojärjestelmiä (Kaavio 9, Taulukko 1 sekä Liite 5).

Kaavio 9. Tietojärjestelmäkartta ympäristöviranomaisten ennako- ja jälkivalvonnan eri vaiheissa käyttämistä tietojärjestelmistä. Myös palvelujen alustana toimivat verkkosivustot ja asiointipalvelut on kuvattu tietojärjestelminä.

Valtion organisaatioissa on pyritty hallittuun toimintojen sähköistämiseen, missä runkona toimivat ympäristöhallinnon yhteinen verkkosivusto ymparisto.fi, SPAv2:lla toteutetut Aluehallinnon asiointipalvelu, aluehallintoviraston Vesi- ja ympäristölupien käsittelyjärjestelmä (eLUPA) ja ELY-keskuksen Ympäristönsuojelun tietojärjestelmän valvontaosa (YLVA) sekä eLupa- ja YLVAan kytkeytyvä yhteinen Aluehallinnon asianhallinta- ja arkistointijärjestelmä (USPA). Periaatteessa valtion ympäristö- ja vesilupa-asiointi ja siihen liittyvien tietovirtojen siirto on kokonaan sähköistetty, mutta käytännössä vasta 23 % aluehallintoviraston käsittelemistä ympäristö- ja vesilupahakemuksista vastaanotetaan Aluehallinnon asiointipalveluun toteutetun sähköisen hakemuslomakkeen kautta. ELY-keskusten valvomien kohteiden seurantatiedoista jo 95 % otetaan vastaan sähköisinä lomakkeina YLVA-tietojärjestelmään. SPAv2-alustalta on myös toteutettu tiettyjen ympäristö- ja vesilupahakemustietojen integraatio viranomaisten yhteiseen Luvat ja valvonta -palveluun, mutta toistaiseksi sitä ei ole juurikaan käytetty.

Kukin kuntayksikkö on tehnyt omia itsenäisiä järjestelmäratkaisujaan. Kuntaliiton selvityksen ([Kuntien ympäristönsuojelun hallintokysely 2021](#)) mukaan sähköinen asiointimahdollisuus ympäristönsuojelun lupa-asioissa on toteutettu 16 prosentilla ja sähköinen valvontatietojärjestelmä 35 prosentilla vastaan- otetuista yksiköistä. Yleisesti ottaen kuntien ympäristönsuojelupalveluiden sähköistämisen taso poikkeaa suuresti kuntien rakennusvalvontapalveluista, missä jo useimmiten haetaan ja käsitellään mm. rakennusluvat sähköisesti, paikkatietojärjestelmää monin tavoin hyödyntäen.

Muun muassa volyymierot eri lupien tarpeissa selittävät kuntien järjestelmäkehitystä. Lupa-asioinnin markkinajohtajat Lupapiste ja Trimble ovat keskittyneet ratkaisuihinsa usein tarvittaviin kuntien rakennusvalvontaviranomaisten toteuttamiin rakentamisen lupa- ja muihin palveluihin. Ympäristönsuojeluviranomaisten palveluiden tarve on määrältään vähäisempi ja toisaalta niihin liittyvät tietotarpeet vaihtelevampia, joten niiden kehittäminen on menneinä vuosina jäänyt vähemmälle huomiolle markkinoilla toimivilta järjestelmäkehittäjiltä. Viime aikoina kehittäminen on aktivoitunut.

Sähköisten asiointiratkaisujen ollessa vielä puutteellisia suurin osa lupa-, ilmoitus- ja rekisteröinti-asiointiin toteutetaan tulostettavilla lomakkeilla, jotka toiminnanharjoittaja voi noutaa eri verkkopalveluista tai fyysisistä palvelupisteistä. Kaikkiaan ympäristöhallinnon yhteisessä verkkopalvelussa, Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämässä ymparisto.fi:ssä, on noin 150 erilaista suomen- ja ruotsinkielistä tulostettavaa hakemus- tms. asiointilomaketta tai niiden ohjelomaketta, pääosin Word-muodossa. Tulostettavia lomakkeita on usein jaossa myös Suomi.fin kautta palvelutietovarannossa sekä kuntien verkkosivuilla. Lomakkeita täytetään käsin tai tietokoneella, ja niitä toimitetaan vaihtelevasti viranomaisille fyysiseen palvelupisteeseen, sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta liitetiedostona.

Asianhallinta ja arkistointi ovat lakisääteisiä tiedonhallinnan elementtejä. Niillä on hyvin olennainen osa asiointeihin liittyvissä tietovirroissa, koska kaikki vastaanotetut hakemukset tms. asiat liitteineen, asian käsittelyvaiheineen ja päätöksineen kirjataan asianhallintajärjestelmän diaariin, ja ne täytyy myös arkistoida. Kuntakohtaisissa ratkaisuissa asiakirjojen sähköinen arkistointi voi sisältyä eri asianhallinta- tai asiointijärjestelmiin tai se voidaan edelleen toteuttaa fyysisesti tulostamalla ja kansioimalla asiakirjat pysyvään säilytykseen. Myös ympäristönsuojeluviranomaisen toimielinpäätöksiä (lautakunta-, jaosto- tms. käsittely) voidaan hoitaa asianhallintajärjestelmässä tai erillisessä päätöksentekojärjestelmässä. Eri järjestelmien ja niiden toimintayhdistelmien vaihtelevuus vaikeuttavat osaltaan yhtenäisten tietovirta- ratkaisujen luomista.

Erityisesti hakemuksen tiedonhankinta- ja päätösharkintavaiheissa käytetään tiedonhankintakanavana mm. erilaisia kartta- ja ympäristötietoaineistoja, joista osa on hakijalle avointa dataa, ja osa on vain

viranomaisten tunnistautumista vaativan käytön piirissä. Tilanteesta riippuen käytetään myös sellaisia tiedonhankintakanavia, joita selvityksessä ei tässä vaiheessa kuvattu, kuten Finlex tai laji.fi.

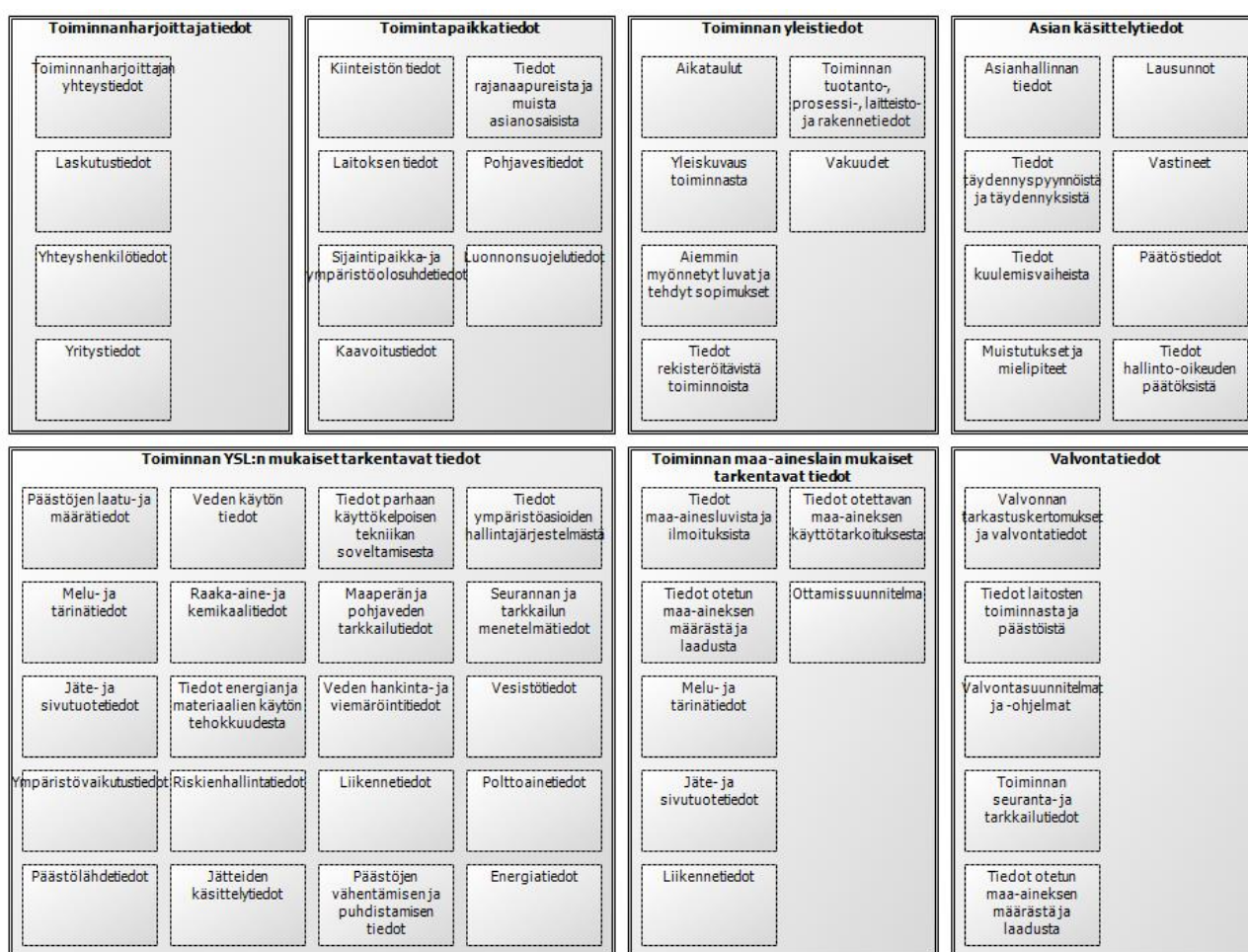
Taulukko 1. Sähköisten tietojärjestelmien sekä fyysisten asiointikanavien käyttö ennako- ja jälkivalvonnan eri prosessivaiheissa. Sinisellä on korostettu verkkopalvelut, joissa on tulostettavia asiointilomakkeita. Harmaalla on korostettu tietojärjestelmien ulkopuolella olevia asiointikanavia.

[illegible]

4.7. Tietoryhmät ja tietovirrat eri järjestelmien välillä

Erityisesti ympäristönsuojelulain mukaisissa menettelyissä toiminnanharjoittajalta edellytetään hyvin suuri määrä erilaisia tietoja; esimerkiksi AVIn ympäristö- ja vesilupahakemuksen sähköisessä lomake-toteutuksessa on yhteensä yli 400 tietokenttää. Vaikka sähköinen asiointijärjestelmä olisi käytettävissäkin, suurin osa tiedoista annetaan nykyään ei-rakenteisesti liitetiedostoissa niin aluehallinto-virastojen kuin kuntienkin luvituksessa. Lisäksi asiaan syntyy lisätietoja käsittelyn aikana, kuten diaarinumero, kuulutus ja päätös (Kaavio 10 ja Liite 6).

Usein tieto on vapaamuotoista tekstitietoa, jota siirretään käsin joko tiedostoina tai yksittäin poimittuina tietoina järjestelmistä toiseen tai lähetetään esimerkiksi sähköpostitse toimijalta toiselle. Tämä aiheuttaa ylimääräistä työtä, jota voisi vähentää rakenteistetulla tiedolla ja toimivilla järjestelmäintegraatioilla. Liitetiedostoissa välitettävän tiedon myötä hukataan paitsi aikaa myös arvokasta dataa, jolla voisi olla hyötykäyttökohteita tietojohdamisessa sekä avoimena rakenteisena datana esimerkiksi ympäristöliiketoiminnassa.

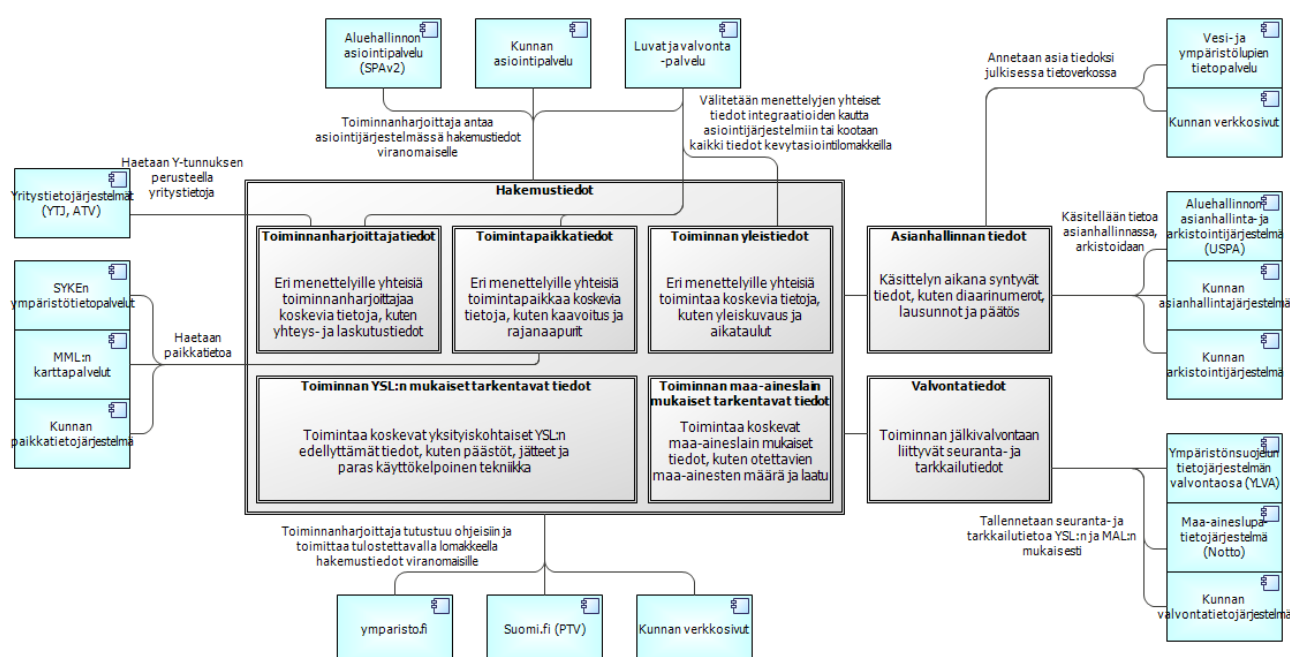

Kaavio 10. Tietoryhmäkartassa esitellään ympäristö- ja maa-ainesluvituksessa käytettävät tietoryhmät säädösten mukaisesti ryhmiteltynä.

Automaattinen tiedonsiirto eri järjestelmien välillä toteutetaan integraatioilla ohjelmointirajapintojen kautta. Ympäristöviranomaisten tietovirroissa niitä käytetään vielä kuitenkin varsin vähän, ja olemassa

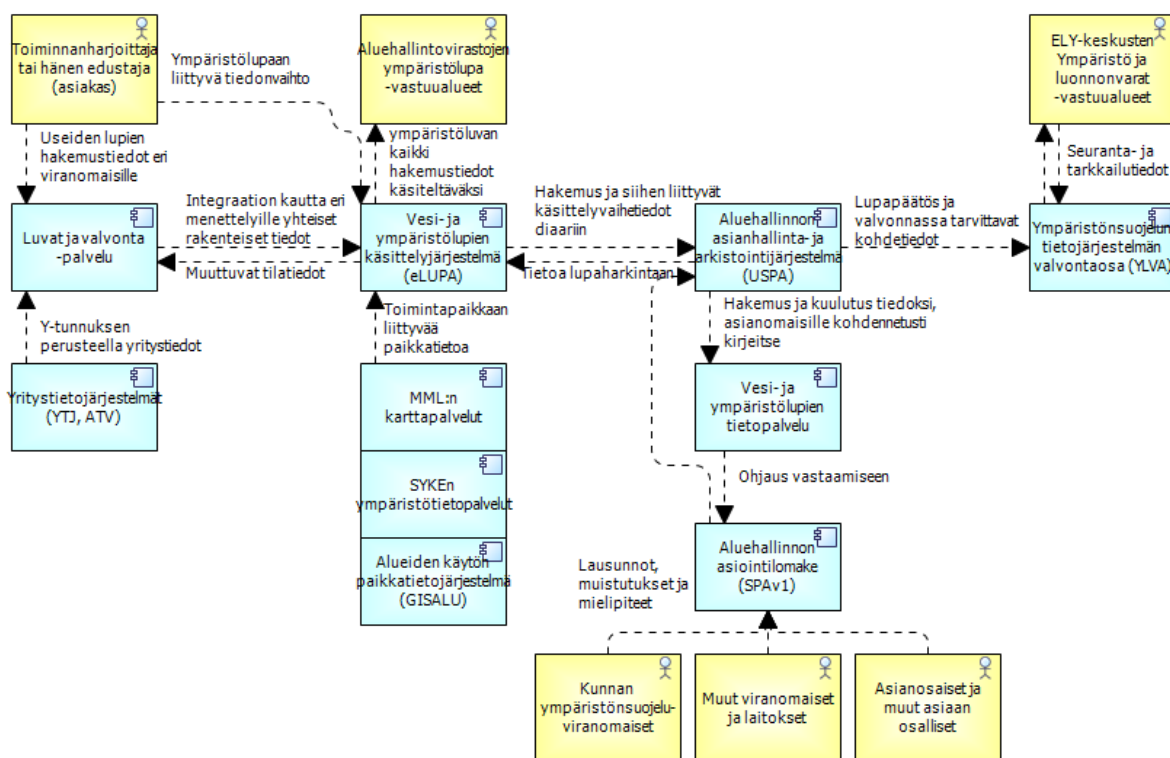
olevista useimmat integraatiot on luotu kunkin organisaation omista tarpeista lähtien tiettyjen järjestelmien välille, eivätkä ne näin ollen palvele koko hallinnonalaa tai laajempaa palvelukokonaisuutta.

Ympäristöviranomaisen lupa-asioinnin tiedot kerätään ja jaetaan eri käyttötarkoituksiin lukuisissa eri järjestelmissä (Kaavio 11). Joillekin tietoryhmille voidaan jo osoittaa automaattisia virtauksia järjestelmien välillä; esimerkiksi yritystietoja tuodaan asiakastietovarannosta (ATV) Aluehallinnon asiointipalveluun ja Luvat ja valvonta -palveluun, ns. eri lupien yhteiset toiminnanharjoittaja-, toimintapaikka- ja toiminnan yleistiedot viedään automaattisesti Luvat ja valvonta -palvelusta Aluehallinnon asiointipalvelun ympäristölupahakemustietoihin ja vesi- ja ympäristölupien käsittelyjärjestelmä eLuvasta siirretään hakemus- ja päätöstietoja automaattisesti Aluehallinnon asianhallinta- ja arkistointijärjestelmä USPAan.

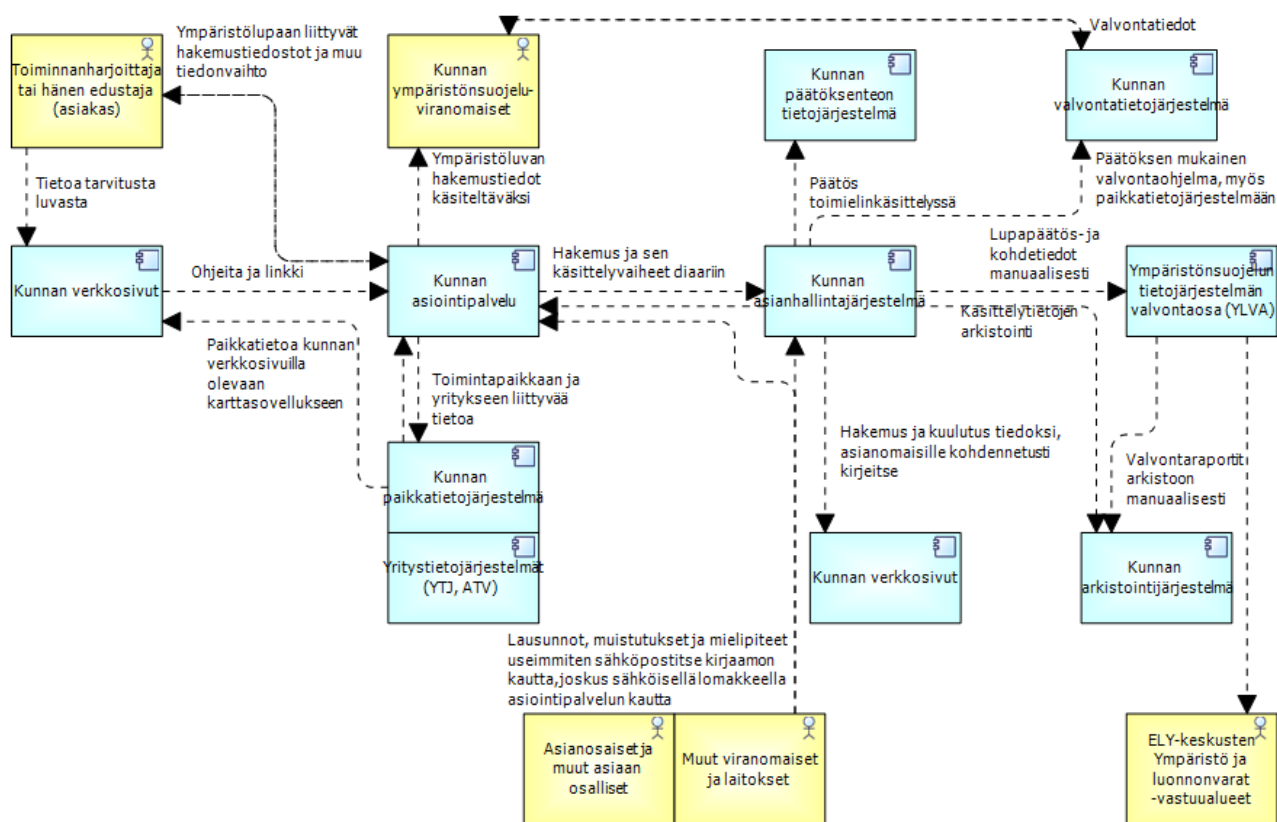

Kaavio 11. Päätietyryhmien käyttö eri tietojärjestelmissä

Haasteena integraatioissa on se, että asioinnin edellyttämät tiedot ovat keskenään hyvin erilaisia; sanallisia, numeerisia, eri yksiköllisiä, kooditettuja/koodittamattomia jne., ja eri työvaiheissa tarvitaan erilaisia tietokombinaatioita. Samankaltaisia tietokombinaatioita siirretään siis nykyään varsin vaihtelevissa tietojärjestelmäketjuissa, osittain paikallisten integraatioiden ja osittain manuaalisen tiedon siirron avulla (Kaaviot 12 a ja b).

Kaavio 12 a. Esimerkki aluehallintoviraston tietovirroista tietojärjestelmien välillä.

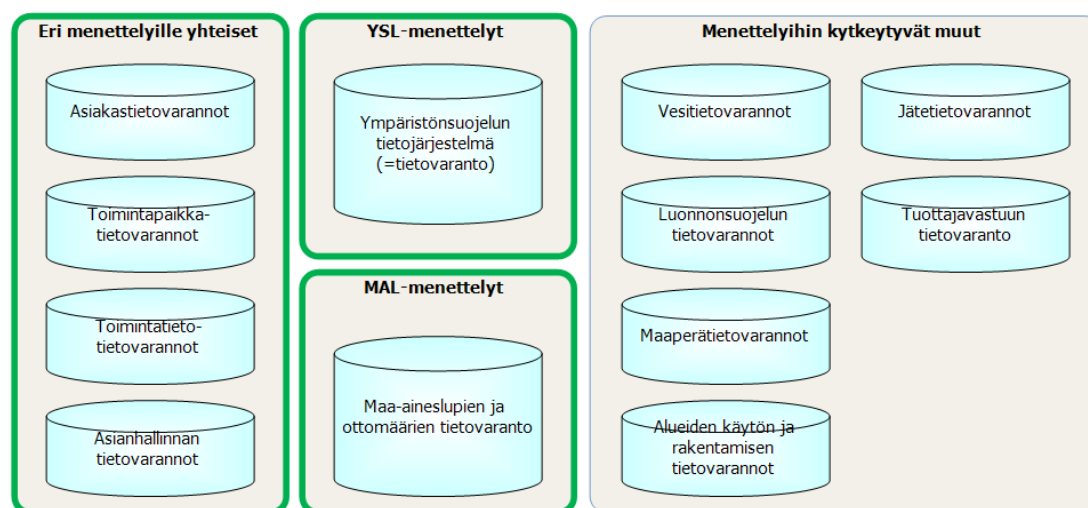

Kaavio 12 b. Esimerkki kunnan tietovirroista tietojärjestelmien välillä. Kuntien tietojärjestelmissä on vaihtelevia kunta-kohtaisia ratkaisuja; asiointi-, paikkatieto- ja valvontatehtävät voidaan toteuttaa yhdessä tai useammassa järjestelmässä, samoin asianhallinta-, arkistointi- ja toimielimien päätöksentekotehtävät.

4.8. Ennako- ja jälkivalvontaan liittyvät tietovarannot

Ympäristöviranomaisten toteuttamaan ennako- ja jälkivalvonnan asiointiin tarvitaan tietoja monista tietovarannoista, esimerkiksi luonnonsuojelutietoja, pohjavesitietoja sekä rakennetun ympäristön tietoja kaavoituksesta ja rakennusten sijoittumisesta (Kaavio 13). Vesitietovarantoa kehitetään parhaillaan Pisara - Vesien- ja merenhoidon tietojärjestelmän kehittämishankkeessa. Alueiden käytön ja rakentamisen tietovarannot ovat uudistumassa yhä yhteiskäyttöisemmäksi käynnissä olevan laajan Raken- netun ympäristön tietojärjestelmä -hankkeen myötä. Myös jätetietovarannot kehittyvät Jäte- ja tuotetietojärjestelmä -hankkeen myötä.

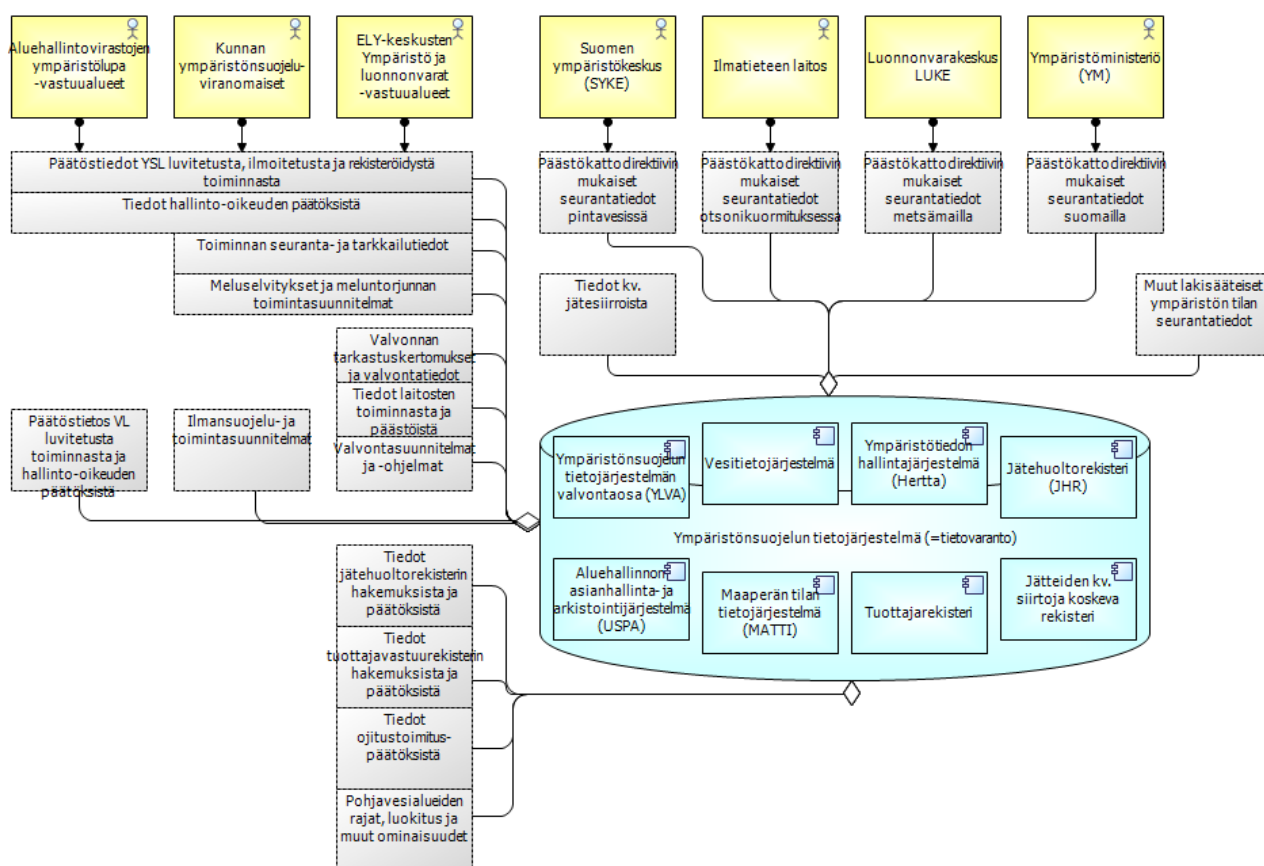
Tämän selvityksen puitteissa merkittävimmät tietovarannot ovat ympäristönsuojelun tietojärjestelmän tiedoista muodostuva tietovaranto sekä maa-aineslupien ja ottomäärien tietovaranto, joihin ympäristö- viranomaiset ja heidän asiakkaansa itse tuottavat tietoa. Näissä kokonaisuuksissa ei ole tällä hetkellä käynnissä laajoja kehittämishankkeita, vaikka tarve on varsin ilmeinen nykyisten järjestelmien ollessa vaikeasti hallittavia ja osittain vanhentuneita. Osasy s tähän on jaettu vastuu, joka helposti jää ”ei- kenenkään” vastuuksi.

Kaavio 13. Tietovarantokartta ennako- ja jälkivalvonnan asiointeihin liittyvistä tietovarannoista. YSL- ja MAL- asioinneissa syntyy uusia tietoja korostettuihin tietovarantoihin ja hyödynnetään muita olemassa olevia tietovarantoja.

4.8.1. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä tietovarantona

Ympäristönsuojelulain 222 § mukaisesti Suomessa ylläpidetään ympäristönsuojelun tietojärjestelmää, jota käytetään ympäristönsuojeluun liittyvien tietojen hallintaan ja käsittelyyn, ympäristölainsäädännön valvonnan toteuttamiseen, ympäristön tilan seurantaan sekä ympäristöön liittyvään tutkimukseen ja suunnitteluun. Käytännössä ympäristönsuojelun tietojärjestelmä ei ole yksittäinen tietojärjestelmä eikä tiettyjen tietojärjestelmien joukko, vaan kokoelma eri viranomaisten tietojärjestelmiä, rekistereitä ja tiedostoja, joita yhdessä voidaan kuvata tietovarantona (Kaavio 14). Ympäristönsuojelun tietojärjes- telmän sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä vastaa ympäristöministeriö yhteistyössä muiden tietojen ylläpitäjien kanssa.

Kaavio 14. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä kuvattuna YSL 223 § ja muiden säädösten nimeämien tiedonsiirto-velvoitteiden mukaisesti. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä on tietovaranto, joka koostuu eri toimijoiden eri järjestelmissä hallitsemista lakisääteisistä tiedoista. Kaaviossa kunkin toimijan vastuu ulottuu kaikkiin sen alapuolelle "sarakeisiin" sijoitettuihin tietoihin.

Ympäristöviranomaisten toteuttaman ennako- ja jälkivalvonnan kannalta keskeinen tavoite on tallentaa säädöksen mukaisesti tietojärjestelmään tiedot ympäristönsuojelulain nojalla annetuista päätöksistä sekä rekisteröidyistä toiminnoista. Näitä velvoitteita pyritään noudattamaan ELY-keskuksen ylläpitämällä ympäristönsuojelun tietojärjestelmän valvontaosa YLVAlla, joka on rakennettu erityisesti rakenteiden päästö- ja jätetietojen käsittelyä varten.

Toiminnanharjoittajat voidaan ohjata tallentamaan YLVAn valmiiksi perustettuun valvontakohteeseen toimintansa päästötietoja. ELY-keskusten osalta jo valtaosa valtion lupa-asiakkaiden päästötiedoista, esimerkiksi jätevesien puhdistamoiden päästöraportit, raportoidaan suoraan toiminnanharjoittajan omasta seurantajärjestelmästä SPav2:n tai suorasiirtorajapintojen kautta YLVAn. Mikäli toiminnanharjoittaja raportoi ELY-keskukseen paperilomakkeilla tms., valvoja tallentaa toimitetut tiedot YLVAn. YLVasta raportit viedään edelleen automaattisesti arkistoitavaksi USPAan.

SPav2:lle on rakennettu rajapinnat, jotka olisi otettavissa käyttöön myös YLVAn ja kuntien tietojärjestelmien välisissä integraatioissa, mutta toistaiseksi integraatioita kuntien moninaiisiin järjestelmiin ei ole tehty. Enimmäkseen toiminnanharjoittajat toimittavatkin vuosittaiset seurantaraporttinsa kuntiin sähköpostitse liitetiedostoissa. Ympäristönsuojeluviranomaisten tulisi viedä ne jälkikäteen manuaalisesti YLVAn, mutta työläyden ja muiden käyttöhaasteiden vuoksi se jää usein tekemättä. Toisaalta kuntien täytyy myös arkistoida vuosiraportit omaan arkistoonsa, ja jos lupakohde on perustettu YLVAn ja toiminnanharjoittaja onkin raportoinut seurantatiedot sinne, ympäristönsuojeluviranomaisen täytyy käydä erikseen hakemassa YLVasta pdf-raportti arkistoon, mikä on myös hankalaa.

AVIn luvittamien ja ELY-keskusten valvomien lupakohteiden päästöraportointi ja muu YLVAn käyttö on johdonmukaista ja kattavaa. Sen sijaan kuntien ympäristöluvittamien kohteiden raportointia toteutetaan vain osittain YLVAssa.

4.8.2. Maa-aineslupatietojärjestelmä tietovarantona

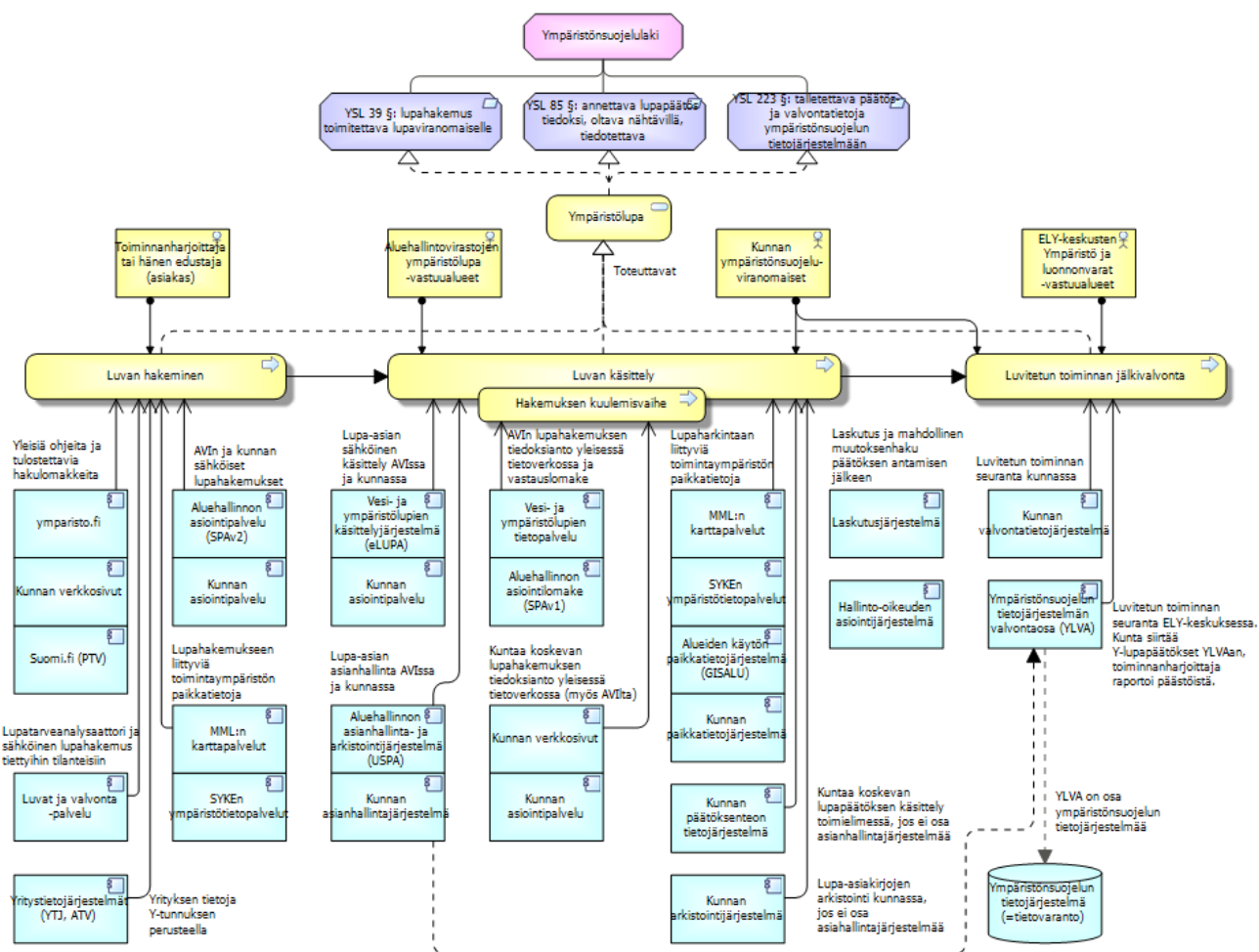
Maa-aineslain 23 b § mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Suomen ympäristökeskus ylläpitävät tietojärjestelmää, joka sisältää tarpeelliset tiedot maa-aineslain mukaisista luvista ja ilmoituksista sekä ottamisalueiden tilan seurannasta. Käytännössä tähän tarkoitukseen on luotu maa-aineslupatietojärjestelmä Notto, johon liittyy erilaisia tulostettavia ja sähköisiä asiointilomakkeita niin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille kuin toiminnanharjoittajillekin. Notton käytön kattavuuden tasoa on vaikeaa arvioida, mutta osa luvista ja maa-ainesten ostoista jäänee sen ulkopuolelle.

4.9. Lupaprosessin tiedonhallinnan kokonaisuus

Kun vaatimukset, palvelut, toimijat, prosessit, tietojärjestelmät, tiedot ja tietovarannot otetaan yhtä aikaa huomioon, tulee kokonaisuudesta tiedonhallinnallisesti hyvin vaativa. Valtion ja kuntien ympäristöviranomaiset toteuttavat toimivaltarajojensa puitteissa samankaltaisia tehtäviä, mutta päällekkäisissä tietojärjestelmissä (Kaavio 15).

Karkeasti voidaan asiaa kuvata niin, että valtion toimijoiden vastuulla ovat ympäristövaikutuksiltaan suuremmat hankkeet ja kattavammat järjestelmäratkaisut niiden palveluiden toteuttamiseen, kun taas kuntien vastuulla on pienemmät hankkeet ja vaihtelevammat järjestelmäratkaisut.

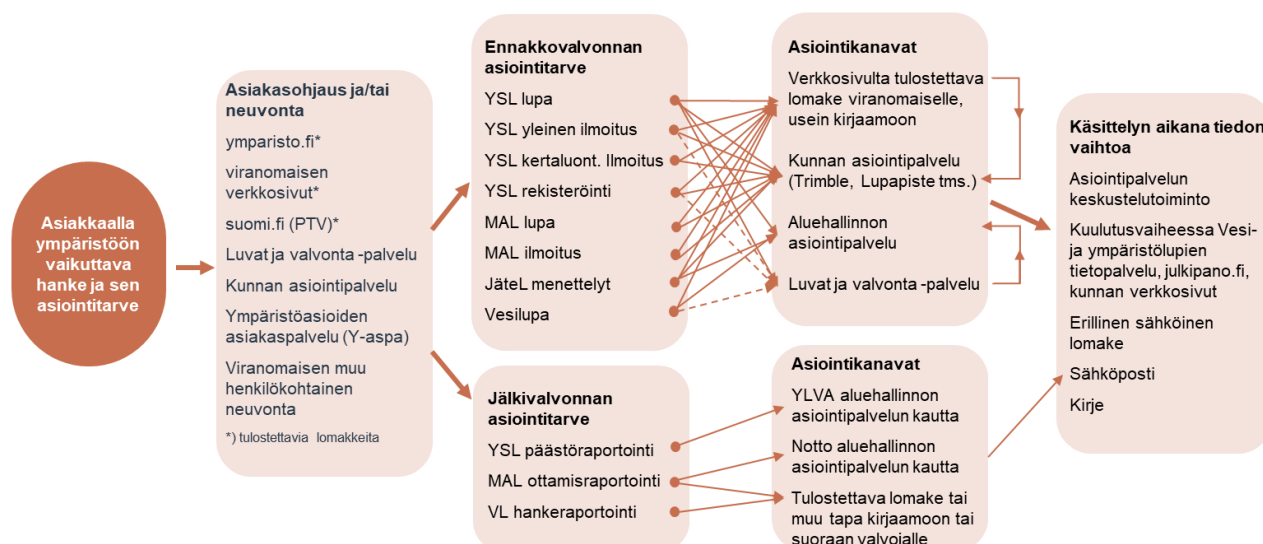
Valtion toimijoilla asioinnin, asianhallinnan ja jälkivalvonnan tietojärjestelmien kokonaisuuden sujuva ketjutus on jo hyvässä vauhdissa. Myös joissain kunnissa tämä eri järjestelmien ketjutus on omien kuntakohtaisten asioiden osalta kunnossa. Useimpien kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten on kuitenkin vaikea vastata valtakunnallisten digitalisaatiohankkeiden, kuten YLVAn tai Luvat ja valvonta -palvelun, kehittämistavoitteisiin. Ympäristönsuojeluviranomaiset ovat myös yleensä, Trimble-käyttäjäkuntia lukuunottamatta, jäljessä oman kuntansa tärkeinä sisäisinä kumppaneina toimivien rakennusvalvontaviranomaisten digitalisaation tasosta. Lupapisteessä on parhaillaan käynnissä Kuntien Tiera Oy:n vuonna 2020 toteutetun sähköisen asiointipalvelun kilpailutuksen mukaisesti uusien asiointilomakkeiden ja integraatioiden toteutus.

Kaavio 15. Arkkitehtuurin kerrosnäkömään on koottu ympäristölupaa koskevia elementtejä. Maa-ainesluvitus toteutetaan pääosin kuntien järjestelmissä samalla lailla, mutta jälkivalvontatiedot toimitetaan Nottoon. Vesiluvitus taas toteutetaan AVIn järjestelmissä pääosin samalla lailla kuin ympäristöluvitus, mutta sillä ei ole jälkivalvontajärjestelmää.

4.10. Asiakkaan polku lupa-asioinnissa

Kun toiminnanharjoittajalla on hanke, johon hän arvelee tarvitsevansa lupamenettelyä, hän todennäköisimmin aloittaa tiedon etsimisen hakutoiminnossa. Riippuen aloitustavasta ja tarpeista hän saattaa päätyä lukuisiin erilaisiin palvelupolkuihin eri verkkopalveluissa. Asiakkaan polkua onkin nykytilanteessa hyvin vaikeaa yhtenäistää teknisten ratkaisujen ollessa niin eriytyneitä eri menettelyissä ja viranomaisorganisaatioissa (Kaavio 16).

Kaavio 16. Asiakkaan polku nykytilassa on hyvin vaihteleva; samaa menettelyä voi hakea monista kanavista monilla tavoilla.

Eri sektorilakien vaatimukset mutkistavat asiakkaan asiointipolkua. Vaikka tiedossa on esimerkiksi se, että asiakas (toiminnanharjoittaja) tarvitsee ympäristöluvan, voidaan se käytännössä toteuttaa monilla eri tavoilla riippuen siitä, millaista toimintaa ympäristölupa koskee.

Esimerkkejä asiakkaan poluista erilaisissa ympäristölupatarpeissa:

- 1) Asiakas hakee ympäristölupaa louhintaan ja murskaukseen sekä maa-aineslupaa kallion ottamiseen
=> Ympäristönsuojelulain 47a § mukainen ympäristö- ja maa-aineslupan yhteiskäsittelyhakemus, missä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen neuvoo ja luvittaa. Jos kunnalla on asiointipalvelu, laatii asiakas sen kautta hakemuksen ja saa sieltä myös päätöksen. Myös sähköposti voi olla pääkanava, jos kunnassa ei ole asiointipalvelua.
- 2) Asiakas hakee ympäristö- ja rakennuslupia kevytsorastehtaalalle
=> Ympäristölupahakemus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle asiointipalvelun kautta tai sen puuttuessa sähköpostitse, päätös toimitetaan samaa kautta. Lisäksi asiakas hakee rakennuslupan kunnan rakennusvalvonnan asiointipalvelusta (useimmiten sähköinen), mistä asiakas saa erillisen rakennuslupapäätöksen.
- 3) Asiakas hakee ympäristölupaa jätteen ammattimaiseen käsittelyyn (käsitteltävän jätteen määrä 25 000 tn/v) sekä rakennuslupaa kentän ja hallin rakentamiseen
=> Ympäristölupahakemus aluehallintovirastolta Aluehallinnon asiointipalvelun kautta ja rakennuslupa kunnan rakennusvalvonnan asiointipalvelun kautta. Asiakkaalle erilliset päätökset kummankin viranomaisen omien kanavien kautta.
- 4) Asiakas hakee ympäristö- ja rakennuslupaa pintakäsittelylaitokselle ja pyytää luvulle yhteensovittamismenettelyä (764/2019 3 §)
=> Hakemukset toimitettava kuntaan asiointipalveluun erillisinä, koska yhden luokun tekninen toteutus on vielä puutteellinen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii yhteensovittavana viranomaisena, joka koordinoi lupakäsittelyn eri vaiheiden yhtäaikaista toteutusta pyytäen täydennykset, lausunnot yms. myös rakennuslupan osalta. Asiakkaalle erilliset päätökset samanaikaisesti asiointipalvelun kautta, tai samassa sähköpostiviestissä mikäli asiointijärjestelmä puuttuu.

- 5) Asiakas hakee ympäristö- ja rakennuslupaa rautametallivalimolle (yli 200 tn/v) ja pyytää luville yhteensovittamismenettelyä (764/2019 3 §)
=> Ympäristölupahakemus Aluehallinnon asiointipalveluun ja rakennuslupahakemus kunnan asiointipalveluun, koska yhden luukun tekninen toteutus on vielä puutteellinen. AVI toimii yhteensovittavana viranomaisena, joka koordinoi lupakäsittelyn eri vaiheiden yhtäaikaista toteutusta pyytäen täydennykset, lausunnot yms. myös rakennusluvan osalta. Asiakkaalle erilliset päätökset samanaikaisesti kunkin viranomaisen omien kanavien kautta.
- 6) Asiakas hakee ympäristö- ja rakennuslupaa Bio-CHP laitokselle (25 MW) ja pyytää tukea uusiutuvan energian tuotantolaitoksen lupamenettelyihin yhteyspisteviranomaiselta, jolle keskitetty neuvonta-velvollisuus ja käsittelyaikojen laskenta (EPO ELY, 1145/2020)
=> Ympäristölupa-, rakennuslupa- ja muut mahdollisesti tarvittavat hakemukset vireille Luvat ja Valvonta -palvelun kautta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ympäristöluvan omissa järjestelmissään, kunnan rakennusvalvonta omissaan. Kunnan viranomaiset käyvät manuaalisesti kirjaamassa 1145/2020 12 § mukaiset määräajat ja tilannetiedot LV-palveluun ja toimittavat erilliset lupapäätökset omien kanaviensa kautta.

5. Tunnistetut kehittämistarpeet

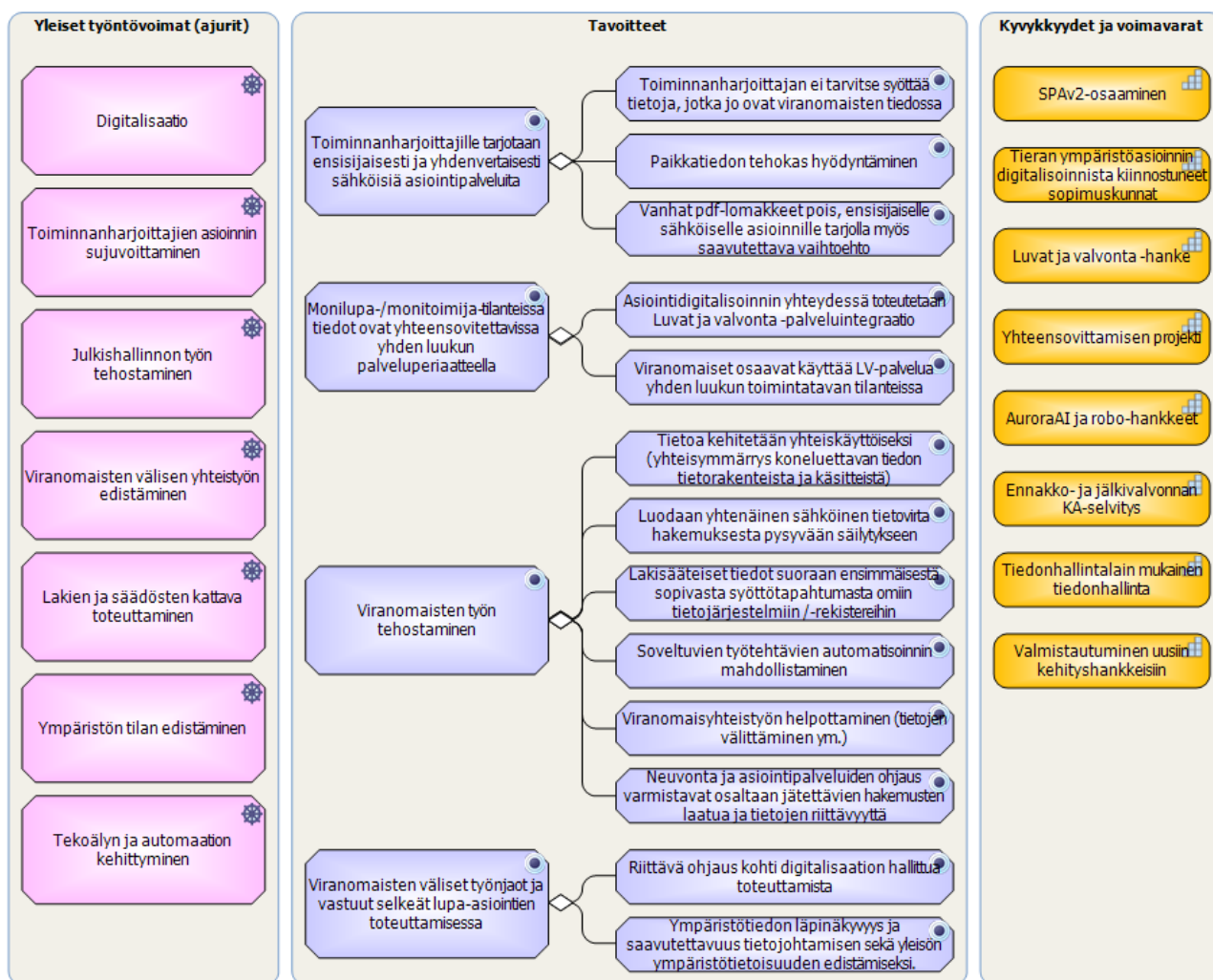
Jo selvityksen aluksi tunnistettiin ympäristöviranomaisia jatkuvaan kehittämiseen ajavat yleiset muutosvoimat, kuten digitalisaatio, työn tehostaminen ja ympäristön tilan edistäminen sekä yleiset tavoitteet ja niiden ratkaisuun vaikuttavat kyvykkyydet (Kaavio 17). Selvityksessä ilmeni, että helppoja keinoja näiden tavoitteiden saavuttamiseen ei ole. Tarvittava kehittämissuunta kirkastui selvityksen aikana, mutta täsmälliset kehittämispäätökset tarvitsevat edelleen mm. kustannus- ja vaikuttavuusarvioita tuekseen.

Selvityksessä tunnistetut yleiset tavoitteet:

- Toiminnanharjoittajille tarjotaan ensisijaisesti ja yhdenvertaisesti sähköisiä asiointipalveluita
 - Toiminnanharjoittajan ei tarvitse syöttää tietoja, jotka jo ovat viranomaisten tiedossa
 - Paikkatiedon tehokas hyödyntäminen
 - Vanhat tulostettavat lomakkeet pois, ensisijaiselle sähköiselle asioinnille tarjolla myös saavutettava vaihtoehto
- Monilupa-/monitoimija-tilanteissa tiedot ovat yhteensovittavissa yhden luukun palveluperiaatteella
 - Asioinnin digitalisoinnin yhteydessä toteutetaan Luvat ja valvonta -palveluintegraatio
 - Viranomaiset osaavat käyttää Luvat ja valvonta -palvelua yhden luukun toimintatavan tilanteissa
- Viranomaisten työn tehostaminen
 - Tietoa kehitetään yhteiskäyttöiseksi (yhteisymmärrys koneluettavan tiedon tietorakenteista ja käsitteistä)
 - Luodaan yhtenäinen sähköinen tietovirta hakemuksesta pysyvään säilytykseen
 - Lakisääteiset tiedot suoraan ensimmäisestä sopivasta syöttötapahakemuksesta omiin tietojärjestelmiin /-rekistereihin
 - Soveltuvien työtehtävien automatisoinnin mahdollistaminen
 - Viranomaisyhteistyön helpottaminen (tietojen välittäminen ym.)
 - Neuvonta ja asiointipalveluiden ohjaus varmistavat osaltaan jätettävien hakemusten laatua ja tietojen riittävyyttä
- Viranomaisten väliset työnjaot ja vastuut selkeät lupa-asiointien toteuttamisessa
 - Riittävä ohjaus kohti digitalisaation hallittua toteuttamista
 - Ympäristötiedon läpinäkyvyys ja saavutettavuus tietojohdantamisen sekä yleisön ympäristötietoisuuden edistämiseksi.

Lisäksi arkkitehtuuriperiaatteiksi kirjattiin seuraavat:

- nojataan Luvat ja valvonta -palveluun yhden luukun palveluna
- pyritään ratkaisuihin, joissa hyödynnetään enemmän olemassa olevia tietojärjestelmiä kuin luodaan uusia
- tavoitellaan yhteiskäyttöistä ja rakenteista tietoa
- huomioidaan tietosuoja-, saavutettavuus- ja muut lakisääteiset tiedon hallintaa koskevat tavoitteet kaikissa ratkaisuissa, mutta etsitään erityisesti ratkaisuja nykyisiin haasteellisiin kohtiin (esimerkiksi hakemustietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa sekä tulostettavat asiointilomakkeet).

Kaavio 17. Strategiakarttaan on koottu yleiset ajurit, tavoitteet ja kyvykkyudet.

5.1. Tiedon yhteiskäyttöisyyden parantaminen

Digitalisoinnin hyötyjä ennako- ja jälkivalvonnassa olisivat muun muassa

- tasavertainen ja sujuvampi asiointimahdollisuus toiminnanharjoittajille maantieteellisestä sijainnista ja toiminnan laadusta riippumatta
- tasalaatuinen ja ajantasainen valvonnan tilannekuva viranomaisille
- tehokkaampi työskentely viranomaisille tietojen käsinsiirtelyn ajanhukan vähentyessä
- automaattisen päätöksenteon mahdollistuminen harkintaa vaatimattomissa tilanteissa, mikä osaltaan vapauttaisi työaikaa harkintaa vaativiin tilanteisiin
- kattavamman rakenteisen datan myötä uudenlaiset datan hyötykäyttömahdollisuudet.

Ensimmäinen askel paremman digitalisaation tiellä on parantaa tiedon yhtenäisyyttä. Tässä tärkeitä ovat muun muassa yhteiset sopimukset siitä, miten lupatiedot kerätään ja mitä käsitteitä, koodistoja tai tietomalleja niiden yhteydessä käytetään.

Luvat ja valvonta -hankkeessa on keväällä 2022 käynnissä arkkitehtuurin toimintamalliuudistus, missä luodaan uudenlaista skaalattavaa tapaa kuvata, yksilöidä ja jatkossa myös harmonisoida julkishallinnon asiointimenettelyjen tietoja. Toimintamallilla pyritään edistämään sekä tietojen semanttista (käytetyt

käsitteet) että toiminnallista (tiedon syöttömuoto) yhteentoimivuutta. Jo pilottivaiheessa on tutkittu myös ympäristöluvan ja maa-ainesluvan hakemustietojen kuvaamista, ja mikäli toimintamalli otetaan käyttöön, tätä kuvaamistapaa kannattanee laajemminkin hyödyntää ennakko- ja jälkivalvonnan asiointien kuvaamisessa.

Samalla kun asiointien edellyttämät tietoja käydään järjestelmällisesti läpi, tulisi arvioida niissä käytetyt käsitteet ja niiden yksiselitteisyys sekä mahdollisten koodistojen tarve. Julkisyhteisöt ovat koonneet yhteisiä sanastoja, koodistoja ja tietomalleja [DVV:n yhteentoimivuusalustalle](#), missä mm. metsäsektori ja rakennusvalvonta ovat vahvasti edustettuna, mutta ympäristönsuojelu ei. Jos tällainen työ käynnistetään, tuotokset kannattaa viedä yhteentoimivuusalustalle, mikä osaltaan vahvistaa niiden käyttöön-ottoa ja pysyvyyttä.

Jos ja kun menettelyjen edellyttämät tietosisällöt näin päivitetään, pitää niiden mukaisesti uudistaa myös käytettävää sähköistä ja tulostettavaa lomakkeistoa sekä tietoja vastaanottavia tietojärjestelmiä. Vasta kun tietty tieto on yhteisessä muodossa, se voi virrata integraation kautta tietojärjestelmien välillä. Rakenteista tietoa on myös helpompi tarkastaa erilaisten päättelysääntöjen avulla, esimerkiksi antamalla hakijalle "oletko varma, että tieto on oikein?" -herätteitä, mikä parantaisi hakemusten laatua.

Tietosisältöjen arvioinnin yhteydessä kannattaisi myös tutkia datan hyödynnettävyyttä tietojohdamisen tai datatalouden tarpeisiin. Kehittämispotentiaaliltaan merkittävien data-aineistojen rakenteistamista kannattaisi priorisoida, ja esimerkiksi harvoin käytettäviä aineistoja voitaisiin jatkossakin ottaa vastaan ja siirtää liitetiedostoissa.

5.2. Visio asiointipolusta

Asiakkaan polku eri viranomaisten menettelyviidakossa on nyt sekava, mutta jo hallitulla ympäristöviranomaisten yhdensuuntaisella viestinnän selkeyttämisellä voitaisiin asiointipolkua jonkin verran kirkastaa. Isompi selkeyttäminen edellyttää kuitenkin yhteistä näkemystä siitä, mitkä askelmat asiointipolulla on oltava ja mitä sieltä voidaan pudottaa pois. Siihen väistämättä liittyy eri toimijoiden lakisääteisten tehtävien sekä niiden toteuttamisessa käytettävien tietojärjestelmien arviointi.

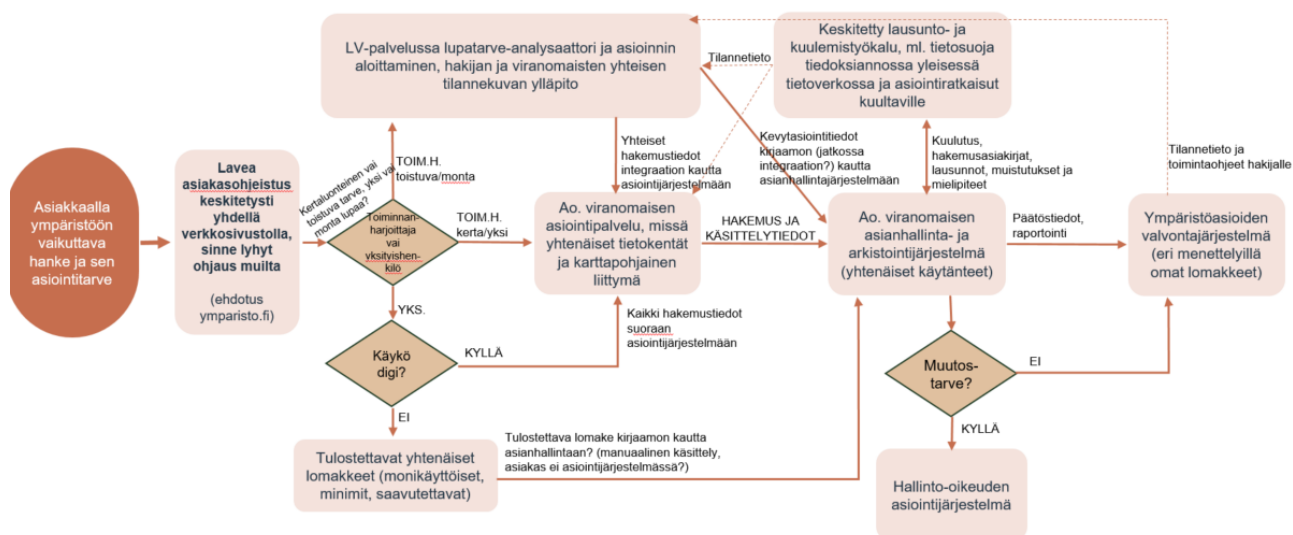
Asiointipolun kiinnekohdaksi ehdotetaan ymparisto.fi-verkkopalvelua, minne jo nyt on keskitetty ympäristöhallinnon yhteinen neuvonta. Lisäksi Luvat ja valvonta -palvelu on tärkeä kiinnekohta ainakin sellaisille toiminnanharjoittajille, joilla on toistuva menettelytarve tai tarve asioida usean viranomaisen kanssa. Itse asiointipalvelu on kuitenkin edelleen avoin kysymys; onko niitä useita, vai voidaanko palvelua keskittää (Kaavio 18).

Hyvän asiointipalvelun pitäisi olla:

- ennakko- ja jälkivalvonnan palveluiden osalta yhtenäinen, niin että kehitetty tiedon rakenteisuus ja mahdolliset integraatiot toimisivat kattavasti mahdollistaen tietovirrat hakemuksesta arkistointiin asti
- karttapohjainen, niin että asiakas voisi kuvata kohteensa kartalle ja saisi sijaintiin liittyviä tietoja automaattisesti osaksi hakemustaan – esimerkiksi suojelu- ja pohjavesitietoja SYKEN tietovarannoista, kiinteistötietoja Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmästä sekä jatkossa kaavoitus- ja rakennustietoja kehitteillä olevasta Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (RYTJ)
- helppokäyttöinen ja ohjaava siten, että se auttaa hakijaa tekemään laadukkaan hakemuksen, joka voidaan käsitellä ilman täydennyspyyntöviivästyksiä.

Asiointipolun varrella merkittävä askel on myös kuulemisvaiheen palvelut. Niidenkin yhtenäistämisellä tai keskittämisellä voitaisiin sujuvoittaa viranomaisten välistä lausuntojen vaihtoa, henkilötietojen suojaamista yleisessä tietoverkossa sekä muistutusten ja mielipiteiden antamista ja kokoamista osaksi hakemusasian hallintaa. Keskitettyssä ratkaisussa haitankärsijöiden ja muiden kiinnostuneiden olisi myös helpompaa seurata vireille tulevia asioita ja ottaa kantaa niihin. Luvat ja valvonta -palvelussa on jo suunnitteilla lausunto- ja kuulemispalvelun ensimmäiset kehitysvaiheet, mikä tulee ottaa huomioon muissa ratkaisusuunnitelmissa.

Edelleen luvitetun kohteen jälkivalvonnan palvelut ovat oma askeleensa asiointipolussa, ja myös niiden keskittämisellä voitaisiin saavuttaa etua niin asiakkaalle kuin viranomaisillekin. On tutkittava, voisivatko YLVA ja Notto olla saman järjestelmän piirissä, ja kuinka jo toiminnanharjoittajan syöttämistä lupa-kohteen tiedoista alkaen käsittelyssä syntyvät soveltuvat tiedot voitaisiin siirtää automaattisesti valvontajärjestelmään.

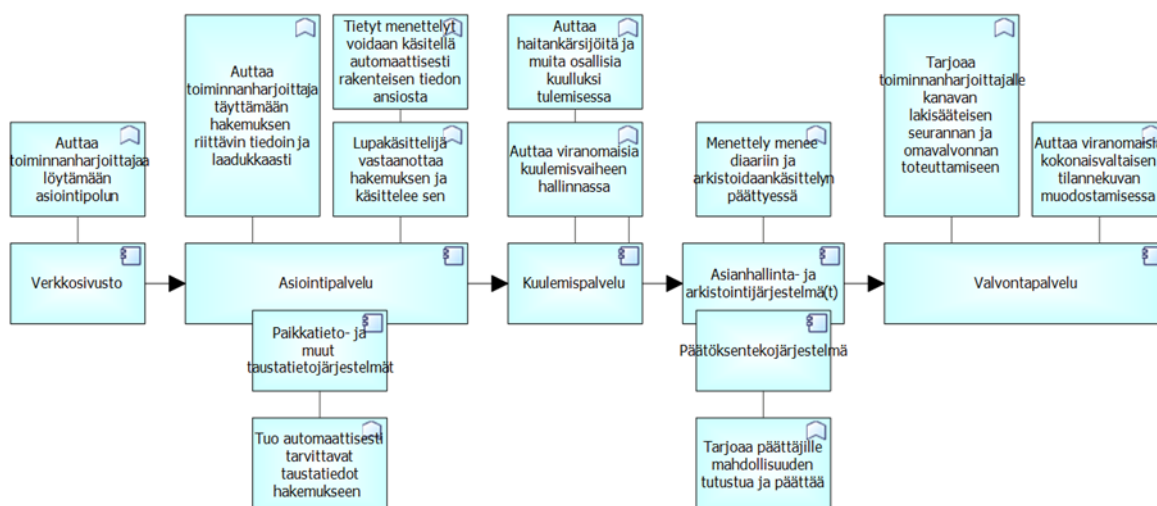
Kaavio 18. Luonnos asiakkaan asiointipolusta tilanteessa, jossa ”isot” hankkeet toistuvine tai monia viranomaisia edellyttävine menettelytarpeineen ohjattaisiin Luvat ja valvonta -palveluun ja pienet kertaluonteiset tarpeet ao. viranomaisen asiointipalveluun. Luonnos ei ota kantaa siihen, mitkä olisivat ao. viranomaisen käyttämät palvelut.

Asiakkaalle ei ole väliä sillä, kuka asiointipalvelun omistaa ja mille viranomaiselle se asioinnin ohjaa ratkaistavaksi, kunhan asiointi sujuu.

Pelkistettynä hakijan asiointipolulla ei tarvittaisi kuin kaksi järjestelmää:

1. verkkosivusto (ja/tai jatkossa chatbot), missä voisi tutustua palvelutarjontaan ja saada yleisiä toimintaohjeita
2. paikkatietopohjainen asiointipalvelu, missä hoidettaisiin asian ohjaus oikealle viranomaiselle, asiakaspalvelu, tietojen vaihto sekä hankkeen lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintivaiheissa että toiminnan aikaisissa vuosittaisissa seurantaraportoinneissa.

Viranomaiset tarvitsevat lisäksi asianhallintaa, kuulemisvaihetta, päätöksentekoa ja arkistointia toteutuvia toiminnallisuuksia, jotka voivat olla joko osa jotain järjestelmää tai omia järjestelmiään. Tärkeää olisi erityisesti varmistaa sujuva ja kattava tiedon virtaaminen koko järjestelmäketjussa (Kaavio 19).

Kaavio 19. Luonnos toiminnanharjoittajan ja viranomaisten asiointipolun yhdistymisestä tietojärjestelmänäkökulmasta.

Tämän selvityksen periaatteena on pyrkiä sellaisiin ratkaisuihin, joissa hyödynnetään enemmän olemassa olevia tietojärjestelmiä kuin luodaan uusia. Tietovirtojen yhtenäistäminen on ensimmäinen vaihe matkalla kohti sujuvampia ratkaisuja, mutta toinen tärkeä vaihe on valmistaa valittuja tietojärjestelmiä vastaanottamaan näitä tietoja. Selvityksen perusteella on tunnistettu useita etenemisvaihtoehtoja, jotka voi karkeasti jakaa hajautettuun tai keskitettyyn ratkaisuun. Toteutettavan suunnan valintaan haetaan vielä lisäinformaatiota mm. erillisellä kustannus- ja vaikutusarvioinnilla.

Kattavaa asiointiratkaisua voidaan edistää

- A. hajautetusti valtion ja kuntien omissa asiointiratkaisuissa, niin että luodaan yhtenäiset tietorakenteet ja toimintatavat sekä valvotaan niiden kattavaa toteutusta
- B. keskitetysti yhtenäisessä valtiovetoisessa asiointiratkaisussa, niin että luodaan myös sujuvaan kuntakäyttöön soveltuvat toimintatavat.

Kummassakin vaihtoehtoehdossa on etuja ja haittoja, joita myös kannattaa täsmentää ennen valintaa.

- A. Jos keskitytään nykyisen lainsäädännön puitteissa vastuuviranomaisten omien palveluiden yhtenäiseen kehittämiseen, pitää luoda sellainen kokonaisratkaisu, joka voidaan ottaa käyttöön kattavasti kaikissa ympäristöviranomaisorganisaatioissa, ml. noin 200 kuntatoimijaa. Tässä merkittävä vastuu olisi erityisesti kuntien palvelutuottajilla ja mm. Kuntien Tieralla keskitettyjen palveluratkaisujen tarjoajana. Tämä edellyttäisi merkittäviä parannuksia palveluohjauksessa tarpeenmukaisiin kanaviin, kuntien ympäristöasiointipalvelujen digitalisaation kattavuudessa, tietojen yhtenäisyydessä ja rajapintojen toteutuksessa.
 - Hyötynä olisi niin viranomaisten kuin hakijoidenkin kannalta paikallisuus: kunnissa säilyisi tutut yhteiskäyttöiset järjestelmät ja sujuva yhteistyö niiden puitteissa muiden paikallisten kuntatoimijoiden kanssa. Kunnilla ja valtioilla on myös toimivia osaratkaisuja, joista "parsimalla" ja tiedon yhteiskäyttöisyyttä kehittämällä voidaan luoda toimiva kokonaisratkaisu.
 - Haittana olisi tämänhetkisen toimintakentän heterogeenisuus; järjestelmien kirjo on suuri, ja niiden kehittäminen kohti yhtenäisiä tietorakenteita ja toimintatapoja

olisi vaikeaa. Yhteinen kehittäminen vaatisi paljon hidasta keskustelua siitä, mitä järjestelmiä muutetaan ja mihin suuntaan, mikä voisi hidastaa vauhtia ja lisätä kustannuksia. Monissa kunnissa on myös kroonista resurssipulaa, ja ratkaisu edellyttäisi merkittävää taloudellista tukea, painavaa ohjausta ja ympäristöviranomaisten tieto-osaamisen kasvattamista. Yhden luukun palvelukokemus voitaisiin toteuttaa Luvat ja valvonta -palvelua hyödyntäen, mutta käytännössä jatkossakin kullakin toimijalla olisi oma ”luukku” Luvat ja valvonta -palvelun rinnalla.

B. Jos palvelut keskitetään valtiovetoisesti, niiden runkona tulisivat pääasiassa olemaan jo olemassa olevat Aluehallinnon asiointipalvelu, YLVA, Notto sekä Luvat ja valvonta -palvelu, tietenkin kaikkia kokonaisratkaisun toimivuuden mukaan kehittäen. Asiointimahdollisuudet voidaan ensivaiheessa toteuttaa ns. kevytasiointitoteutuksena, missä asiakkaalle tarjotaan sähköinen asiointimahdollisuus ja viranomainen voi noutaa hakemustiedot koosteena omaan asianhallintaansa. Mikäli viranomaisella on asiointipalvelu, hakemustiedot voidaan viedä integraatiolla siihen.

- Hyötynä olisi hakijoiden kannalta selkeämpi palveluratkaisu, missä voisi olla aidosti ”yksi ympäristöviranomaisluukku” tai ainakin vain muutamat eri palvelut. Olemassa on jo aktiivisesti ympäristöviranomaisten tarpeisiin kehitetyt osaratkaisut, joiden puitteisiin uusia menettelyitä, tietorakenteita ja toimintatapoja voidaan luoda. SPAv2-asiointialustalla on jo toteutettu rakenteellista YSL-asiointia ennakoivalvonnasta jälkivalvontaan, ja käytössä ovat karttapohjainen käyttöliittymä sekä viranomaisten käyttöpuoli. Integraatiokehitys on pitkällä. Kuulemisvaiheen toiminnallisuuksia on jo keskitetty Vesi- ja ympäristölupien tietopalveluun, ja uusia mahdollisuuksia suunnitellaan Luvat ja valvonta -palveluun. Keskitetyn ratkaisun toteuttaminen olisi todennäköisesti helpompaa ja edullisempaa kuin hajautetun.
- Haittana vahva aluehallintopainotus: toistaiseksi ympäristöviranomaisten palvelut on toteutettu erityisesti AVI:n ja ELY-keskusten ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisiin tarpeisiin. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten tarvitsemat asioinnin käyttöliittymä-, asianhallinta-, arkistointi- yms. ratkaisut puuttuvat, samoin maa-aineslain mukaiset ja muut kuntien menettelyt. Myös Luvat ja valvonta -palvelu on toistaiseksi kömpelö kuntien viranomaiskäytössä. Mahdolliset lainsäädännölliset esteet, mm. viranomaisten vastuu- sekä hankintasäädökset, tulee tutkia tarkoin.

Vaihtoehtojen harkinnassa on otettava huomioon kokonaisratkaisun monistettavuus. Tässä selvityksessä on käsitelty vain yleisimpiä ympäristöviranomaisten käsittelemiä menettelyjä, mutta myös harvemmin tarvittut menettelyt voivat olla yksittäisessä kunnassa jatkuvassa käytössä riippuen kunnan sijainnista ja elinkeinorakenteesta. Tarpeen mukaan tällaisia muita menettelyjä tulisi voida lisätä asiointipolulle.

Kokonaisratkaisun toteutuksessa tulee pyrkiä myös sellaiseen ketteryYTEEN, että matkan varrella voidaan nopeasti tarttua myös uusiin mahdollisuuksiin, esimerkiksi Chatbot- ja muihin tekoälyä hyödyntäviin palveluihin tai vasta suunnitteilla olevaan YritysDigi-palveluun.

Mikä tulevista ratkaisuvaihtoehdoista onkaan, sen rinnalla on pohdittava myös saavutettavaa ei-digitaalista asiointiratkaisua. Tällainen voisi olla yksinkertaisesti sekin, että nojattaisiin ensisijaisesti aina

kattaviin, saavutettaviin sähköisiin asiointipalveluihin, ja mikäli niiden käyttö on mahdotonta, hakemus ohjattaisiin laatimaan tarkkojen tietosisältövaatimusten mukaisesti vapaamuotoisesti.

5.3. Visio viranomaisten yhteistyön kanavista

Tällä hetkellä ennakko- ja jälkivalvonnan toimijoita, tietojärjestelmiä ja tietoja on niin paljon, että se vaikeuttaa viranomaisyhteistyötä. Lukuisat eri tavoin tietovirtoja säätelevät lakisääteiset velvoitteet tuovat tähän omat haasteensa, minkä vuoksi hallinnonalalla tulisi käydä yhteiskeskustelua eri toimijoiden roolien selkeyttämisestä ja yhteisistä toimintatavoista. Tehokas tilanteen selkeyttäminen voi edellyttää myös lakimuutoksia.

Selvitettäviä kysymyksiä ovat esimerkiksi

- onko valtion ja kuntien ympäristöviranomaisten nykyinen tehtäväjako perusteltu vai tulisiko sitä uudistaa
- kuka käytännössä pitää huolta ympäristönsuojelun tietojärjestelmästä ja Nottosta, kun vastuu on laeissa jaettu
- miten luvituksiin ja päästöraportointeihin liittyvää arkistointia voisi sujuvoittaa
- voiko KEHA-keskus tuottaa asiointipalveluita kunnille ja millä edellytyksillä?

Jos ja kun tietoon saadaan yhtenäiset rakenteet ja sen sujuva virtaaminen sovittavien avainjärjestelmien välillä kyetään toteuttamaan rajapintojen avulla, se jo itsessään sujuvoittaisi myös viranomaisten yhteistyötä. Lisäksi avainjärjestelmiin voidaan luoda uusia toiminnallisuuksia tarpeen mukaan.

Esimerkiksi Luvat ja valvonta -palvelua tullaan enenevästi käyttämään tilanteissa, joissa toiminnanharjoittajan tarve vaatii monen viranomaisen osallistumista, kuten ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittaminen, uusiutuvan energian tuotantolaitoksen menettelyt tai muut vaativat hankkeet. Luvat ja valvonta -palvelussa kaikki viranomaiset ovat saman tilannekuvan ääressä näkemässä, mitä menettelyitä tietyssä hankkeessa on käynnissä ja mikä niiden tilanne on. Palvelussa on jo olemassa mm. määräajan laskenta -toiminto sekä keskustelutoiminto, ja sen jatkokehitykseen on tunnistettu monia potentiaalisia uusia toiminnallisuuksia esim. ympäristöllisen lupamenettelyjen yhteensovittamisen edistämiseksi.

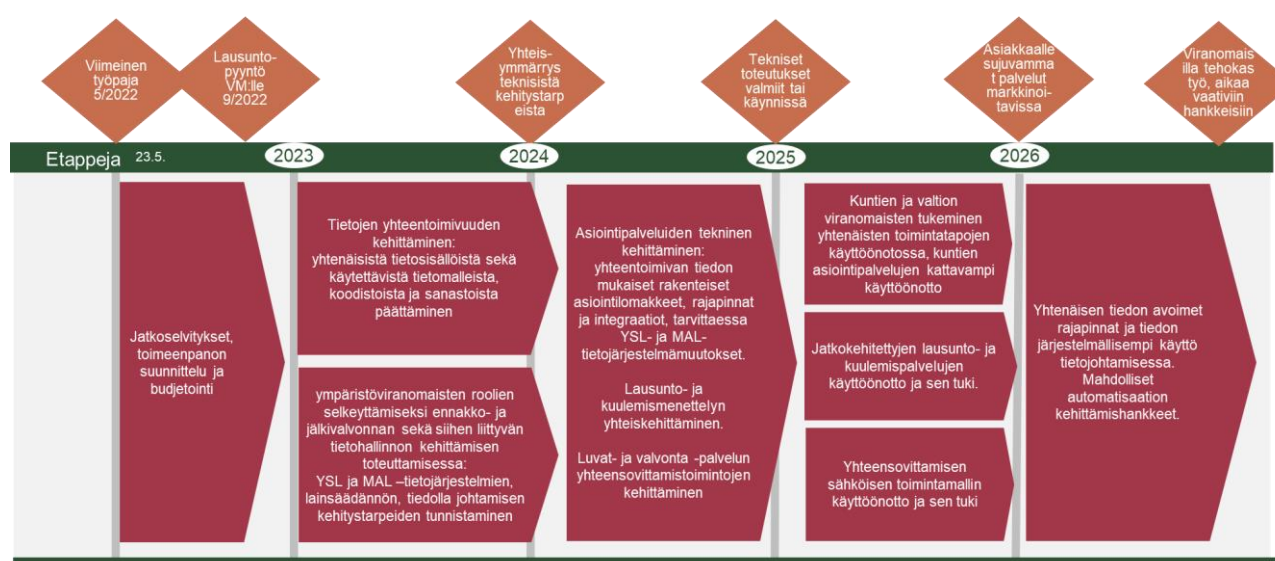
Viranomaisten yhteistyötä voidaan edistää tietojärjestelmissä kehitettävien viestintäkanavien ja toiminnallisuuden lisäksi mm. perustamalla tarpeen mukaan erikoistuneita verkostoja sekä kehittämällä yhteisiä toimintamalleja.

6. Kehitystiekartta

Selvityksessä huomattiin useita kehitystarpeita, jotka karkeasti voidaan jakaa kolmeen luokkaan:

- Ennako- ja jälkivalvonnan tietojen yhteentoimivuuden kehittäminen
- Ympäristöviranomaisten roolien selkeyttäminen ennako- ja jälkivalvonnan sekä siihen liittyvän tietohallinnon kehittämisen toteuttamisessa.
- Asiointipalvelujen tekninen kehittäminen asiakkaalle selkeäksi ja yhteentoimivia tietoja hyödyntäväksi kokonaisratkaisuksi.

Näistä on luotu alustava kehitystiekartta (Kaavio 20), mitä edelleen täsmennetään selvityksen jälkeen toteutettavissa kustannus- ja muissa arvioinneissa saatavien uusien tietojen perusteella.

Kaavio 20. Tiekarttaluonnos täsmennyä edelleen selvityksen kommenttikierroksen ja muun lisätiedon valossa ennen rahoitukseen liittyvää lausuntopyyntöä.

6.1. Hanke-ehdotus tietojen yhteentoimivuuden kehittämisestä

Työ tulisi toteuttaa yhteistyössä ympäristöviranomaisten kesken, sisältäen ennako- ja jälkivalvonnan tietojen tarkemman tietoarkkitehtuuri- ja sanastoprojektin vuoden 2023 aikana. Tavoitteena on kehittää ympäristöviranomaisten yhteisymmärrystä siitä, mitkä ympäristötiedot tulisi koota rakenteisena ja missä muodossa. Työhön tulisi osallistaa käynnissä olevia digitalisaatiokehityshankkeita, jotka voivat soveltuvien osin samantien yhtenäistää tietorakenteita sovitun mukaisesti.

- Tietomallinnus ennako- ja jälkivalvonnan tiedoista, huomioon ottaen
 - Paikkatiedon hyödyntäminen Toimintapaikka-tietojen keruussa yhtenäisellä tavalla, jatkossa Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään (RYTJ) ja muihin yhteisiin tietolähteisiin nojaten
 - Toiminnanharjoittaja-, Toimintapaikka- ja Yleisten toimintatietojen (eli eri menettelyille yhteiset tietoryhmät) yhdenmuotoinen kerääminen, mahdollistaen yhteentoimivat tiedot mm. Luvat ja valvonta -palvelussa haettavien muiden menettelyiden kanssa

- YSL- ja MAL-menettelyiden substanssikohtaisten tietosisältöjen yhtenäistäminen siten, että valvonta- ja muut mahdollisesti eri rekistereihin tarvittavat tiedot voidaan siirtää rakenteisina tietorekisteriin, tavoitteena integraatiot
- Lausunto- ja kuulemisvaiheen tietosisältöjen yhtenäistäminen ottaen huomioon mm. Luvat ja valvonta -palvelun lausunto- ja kuulemistoiminnon kehittäminen sekä laajemmin avoinhallinto.fi-kehitys
 - Resurssien salliessa kokonaisuutta voidaan tarkastella osallisten ja viranomaisten näkökulmasta palvelumuotoillen: onko mahdollista luoda yksi yhteinen menettely, jossa toteutuu avoimuus, läpinäkyvyys, osallisuus, tietosuoja ja joustava digitalisaatio
- Mahdollisten koodisto- ja rajapintatarpeiden tunnistaminen
- Erillinen sanastotyö edellisiin liittyen
- Toteutettujen tietomallien, koodistojen ja sanastojen kuvaaminen Yhteentoimivuusalustalle.

6.2. Hanke-ehdotus ympäristöviranomaisten roolien selkeyttämisestä

Tämä työ on etenkin ympäristöministeriön hallinnonalan sisäistä kehittämistyötä, missä on tärkeää tunnistaa tämänhetkisen ohjauksen päällekkäisyydet ja katvealueet. Myös mahdolliset lakimuutos- ja tekniset toteutustarpeet tulee tunnistaa. Työ toteutetaan vuosina 2023–2024, niin että hallittavissa olevat organisointikysymykset eivät muodosta esteitä hanke-ehdotuksen 6.3 toteuttamiselle.

- Tietorekistereiden/-varantojen hallinnoinnin selkeyttäminen
 - Tarkastellaan ympäristö- ja luontotiedon organisointia ja käytettyjä järjestelmiä, tunnistetaan mahdolliset yhtenäistämisen paikat, vrt. nyt rekisterit-/varannot (ml. YSL 222 § ympäristönsuojelun tietojärjestelmä ja MAL 23 b §) hyvin monilla toimijoilla ja monissa järjestelmissä, mikä tekee niiden hallitusta kehittämisestä vaikeaa
- Mahdollisesti risteävän/päällekkäisen lainsäädännön arviointi ja muutostarpeiden tunnistaminen
- Tiedollajohtamisen tarpeiden arviointi ottaen huomioon ympäristö- ja luontotiedon hyödyntämis-potentiaali

6.3. Hanke-ehdotus asiointipalveluiden teknisestä kehittämisestä

Teknisen kehittämisen edellytyksiä ovat yhteisymmärrys ja päätös potentiaalisimmasta asiointipolun kehittämissuunnasta (luvun 5.2 vaihtoehdot A–B), yhteisymmärrys ja päätös tiedon yhteentoimivuuden vaatimista kehittämistoimista sekä päätös riittävästä rahoituksesta. Koko ympäristöviranomaiskenttää koskevien kokonaisratkaisua edistävien toimenpiteiden toteutus voitaneen aloittaa aikaisintaan vuonna 2024 ja se jatkuu vaihteittain vuosina 2025–2026.

- Asiointikanavien kehittäminen niin, että ne pystyvät vastaanottamaan yhteentoimivaa tietoa: rakenteiset asiointilomakkeet, tarvittavat rajapinnat ja integraatiototeutukset
- Tarvittaessa myös ympäristönsuojelun tietojärjestelmän sekä maa-ainesten lupien ja ottamisen tietojärjestelmän kehittäminen niin, että ne pystyvät vastaanottamaan yhteentoimivaa tietoa.

- Asiakkaiden aktiivinen ohjaaminen uusien sähköisten asiointikanavien käyttöön sitä mukaa kuin osaratkaisut ovat käytettävissä, ja käyttäjäpalautteen keruu jatkokehitystä varten
- Viranomaisten uusien toimintatapojen käyttöönoton tekninen tukeminen sitä mukaa kuin ratkaisut ovat käyttöönotettavissa
- Ympäristöviranomaisten valtakunnallinen koulutuskiertäminen uuden valtakunnallisesti yhtenäisen toimintatavan käyttöönotossa kokonaisratkaisun valmistuttua noin 2025–2026
- Tavoitteena on samalla valmistaa ympäristöviranomaisten kenttää siihen, että jatkossa, noin vuodesta 2026 alkaen, rakenteinen ympäristötieto mahdollistaa myös automatisaation hyödyntämisen siihen soveltuvissa toiminnoissa.

Liite 1. Sanasto

Tässä selvityksessä on käytetty seuraavia käsitteitä:

- ympäristöviranomainen = aluehallintoviraston ympäristölupa-vastuualueet, ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueet, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset sekä joidenkin tehtävien osalta Suomen ympäristökeskus
- ennakkovalvonta = ympäristöviranomaisten toteuttamat lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyt, joilla toiminnanharjoittaja toimittaa tarvittavat tiedot ao. viranomaiselle, ja viranomaisen päätös asiassa
- jälkivalvonta = ympäristöviranomaisten toteuttama toiminnan aikainen ja sen jälkeinen valvonta.
- asiointi = eri menettelyiden edellyttämä toiminnanharjoittajan ja viranomaisen välinen tiedonvaihto
- asiointipalvelu (-kanava) = fyysinen tai sähköinen kanava, jonka kautta asiointi toteutetaan
- sähköinen asiointipalvelu = viranomaisen tarjoama tietojärjestelmä asioiden hoitamista varten, missä tieto siirretään kokonaan tai osittain rakenteisena (esimerkiksi hakemuksen lähettämistä liitetiedostona sähköpostin välityksellä ei tässä selvityksessä pidetä sähköisenä asiointina)
- tietovirta = tieto, joka liikkuu fyysisissä tai sähköisissä kanavissa
- rakenteinen tieto = sähköisissä kanavissa siirrettävä koneluettava tieto, johon on liitetty metatietojen avulla määritetty jäsentämisen mahdollistava rakenne
- rakenteeton tieto = tieto, joka annetaan vapaamuotoisesti esimerkiksi pdf-liitteessä
- sähköinen kanava = asiointi- tai muu tietojärjestelmä sekä integraatiot niiden välillä
- digitalisaatio = yleisesti ottaen tietotekniikan hyödyntäminen arkielämän toiminnoissa, tässä selvityksessä erityisesti myös manuaalisten työvaiheiden poistaminen ja sähköisten työprosessien kehittäminen.

Lisäksi selvityksessä nojataan [tiedonhallintalain](#) mukaisiin määritelmiin:

- viranomaisella viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia;
- tiedonhallintayksiköllä viranomaista, jonka tehtävänä on järjestää tiedonhallinta tämän lain vaatimusten mukaisesti;
- tietojärjestelmällä tietojenkäsittelylaitteista, ohjelmistoista ja muusta tietojenkäsittelystä koostuvaa kokonaisjärjestelyä;
- asiakirjalla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua viranomaisen asiakirjaa;
- tietoaineistolla asiakirjoista ja muista vastaavista tiedoista muodostuvaa tiettyyn viranomaisen tehtävään tai palveluun liittyvää tietokokonaisuutta;
- tietovarannolla viranomaisen tehtävien hoidossa tai muussa toiminnassa käytettäviä tietoaineistoja sisältävää kokonaisuutta, jota käsitellään tietojärjestelmien avulla tai manuaalisesti;
- yhteisellä tietovarannolla useiden toimijoiden käyttöön suunniteltua ja ylläpidettyä tietovarantoa, jonka tiedot ovat luovutettavissa ja hyödynnettävissä eri tarkoituksiin;
- tietoturvaluustoimenpiteillä tietoaineistojen saatavuuden, eheyden ja luottamuksellisuuden varmistamista hallinnollisilla, toiminnallisilla ja teknisillä toimenpiteillä;
- tiedonhallinnalla viranomaisen tehtävien hoidossa tai sen muussa toiminnassa syntyviin tarpeisiin perustuvia toimia ja tietoturvaluustoimenpiteitä viranomaisen tietoaineistojen, niiden käsittelyvaiheiden ja tietoaineistoihin sisältyvien tietojen hallinnoimiseksi riippumatta tietoaineistojen tallentamistavasta ja muista käsittelytavoista;
- toimintaprosessilla viranomaisen asiankäsitteily- tai palveluprosessia;
- teknisellä rajapinnalla sähköisen tietojenvaihdon mahdollistavaa tiedonsiirtoratkaisua kahden tai useamman tietojärjestelmän välillä;
- katseluyhteydellä tietojärjestelmään toteutettua tietoaineistojen katselun mahdollistavaa rajattua näkymää;
- tietovarantojen yhteentoimivuudella tietojen hyödyntämistä ja vaihtoa eri tietojärjestelmien välillä siten, että tietojen merkitys ja käytettävyyss säilyvät;
- koneluettavalla muodolla tiedostomuotoa, jonka rakenne mahdollistaa sen, että ohjelmistot pystyvät helposti yksilöimään, tunnistamaan ja poimimaan siitä tietoaineistoja, yksittäisiä tietoja sekä niiden rakenteita.

Liite 2. Toimijat

Toimija	Rooli/roolit	Kuvaus	Tehtävä ja vastuut
Aluehallintovirastojen ympäristölupa -vastuu-alueet	Ympäristöviranomaisen, ennakkovalvonnan palvelutuottaja	4 kpl, toimivat VM:n ja YM:n ohjauksessa	Käsittelevät valtion ympäristölupaviranomaisessa käsiteltävät YSL ja VL lupa-asiat
Asianosaiset ja muut asiaan osalliset	Palvelun saaja, asiakas	Henkilö, jonka etua, oikeutta tai velvollisuutta asia koskee, tai joka muutoin osallistuu asian käsittelyyn erityisesti kuulemisvaiheessa	Asianosaiset saavat viireilletulleista lupa-asioista kohdennetun tiedoksiannon ja voivat antaa asiaan muistutuksia. Muut asiaan osalliset voivat tutustua asiaan yleisessä tietoverkossa ja antaa asiaan mielipiteitä.
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)	Muu ympäristöhallinnon virasto	YM:n hallinnonalalla toimiva asunto-olojen kehittämistä varten oleva keskus	Kehittää, valvoo, ohjaa, tukee asumisasiota, mm. valvoo rakennusten energiatodistuksia ja on rakennusten energiatodistustietojärjestelmän rekisterinpitäjä. ARA ei osallistu yleisimpiin ympäristöviranomaisten ennako- ja jälkivalvonnan asioihin.
Digi- ja väestötieto- virasto (DVV)	Verkkopalvelun (suomi.fi + PTV) tuottaja	VM:n hallinnonalalla toimiva valtion virasto	Pitää väestö- ja rakennus-rekistereitä, tuottaa sähköisen asiointin tunnistusratkaisuja ja tukipalveluita.
ELY-keskusten Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueet	Ympäristöviranomaisen, jälkivalvonnan palvelutuottaja	13 kpl, toimivat TEM:n ja YM:n ohjauksessa	Toteuttavat mm. ympäristönsuojeluun ja ympäristön tilan seurantaan liittyviä ennakkovalvonnan menettelyitä sekä aluehallintovirastossa myönnettyjen ympäristö- ja vesilupien sekä tietyissä tilanteissa myös maa-aineslupien jälkivalvontaa.
Kansalaiset	Palvelun saaja, asiakas	Suuri yleisö, josta saattaa jossain vaiheessa tulla esim. toiminnanharjoittaja tai asianosainen	Voivat tarvita tietoa lupamenettelyistä, voivat antaa mielipiteitä. Kansalaiset voivat tehdä myös aloitteita.
KEHA-keskus	Asiointipalvelun tekninen toteuttaja	TEM:n ohjauksessa oleva ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintopalveluja tuottava virasto	Toteuttaa aluehallinnon asiointipalvelun (SPAv2 ja SPAv1) teknistä alustaa, millä tarjotaan AVlen ja ELY-keskusten asiointipalveluita, asianhallintaa sekä muita tietojärjestelmiä.
Kunnan rakennusvalvontaviranomaiset	Kytkeytyvän tiedon tai lupapalvelun tuottaja.	Noin 200 yksikköä eri kunnissa, kuntien yhteisyyksiköissä ja kuntayhtymissä.	Toteuttavat kaavoitusta ja MRL:n lupamenettelyitä, jotka usein kytkeytyvät ennako- ja jälkivalvonnan asioiteihin ja tietovirtoihin.
Kunnan ympäristönsuojelu- viranomaiset	Ympäristöviranomaisen, ennako- ja jälkivalvonnan palvelutuottaja	Noin 200 yksikköä eri kunnissa, kuntien yhteisyyksiköissä ja kuntayhtymissä.	Käsittelevät kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa käsiteltävät YSL-, MAL- ja muut asiat.
Kuntaliitto	Asiantuntija, kuntien edunvalvoja	Suomen kuntien ja kaupunkien etujärjestö, kunnallisten palvelujen asiantuntija ja kehittäjä	Osallistuu asiantuntijana kehittämiseen, välittää tietoa kuntiin kehitystoimista.
Kuntien asiointipalvelujen tuottajat	Asiointipalvelun tekninen toteuttaja	Useita kuntien käyttämiä yksityisiä sähköisten asiointiratkaisujen toteuttajia, erityisesti Lupapiste, Trimble. Kuntien Tiera kunnille yhteisenä puitesopimusten kilpailuttajana huomioitava myös.	Toteuttavat kunnille paikkatietoa ja asiointipalveluita yhdistäviä sähköisiä palveluita, joita kunnat ostavat käyttöönsä kilpailutuksiin perustuen.
Luvat ja valvonta -hanke	Eri viranomaisille yhteisen asiointipalvelukerroksen tekninen toteuttaja	TEM:n ohjauksessa toimiva sähköisen asiointin kehittämis-hanke, missä toteutusyhteistyö KEHA-keskuksen kanssa.	Toteuttaa hankemuotoisena Luvat ja valvonta –palvelua ja siihen liittyvää kehitystyötä. Jatkossa palvelulle nimetään pysyvät omistajat ja toimijat.
Maanmittauslaitos (MML)	Kytkeytyvän tiedon tuottaja	MMM:n ohjauksessa toimiva valtion virasto	Kiinteistötietorekistereiden ylläpitäjä, paikkatiedon ja erilaisten karttapalveluiden tuottaja.
Metsähallitus Luontopalvelut	Muu ympäristöhallinnon yksikkö	YM:n hallinnonalalla toimiva luonnonsuojeluyksikkö	Hoitaa kansallis- ja luonnonpuistoja, muita suojelukohteita sekä erämaa- ja virkistysalueita.
Muut viranomaiset ja laitokset	Yleisimmin lausunnonantaja	Useita ennako- ja jälkivalvonnan menettelyyn liittyviä yksiköitä, esim. Museovirasto, Puolustusvoimat.	Antavat oman erikoisalansa puitteissa lausuntoja ennakkovalvontaan liittyvissä asioissa. Voivat tarvittaessa tehdä myös aloitteen luvan muuttamisesta.
Suomen ympäristökeskus (SYKE)	Verkkopalvelun ja kytkeytyvän tiedon tuottaja, myös valvontaviranomainen	YM:n hallinnonalalla toimiva ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	Tuottaa ja kerää toimialansa puitteissa ennako- ja jälkivalvonnassa tarvittavaa tietoa, julkaisee ympäristöhallinnon yhteistä verkkosivustoa ymparisto.fi

			sekä siellä tarjottavia tulostettavia lomakkeita, tarjoaa avointa dataa ympäristö- ja luontoasioista. Hoitaa jätteiden kansainvälisten siirtojen valvontaan liittyvät viranomaistehtävät.
Toiminnanharjoittaja tai hänen edustaja (asiakas)	Palvelun saaja, asiakas	Luvan tai muun menettelyn asiakas, voi olla myös valtuutettu puolesta asioija sekä yksityishenkilö.	Asioi asiointipalveluissa hakeakseen lupaa tai rekisteröintiä, ilmoittaakseen toiminnastaan tai toimittaakseen jälkivalvonnan edellyttämiä seurantatietoja.
Tuomioistuimet	Kytkeytyvän palvelun tuottaja.	Käsittelevät muutoksenhakuasioita (valitukset), erityisesti Vaasan hallinto-oikeus, jonne on keskitetty ympäristöasiat.	Käsittelevät toiminnanharjoittajan, asianosaisten ja muiden asiaan osallisten muutoksenhakuasioita, missä yhteydessä yleensä tarvitsevat kaiken asian käsittelyn yhteydessä syntyneen aineiston. Myös hallinto-oikeuden muutospäätökset tallennetaan YSL 222 § tietojärjestelmään.
Työ- ja elinkeino-ministeriö (TEM)	Hallinnonalansa ohjaaja, rahoittaja, lainsäätävä	Vastaa toimialallaan (kestävän kasvun tukeminen) valtio-neuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta	Ohjaa ja rahoittaa Luvat ja valvonta – palvelua, missä toteutetaan yhden luukun palveluperiaatetta.
Valtiovarainministeriö (VM)	Hallinnonalansa ohjaaja, rahoittaja, lainsäätävä	Vastaa toimialallaan (julkinen talous ja digitalisaatio) valtio-neuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta	Ohjaa ja rahoittaa digitalisaatiohankkeita.
Ympäristöministeriö (YM)	Hallinnonalansa ohjaaja, rahoittaja, lainsäätävä	Vastaa toimialallaan (kestävän kehityksen, hyvän elinympäristön ja monimuotoisen luonnon turvaaminen) valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelusta ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta	Toteuttaa ennakko- ja jälkivalvonnan selvitystä ja sen mahdollisia jatkohankkeita, hakee niille rahoitusta.

Liite 3. Selvityksessä huomioidut lait ja velvoitteet

Huomioon otetut lait

Yleisiä velvoitteita

- Arkistolaki
- Digipalvelulaki
- Hallintolaki
- Julkisuuslaki
- Tiedonhallintalaki
- Tietosuojalaki ja -asetus

Tämän selvityksen "fokuslait"

- Maa-aineslaki (MAL)
- Vesilaki (VL)
- Ympäristönsuojelulaki (YSL)
- sekä menettelyihin kytkeytyen Jätelaki (JäteL)

Yhden luokun toimintatapaan ohjaavat säädökset

- Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta
- Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä

Muut ympäristöasiointiin liittyvät säädökset

- Luonnonsuojelulaki (LSL)
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL)
- YVA-laki

Säädösten aiheuttamia merkittävimpiä vaatimuksia asioinneille ja tietovirroille

Toiminnanharjoittajan asiointivelvoitteita

- YSL 39 §: lupahakemus toimitettava lupaviranomaiselle
- YSL 62 §: toimitettava päästötarkkailu- ym. valvontatietoja
- YSL 64 §: esitettävä seuranta- ja tarkkailusuunnitelma
- YSL 115 a §: toiminnasta tehtävä kirjallinen ilmoitus
- YSL 116 §: toiminnasta tehtävä rekisteröinti-ilmoitus
- YSL 118-120 §: kertaluonteisesta toiminnasta tehtävä ilmoitus
- YSL 120, 123 §: ilmoitettava toiminnan poikkeuksellisesta tilanteesta
- YSL 134, 135 §: ilmoitettava, selvitettävä pilaantumisvaarasta
- VL 3/ 2-3 §: vesitaloushankkeelle oltava lupa
- MAL 4 §: ottamiseen saatava lupa
- MAL 23 a §: ilmoitettava otetun aineksen määrä ja laatu
- JäteL 94 §: tehtävä hakemus kuljetus- tai välitystoiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin
- JäteL 100 §: tehtävä ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Viranomaisten ja asiaan osallisten välisiä velvoitteita

- YSL 40 §: varattava tilaisuus täydentää hakemusta
- YSL 43 §: varattava tilaisuus tehdä muistutuksia ja mielipiteitä
- YSL 44 §: annettava lupahakemus tiedoksi, oltava nähtävillä, tiedotettava
- YSL 85 §: annettava lupapäätös tiedoksi, oltava nähtävillä, tiedotettava
- YSL 85 a §: julkaistava valtion ympäristölupa-asiat tietopalvelussa
- YSL 205 §: suoritteista voi periä maksun
- VL 11/ 7-8 §: varattava tilaisuus antaa muistutuksia ja mielipiteitä
- MAL 13 §: annettava lupahakemus tiedoksi, oltava nähtävillä, tiedotettava
- MAL 19 §: annettava lupapäätös tiedoksi, oltava nähtävillä, tiedotettava
- HL 62 a §: asiakirjan tiedoksianto julkaistava yleisessä tietoverkossa määräajan
- HL 62 b §: ainoastaan välttämättömät henkilötiedot voi julkaista, henkilötiedot poistettava määräajassa
- JulkL 16 §: tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä annettava pyydetyllä tavalla, jollei kohtuutonta haittaa
- TietosuojaL 4 §: henkilötietoja saa käsitellä, jos se on tarpeen ja oikeasuhtaista yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi
- Tietosuoja-asetus 5 §: henkilötietoja saa kerätä vain tiettyä laillista tarkoitusta varten ja niiden käsittely on oltava asianmukaista ja läpinäkyvää
- Tietosuoja-asetus 6 ART: henkilötietojen käsittely on lainmukaista ainoastaan tiettyjen edellytysten täyttyessä

Eri viranomaisten välisiä velvoitteita

- YSL 42 §: pyydettävä lausunnot lupahakemuksesta
- YSL 47 §: vesi- ja ympäristölupa käsiteltävä yhdessä
- YSL 47 a §: maa-aines- ja ympäristölupa käsiteltävä yhdessä
- VL 11/ 6 §: pyydettävä lausunnot hakemuksesta
- MAL 7 §: pyydettävä lausunnot lupahakemuksesta
- Muutos- ja valitustilanteissa tietojen toimittaminen hallinto-oikeudelle

Tietojärjestelmän ja sen tietojen ylläpitoon liittyviä velvoitteita

- YSL 86 §: edistettävä sähköistä tiedonsaantia
- YLS 106 e §: julkaistava tietoja rekisteröidyistä energiantuotantolaitoksista
- YSL 222 §: ympäristönsuojelun tietojärjestelmä muodostuu eri viranomaisten tiedoista
- YSL 223 §: talletettava päätös- ja valvontatietoja ympäristönsuojelun tietojärjestelmään
- MAL 23 b §: ylläpidettävä tietojärjestelmää luvista, ilmoituksista ja seurannasta
- JäteL 142 §: ylläpidettävä jätehuollon rekisteriä, huolehdittava että niihin merkitään olennaiset tiedot
- Tietosuoja-asetus 24 §: rekisterinpitäjän on toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteen asetuksen noudattamiseksi
- Arkistolaki: asiakirjat säilytettävä lain mukaisesti

Selvityksen aikana tunnistettuja, mutta toistaiseksi kuvausten ulkopuolelle jätettyjä velvoitteita

- Merenkulun ympäristönsuojelulaki 9 luku, 6 §: Sataman pitäjän toimitettava jätehuoltosuunnitelma
- Merenkulun ympäristönsuojelulaki 12 luku, 4 §: ELY-keskuksen valvottava toimialueellaan annettujen säännösten ja määräysten noudattamista
- Merenkulun ympäristönsuojelulaki 12 luku, 5 §: Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvottava erityisesti huvivenesatamien jätehuoltoa ja huviveneistä peräisin olevien jätteiden vastaanottoa
- Ympäristönsuojelulaki 156 d §: Talousjätevesien käsittelyvaatimuksista poikkeamiseen haettava lupaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta
- Vesilaki: useat luvuissa 4–10 käsitellyt erityistilanteet (veden ottaminen, ojitus, keskiveden korkeuden pysyvä muuttaminen yms.)
- Useiden lakien mukaiset erityistilanteet, kuten poikkeamiset, hallintopakkoasiat, vakuuksien määrittelyt yms.

Liite 4 Palvelut

Palvelu	Vastuutoimija	Kuvaus	Lisätietoja
JäteL hakemus jätehuoltorekisteriin	ELY-keskusten Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueet	Toiminnanharjoittajan on tehtävä hakemus toiminnan hyväksymisestä jätehuoltorekisteriin. Hakemus toimitetaan sille ELY-keskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan. Hakemus tehdään ensisijaisesti sähköisen järjestelmän avulla, mutta käytössä myös tulostettava lomake.	www.ely-keskus.fi/ptv/-/fsc/view/service/2861c9ad-ce5f-42ea-a14e-640d72b4b239/toiminnan-hyvaksyminen-jatehuoltorekisteriin
JäteL ilmoitus keräystoiminnasta jätehuolto-rekisteriin	Kunnan ympäristön-suojeluviranomaiset	Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristön-suojeluviranomaiselle jätteen ammattimaisen keräystoiminnan merkitsemiseksi jätehuolto-rekisteriin. Ilmoitus tehdään tulostettavalla lomakkeella (ainakin ELY-keskuksen kuvaama PTV-asiointikanava).	Ilmoitukset tulisi viedä jätehuoltorekisteriin, mutta tietoa viennin kattavuudesta ei ole. www.suomi.fi/palvelut/lomake/ilmoitus-jatteen-ammattimaisesta-keraystoiminnasta-jatehuolto-rekisteriin-elinkeino-liikenne-ja-ymparistokeskus/1eb02ecf-f9db-45f3-87df-4d25d3f5a7f9
Maa-aineslupa	Kunnan ympäristön-suojeluviranomaiset	Maa-ainesten ottaminen muuhun kuin kotitarvekäyttöön vaatii maa-aineslain mukaisen luvan. Lupaa maa-ainesten ottamiseen haetaan kunnan ympäristön-suojeluviranomaiselta, yleisimmin tulostettavalla lomakkeella vaikka joskus kunnan asiointipalvelun kautta. Syken tuottama lomake ymparisto.fissa sekä PTV:ssa asiointikanavana.	Suomessa yht. noin 5 000 lupaa, uusia n. 500 kpl/v, voimassaolo yleensä 10 v. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi-luvat-ja-ymparistovaikutusten-arviointi/luvat-ilmoitukset-ja-rekisterointi/maainesten-ottamiseen-liittyva-ilmoitus-ja-luvat
MAL ilmoitus kotitarveotosta	Kunnan ympäristön-suojeluviranomaiset	Kotitarveottamisesta tulee ilmoittaa, kun ottamisalueesta on otettu tai on tarkoitus ottaa enemmän kuin 500 kiinto-kuutiometriä maa-aineksia. Syken tuottama lomake ymparisto.fissa sekä PTV:ssa asiointikanavana.	Käytön määrä ei tiedossa, ei ole mukana tietojärjestelmissä. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi-luvat-ja-ymparistovaikutusten-arviointi/luvat-ilmoitukset-ja-rekisterointi/maainesten-ottamiseen-liittyva-ilmoitus-ja-luvat
MAL ilmoitus maa-ainesten ottamisesta	Kunnan ympäristön-suojeluviranomaiset	Luvamukaisesta maa-ainesten ottamisesta tulee ilmoittaa vuosittain ensisijassa sähköisellä lomakkeella (Aluehallinnon asiointipalvelussa SPAv1-lomake Nottoon), mistä kunnan ympäristön-suojeluviranomaiset ja ELY-keskuksen maa-ainesyhdyshenkilöt pääsevät niitä katsomaan. Kunnista ilmoitetaan lupakohteet Nottoon, ja mikäli toiminnanharjoittaja ei pysty käyttämään Notton ilmoituslomaketta, kunnissa tulisi siirtää tiedot toiminnanharjoittajan lähettämältä tulostettavalta lomakkeelta Nottoon.	Nottossa n. 2 500 ilmoitusta/vuosi (vrt. kaikista voimassaolevista luvista tulisi vuotuinen ilmoitus tehdä myös oton ollessa 0.) Ei tietoa siitä, kuinka suuri osa ilmoituksista on toiminnanharjoittajan suoraan tai kunnan välillisesti syöttämää. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi-luvat-ja-ymparistovaikutusten-arviointi/luvat-ilmoitukset-ja-rekisterointi/maainesten-ottamiseen-liittyva-ilmoitus-ja-luvat https://anon.ahp.fi/layouts/15/FormServer.aspx?OpenIn=Browser&XsnLocation=/Lomakkeet/maa_ainesottoilmoitus.xsn&Source=https://anon.ahp.fi/sivut/submitted.aspx
MARA-ilmoitus (Ilmoitus jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa)	ELY-keskusten Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueet	Hyödyntämispaikan haltijan on tehtävä ilmoitus jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa ELY-keskukselle toiminnan merkitsemiseksi	Tiedot viedään Matti-rekisteriin. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi-luvat-ja-ymparistovaikutusten-arviointi/luvat-ilmoitukset-ja-rekisterointi/ysln-kertaluonteisen-toiminnan

		ympäristönsuojelun tietojärjestelmään ensisijaisesti sähköisesti aluehallinnon asiointipalvelussa. Toissijaisesti ilmoituksen voi tehdä Word-lomakkeella. Jätteen luovuttaminen ja hyödyntäminen voidaan aloittaa, kun toiminta on merkitty ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.	ilmoitusmenettely/Jatteiden hyödyntäminen maarakentamisessa
Muutoksenhaku	Tuomioistuimet, erityisesti Vaasan hallinto-oikeus (muutos-tietojen vienti YLVAn Aluehallintovirastojen ympäristölupa –vastuualueet, Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset)	Hallintoasiassa tehtyyn viranomaisen päätökseen tyytymätön voi tehdä asiasta valituksen hallinto-oikeuteen, ensisijaisesti sähköisen asiointipalvelun kautta. Viranomaisen ilmoittaa päätöksen yhteydessä, miten ja kenelle päätöksestä voi valittaa.	ELY-keskusten osalta ympäristölupavelvollisten muutostiedot on viety YLVAn, kuntien osalta kattavuus ei tiedossa. oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/ohjeetmuutoksenhakijalle.html
PIMA-ilmoitus (Ilmoitus pilaantuneen maaperän puhdistamisesta)	ELY-keskusten Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueet sekä Helsingissä ja Turussa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.	Ensisijaisesti ilmoitus tehdään sähköisesti aluehallinnon asiointipalvelussa. Toissijaisesti ilmoituksen tekemiseen voidaan käyttää Word-lomaketta tai se voidaan tehdä vapaamuotoisesti.	Tiedot viedään Matti-rekisteriin. https://www.ymparisto.fi/pimailmoitus
Tarkkailukäynnit ja muu valvonta	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset, ELY-keskusten Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueet	Valvontaviranomaiset seuraavat eri lakien mukaisesti luvuttujen kohteiden raportointia ja suorittavat kohteissa myös tarkastuskäyntejä erillisten valvontaohjelmien mukaisesti.	Tiedot viedään tilanteesta riippuen omiin ja/tai lakisääteisiin valvontatietojärjestelmiin.
Vesilupa	Aluehallintovirastojen ympäristölupa -vastuualueet	Vesitalousasian lupahakemus tehdään sille aluehallintovirastolle, jonka alueella hanke on tarkoitus toteuttaa. Hakemus on toimitettava ensisijaisesti Aluehallinnon asiointipalveluun, mutta luonnollinen henkilö voi jättää lupahakemuksen ja sen liitteet edelleen paperisina.	Vuonna 2021 AVI:ssa käsiteltiin 434 vesilupaa, joista 37 % sähköisessä asiointipalvelussa. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi/luvat-ja-ymparistovaikutusten-arviointi/luvat-ilmoitukset-ja-rekisterointi/Vesilupa
Ympäristö+maa-aines-lupa yhteiskäsittely	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset	Samaa hanketta koskevia lupia voi hakea yhteiskäsittelyssä, yleensä aina kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta, mutta AVI:ltä mikäli ympäristölupa AVI:n ratkaisema. Haetaan useimmin tulostettavalla lomakkeella. Syken tuottama lomake ympäristö.fissa sekä PTV:ssa asiointikanavana.	Vuonna 2021 AVI:ssa on käsitelty 1 yhteiskäsittelylupa, kuntien yhteiskäsittelyjen määrä ei ole tiedossa. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi/luvat-ja-ymparistovaikutusten-arviointi/luvat-ilmoitukset-ja-rekisterointi/maaainesten-ottamiseen-liittyva-ilmoitus-ja-luvat
Ympäristö+vesilupa yhteiskäsittely	Aluehallintovirastojen ympäristölupa -vastuualueet	Vesitalous- ja ympäristöasian lupahakemus tehdään sille aluehallintovirastolle, jonka alueella hanke on tarkoitus toteuttaa. Hakemus on toimitettava ensisijaisesti Aluehallinnon asiointipalveluun, mutta luonnollinen henkilö voi jättää lupahakemuksen ja sen liitteet edelleen paperisina. Ympäristölupa-lomakkeita on Syken tuottamina lomakkeina ymparisto.fissa sekä PTV:ssa asiointikanavana.	Vuonna 2021 AVI:ssa annettu 17 kpl yhteiskäsiteltyä lupapäätöstä. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi/luvat-ja-ymparistovaikutusten-arviointi/luvat-ilmoitukset-ja-rekisterointi/vesilupa/vesiluvan-hakeminen
Ympäristölupa	Aluehallintovirastojen ympäristölupa –vastuualueet, Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset	Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttaville toimintoille tarvitaan ympäristönsuojelulain mukainen lupa, asetuksen mukaiselta vastuuviranomaiselta (AVI tai kunta). Hakemus toimitetaan AVI:lle ensisijaisesti Aluehallinnon asiointipalveluun, mutta luonnollinen henkilö voi jättää lupahakemuksen ja sen liitteet edelleen paperisina.	Vuonna 2021 AVI:ssa käsiteltiin 628 ympäristölupaa, joista 14 % sähköisesti. V. 2017 selvityksen mukaan kunnissa oli kaikkiaan noin 12 000 ympäristöluvitettua kohdetta, joista osa on sittemmin muuttunut ilmoituksenvaraisiksi.

		Ympäristölupalomakkeita on Syken tuottamina lomakkeina ymparisto.fissa sekä PTV:ssa asiointikanavana ja niitä käytetään edelleen valtaosassa niin AVille kuin kunnille osoite- tuissa ympäristölupahake- muksissa, vaikka asiointi aloitettaisiinkin sähköisessä asiointipalvelussa. Lomakkeita, niiden liite- lomakkeita ja niiden kieliversioita on runsaasti.	ELY-keskusten valvomat lupakohteet ja niiden seuranta on kattavasti YLVAssa, kuntien osalta kattavuus ei tiedossa. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/YmparistolupaToiminnanharjoittaja
YSL kertaluonteisen toiminnan ilmoitus	Kunnan ympäristönsuojelu- viranomaiset, ELY- keskusten Ympäristö ja luonnonvarat -vastuu- alueet	Tilanteen mukaan ilmoituksia tehdään kunnalle tai ELY- keskukselle, toisinaan alue- hallinnon asiointipalvelussa ja toisinaan tulostettavilla lomak- keilla.	www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/YSLn_kertaluonteisen_toiminnan_ilmoitusmenettely
YSL rekisteröinti	Kunnan ympäristön- suojeluviranomaiset	Toiminnanharjoittajan on tehtävä kunnan ympäristönsuojeluviran- omaiselle rekisteröinti-ilmoitus on tehtävä kunnan ympäristön- suojeluviranomaiselle viimeistään 30 päivää ennen toiminnan aloittamista, jos kyseessä on polttoaineteholtaan alle 50 MW:n energiantuotanto- laitos (keskisuuri energian- tuotantolaitos), ja 60 päivää ennen toiminnan aloittamista, jos kyseessä on muu rekisteröitävä toiminta (nestemäisten poltto- aineiden jakeluasemat, asfaltti- asemat, kemialliset pesulat ja orgaanisia liuottimia käyttävät toiminnot sekä kiinteät betoni- asemat ja betonituotetehtaat). Rekisteröinnissä käytetään pää- sääntöisesti tulostettavia lomak- keita, mutta niistä on myös valmisteltu sähköisiä asiointi- lomakkeita Aluehallinnon asiointipalveluun.	Kohteet ja rekisteröintimerkinnot tulisi olla YLVAssa, mutta kattavuus ei ole tiedossa. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Ymparistonsuojelulain_mukainen_rekisterointi
YSL seurantatietojen raportointi	ELY-keskusten Ympä- ristö ja luonnonvarat - vastuualueet	Ympäristönsuojelulain nojalla lupa-, ilmoitus- ja rekisteröinti- velvollisten sekä Jätelain nojalla ilmoitus- ja rekisteröinti- velvollisten toiminnanharjoit- tajien tulee raportoida toiminnastaan YLVA - Ympä- ristönsuojelun raportointi- palvelussa. YLVA-asiointia varten tarvitsee suomi.fi- valtuuden "Ympäristönsuojelu- lain ja jätelain mukaisten asioiden raportointi". Kunnat ilmoittavat luvittamansa kohteet YLVAn ja poimivat sieltä asiak- kaidensa päästöraportteja mm. arkistoitavaksi.	ELY-keskusten osalta tiedot YLVAssa, kuntien osalta kattavuus ei tiedossa. www.ely-keskus.fi/web/ylva
YSL yleinen ilmoitus	Aluehallintovirastojen ympäristölupa –vastuu- alueet, Kunnan ympä- ristönsuojeluviran- omaiset	Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus tietyistä YSL liite 4 mukaisissa toiminnoista, yleensä kunnalle, mutta AVille suurempien kemikaalivarastojen, pienimuotoisen koneellisen kullankaivuun sekä sotilas- käyttöön tarkoitetun toiminnan tilanteissa. Ilmoituksissa käytetään yleensä Syken tuottamia tulostettavia lomak- keita (erilaiset kuhunkin tilanteeseen).	Tiedot tulisi viedä YLVAn, mutta kattavuus ei ole tiedossa. Menettely on vielä varsin uusi, mikä vaikuttaa kattavuuteen. www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/YSLn_yleinen_ilmoitusmenettely

Liite 5 Tietojärjestelmäsalkku

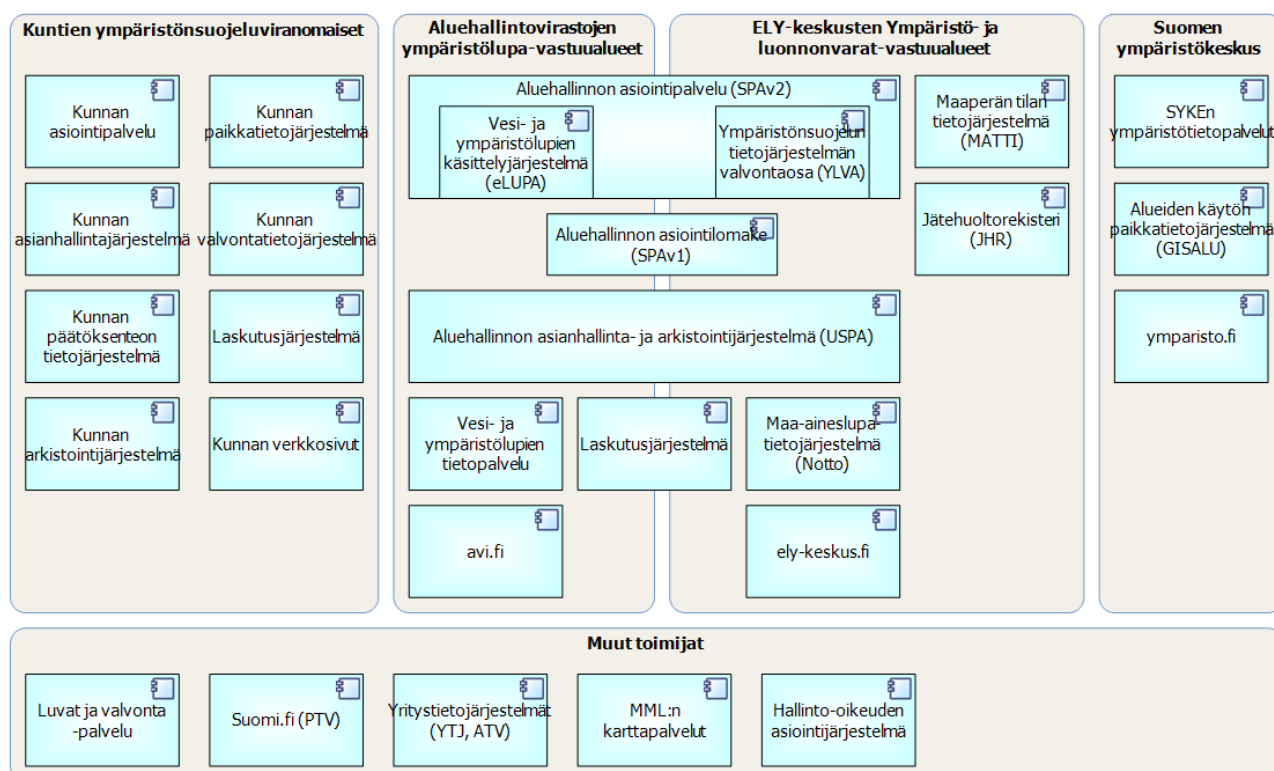
Ennako- ja jälkivalvonnan prosessissa tarvittavat asiointipalvelut ja tietojärjestelmät

Tietojärjestelmän nimi	Vastuutaho/omistaja	Kuvaus	Lisätietoja
Aluehallinnon asianhallinta- ja arkistointijärjestelmä (USPA)	AVIt ja ELY-keskukset	Asianhallintajärjestelmää käytetään asioiden ja asiakirjojen rekisteröintiin, asioiden valmisteluun, päätösten tekoon, hyväksymiseen, arkistointiin, tiedottamiseen ja täytäntöönpanoon sekä käsittelyvaiheiden seurantaan.	ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) tuottajana sopimuskumppaneiden kanssa. Valmisteilla lupa-päätöstietojen integraatio YLVAan.
Aluehallinnon asiointilomake (SPAv1)	AVIt ja ELY-keskukset	Aluehallinnon asiointipalvelussa asiakas voi sähköisesti asioida ELY-keskusten, Avien sekä Tukesin kanssa. Osa yksittäisistä vanhemmista asiointilomakkeista mm. Nottoon on toteutettu SPAv1:llä.	KEHA-keskus tuottajana sopimuskumppaneiden kanssa.
Aluehallinnon asiointipalvelu (SPAv2)	AVIt ja ELY-keskukset	Aluehallinnon asiointipalvelussa asiakas voi sähköisesti asioida ELY-keskusten, Avien sekä Tukesin kanssa. Uudemmat palvelukokonaisuudet (ml. eLupa ja YLVA) on toteutettu SPAv2:lla.	KEHA-keskus tuottajana sopimuskumppaneiden kanssa. https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/fi
Alueiden käytön paikkatietojärjestelmä (GISALU)	Suomen ympäristökeskus	Kuntakaavoituksen ja kulttuuriympäristön paikkatietojen tallennusjärjestelmä, jota käytetään lupakohteita koskevan tiedon etsintään. www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Rakennetun_ympariston_tietojarjestelmat	GISALU on osa ympäristöhallinnon rakennetun ympäristön tietojärjestelmiä. Rakenteilla 2020–2024 rakennetun ympäristön tietojärjestelmä RYTJ, joka kokoaa kaavoitukseen ja rakentamisen lupiin liittyvät tiedot saataville valtakunnalliseen tietojärjestelmään.
avi.fi	AVI	Tarjoaa tietoa aluehallinto- virastojen toiminnasta ja palveluista.	
ely-keskus.fi	ELY-keskus	Tarjoaa tietoa ELY-keskusten toiminnasta ja palveluista, mm. YLVasta www.ely-keskus.fi/web/ylva	Palvelut-osio on toteutettu PTV-integraationa www.ely-keskus.fi/palvelut
Hallinto-oikeuden asiointijärjestelmä	Tuomioistuinlaitos	Palvelee lupa-asiakkaita muutoksenhakutilanteissa. https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/	Toistaiseksi kaikki asiakirjat lähetetään muutoksenhakutilanteissa sekä viranomaisten että asiakkaan toimesta liitteinä.
Jätehuoltorekisteri (JHR)	ELY-keskus	Kokoaa yhteen aluehallinnon asiointipalvelussa tai tulostettavalla lomakkeella annetut jätelain mukaiset rekisteröinti- ja ilmoitustiedot.	
Kunnan arkistointijärjestelmä	Kunnat, kuntayhtymät	Hoitaa asiaan liittyvien asiakirjojen pysyvän säilytyksen.	Kunnissa on käytössä sekä sähköisiä että fyysisiä arkistointimenetelmiä. Lupamenettelyihin liittyvä asiakirjojen arkistointi saattaa tapahtua myös osana asiointi- tai asianhallintajärjestelmää. Kuntasektorin asianhallinnan viitearkkitehtuuri, Kuntaliitto 2016
Kunnan asianhallintajärjestelmä	Kunnat, kuntayhtymät	Hoitaa asian järjestelmällisen hallinnan tiedonohjaussuunnitelman mukaisesti. Kunnissa on käytössä monia asianhallintajärjestelmiä. Lupa-menettelyihin liittyvä asiakirjojen arkistointi ja/tai päätöksentekoprosessi luottamuselimestä saattaa tapahtua myös osana asianhallintajärjestelmää.	Käytössä olevia järjestelmiä mm. Ahjo, CaseM, Dynasty, Tweb Kuntasektorin asianhallinnan viitearkkitehtuuri, Kuntaliitto 2016

Kunnan asiointipalvelu	Kunnat, kuntayhtymät	Tarjoaa asiakkaalle asiointikanavan lupa- ja muuhun asiointiin. Kuntien käyttämiä paikkatietopohjaisia asiointipalveluja on kehitetty ensisijaisesti rakennusvalvonnan tarpeisiin ja niiden käyttöaste ympäristöviranomaisasiointissa on vielä pieni. Suuri osa ympäristötiedoista vastaanotetaan liitetiedostoina.	Käytössä olevia järjestelmiä mm. Lupapiste ja Trimble. Lupapiste on Kuntien Tiera Oy:n kilpailuttama ja kunnille tarjoama sähköinen lupapalvelu rakennetun ympäristön lupien hakemiseen sekä sähköiseen arkistointiin. Järjestelmään kytkeytyy myös kuulemisvaiheessa käytetty Julkipano -toiminnallisuus. Kilpailutuksen myötä palveluun on lisätty uusia ympäristönsuojelu-asiointin lomakkeita ja valmisteilla on sähköinen pysyväisarkisto, päätösten tekotoiminnallisuus sekä integraatiot yleisimpiin asianhallintajärjestelmiin. Käyttäjäkuntaorganisaatioiden määrä (alkuvuonna 2022 n. 20) on kasvamassa. Trimblen palveluihin kuuluvat ratkaisut, joilla mallinnetaan tietoja 3D-ympäristössä sekä hallitaan rakennetun ympäristön paikkatietoja (Locus Cloud) sekä asiointipalvelut (ePalvelut) rakennus- ja ympäristövalvontaan. Trimblen käyttäjäkuntaorganisaatioita on n. 30. Lisäksi kunnilla on paikallisia asiointitoteutuksia muutamilla muilla järjestelmillä. Kuntien ympäristönsuojelun hallintokyselyn 2021 sähköinen asiointimahdollisuus oli n. 16 %:lla kuntaorganisaatioista, mutta osuus kasvaa jatkuvasti. Suuri osa ympäristötiedoista toimitetaan kuitenkin edelleen liitelomakkeilla rakenteettomassa muodossa.
Kunnan paikkatieto-järjestelmä	Kunnat, kuntayhtymät	Tarjoaa kuntalaisille ja viranomaisille karttapohjaista tietoa, tallentaa omia ja hyödyntää ulkopuolisia paikkatietoaineistoja. Voi toimia osana asiointipalvelua.	Käytössä mm. Trimble Locus Cloud Trimble-kunnissa, kytkeytyen asiointipalveluun.
Kunnan päätöksen-teon tietojärjestelmä	Kunnat, kuntayhtymät	Vie lupavalmistelijan ehdotuksen toimielimen käsittelyyn ja päätettäväksi. Voi toimia myös osana asianhallintajärjestelmää.	Käytössä mm. Valmu.
Kunnan valvonta-tieto-järjestelmä	Kunnat, kuntayhtymät	Tarjoaa paikkatietopohjaisen tai muun ratkaisun lupakohteiden valvontatietojen ylläpitoon.	Käytössä mm. Facta, Trimble Locus Cloud.
Kunnan verkkosivut	Kunnat, kuntayhtymät	Tarjoaa kansalaisille tietoa kuntaviranomaisten tarjoamista palveluista sekä tietoa kuulutettavista vireilletulleista ja pääte-tyistä lupamenettelyistä.	Kuntien verkkosivuilta vaihtelevasti edelleen ohjaus ympäristö.fihin ja/tai sen tulostettaviin lomakkeisiin. Usein tarjolla myös kunnan omia tulostettavia lomakkeita tai paikallisia kopioita muuallakin olevista.
Laskutusjärjestelmä	AVIt, ELY-keskukset, kunnat	Muodostaa laskun asian valmis-tuttua, tarvitsee toiminnan-harjoittajan yhteys- ja laskutustietoa yms.	
Luvat ja valvonta - palvelu	Luvat ja valvonta – hanke (tuotetaan vielä hanke-muotoisena yhteistyössä KEHA-keskuksen sopimuskumppaneiden kanssa, mutta jatkossa palvelulle nimetään pysyvä omistaja).	Tarjoaa toiminnanharjoittajalle keskitetyn yhden luokun asiointikanavan tiettyissä palvelukokonaisuuksissa, soveltuu erityisesti tilanteisiin missä asiointitarve on toistuva tai se edellyttää yhteistyötä useiden viranomaisten kesken. Tarjoaa myös viranomaisille yhteisen tilannekuvan toiminnanharjoittajan hankkeesta sekä vuorovaikutus-toimintoja siihen liittyen.	Kokoa hakijan hakemustietoja ja välittää niitä integraation tai kevytasiointitoteutuksen kautta viranomaisille sekä välittää asian käsittelytietoa viranomaiselta hakijalle. Palvelun menettely- ja organisaatiokattavuus ovat vielä kapeat, mutta kehitystyö niiden parantamiseksi päättäväistä. Tavoitteena toteuttaa myös ympäristöllisten lupamenettelyiden yhteensovittamisen työkaluja, kun menettelyvalikoima on kattavampi. Lausunto- ja kuulemistyökalu myös kehitteillä.
Maa-aineslupa- tieto-järjestelmä (Notto)	ELY-keskus ja Suomen ympäristökeskus	Tarjoaa toiminnanharjoittajille lomakkeen (SPAv1) maa-	KEHA-keskus tuottajana sopimuskumppaneiden kanssa.

		ainesten ottamisen vuotuisen ilmoittamiseen, sekä kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille lomakkeen (SPAv1) luvitetun kohteen ilmoittamiseksi Nottoon.	Palvelun käytön kattavuus ei täysin tiedossa, tarve saada se kattavasti käyttöön.
Maaperän tilan tietojärjestelmä (MATTI)	ELY-keskus ja Suomen ympäristökeskus	Sisältää tietoa maa-alueista, joilla nykyisin tai aikaisemmin harjoitetusta toiminnasta on saattanut päästä maaperään haitallisia aineita ja alueista, jotka on tutkittu tai kunnostettu.	Ns. MARA-ilmoitusten ja PIMA-ilmoitusten tieto viedään Mattiin.
MML:n karttapalvelut	Maanmittauslaitos (MML)	Tarjoaa toiminnanharjoittajille ja viranomaisille kartta- ja ilma-kuva-aineistoa, mm. haku- ja harkintavaiheessa tarvittavaa tietoa kiinteistörajoista.	www.maanmittauslaitos.fi/asiointiverkossa/avoimien-aineistojen-tiedostopalvelu
Suomi.fi (PTV)	Digi- ja väestötietovirasto (DVV)	Tarjoaa kansalaisille yleistä tietoa erilaisista velvoitteista sekä toimijakohtaista palvelutietovarantoon liitettyä tietoa eri palveluista ja niiden asiointikanavista. Julkishallinnon muissa verkkopalveluissa hyödynnetään Suomi.fi-tunnistautumis-, valtuutus- yms. palveluita.	Eri menettelyitä ei ole kuvattu palveluna kattavasti (esim. maa-aines- ja ympäristöluvut ovat monilla luvittavilla organisaatioilla kokonaan kuvaamatta) ja toteutetun kuvaukset ovat hyvin vaihtelevia. Suomen ympäristökeskus ja ELY-keskus ovat kuvanneet varsin kattavasti asiointikanaviaan, ml. tulostettavat lomakkeet.
SYKEN ympäristötietopalvelut	Suomen ympäristökeskus	Tarjoavat toiminnanharjoittajille ja viranomaisille ympäristötietoa, osittain avoimena datana, ml. Hertta, Liiteri, Karpalo. Tietoa tarvitaan menettelyiden haku- ja harkintavaiheessa.	www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Ymparistotietojarjestelmat
Vesi- ja ympäristölupien käsittelyjärjestelmä (eLUPA)	KEHA-keskus tuottaa palvelua sopimus-kumppaneiden kanssa Avien käyttöön	Toimii AVIn lupavalmistelijoiden käsittelyjärjestelmänä. Siihen kytkeytyy myös erillinen päätösi-asiakirjasovellus. Yhdessä nämä muodostavat viranomaisen eLupa-käsittely-ympäristön.	Järjestelmä on osa eLUPA-palvelukokonaisuutta, joka muodostuu hakemuslomakkeista Aluehallinnon asiointipalvelussa, viranomaisen eLupa-käsittely-ympäristöstä sekä Vesi- ja ympäristölupien tietopalvelusta. Luvat ja valvonta -palvelun ja Aluehallinnon asiointipalvelun ympäristö- ja vesilupahakemusten välille on toteutettu integraatio tuotantolaitos-palvelukokonaisuuden yhteisten tietojen osalta.
Vesi- ja ympäristölupien tietopalvelu	AVI	Tarjoaa yleisessä tietoverkossa tiedoksi aluehallintovirastolle vireille tulleet, tiedoksiannetut ja päätetyt vesi- ja ympäristölupa-asiat sekä niihin liittyvät julkiset asiakirjat.	Näihin asiakirjoihin viitataan kuulutuksessa, lausuntopyynnössä ja kohdennetuissa kirjeitse lähetettävissä tiedoksiannoissa. Kuulutustietoja julkaistaan myös kuntien verkkosivulla ja joskus lehti-ilmoituksissa.
ymparisto.fi	Suomen ympäristökeskus	Tarjoaa kansalaisille ja toiminnanharjoittajille keskitettyä tietoa ympäristöstä ja ympäristöhallinnon menettelyistä. Menettelyosiossa on yli 100 erilaista osittain sisällöltään ja toteutukseltaan vanhentunutta tulostettavaa lomaketta tai muuta menettelyihin liittyvää tiedostoa, jotka tulee ottaa huomioon jatkokehityksessä.	Ymparisto.fi on tunnettu ja laajalti kuntien verkkosivuilta linkitetty tietokanava. Sivustoa uudistetaan parhaillaan ja jatkossa tarjolla on selkeämmät vaiheistetut ohjeet lupien hakemiseen. Toistaiseksi uudistus ei kuitenkaan koske tulostettavia lomakkeita.

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmän valvontaosa (YLVA)	KEHA-keskus tuottaa palvelua sopimus-kumppaneiden kanssa ELY-keskusten käyttöön	Tarjoaa raportointipalvelun, jonne toimitetaan YSL:n nojalla luvan- ja ilmoituksenvaraisten sekä rekisteröitävien toimintojen määräaikaishavainnot, kuntien ja ELY-keskusten valvomista laitoksista. Jos jätteen kuljetusta tai välittäjältä edellytetään raportointia, myös se toteutetaan YLVAssa. Toteutettu Aluehallinnon asiointipalvelussa SPAv2-alustalla.	YLVA-käyttäjien lkm ELY-keskuksissa 393, kunnissa 725. Aktiivisia ELY-keskuskohteita perustettu 4 473 kpl ja kuntakohteita 20 052 kpl. Pääasiassa ELY-keskuksen valvomien kohteiden osalta täytettiin rakenteellisia raportointilomakkeita yhteensä 47 292 kpl, joista toiminnanharjoittajat täyttivät 33 680 kpl aluehallinnon asiointipalvelun YLVA-osiossa, suorasiirtona toiminnanharjoittajien omista järjestelmistä lähetettiin 10 973 kpl ja manuaalisesti valvojat täyttivät 2639 kpl. Sähköisten lomakkeiden osuus 95 %. YLVA ei toistaiseksi ole kuntien kattavassa käytössä osaamis- ja resurssivajeiden vuoksi. YLVAan on valmisteltu kuntien asiakkaita palvelevia YSL:n mukaisia ilmoitus- ja rekisteröintilomakkeita, mutta niitä ei ole otettu vielä käyttöön vireilletulo- ja aikalaskentahaasteiden vuoksi (toistaiseksi yksittäiset lupavalmistelijat voivat olla YLVAn käyttäjiä, kirjaamot eivät). Integraatioita toteutettu jo joihinkin järjestelmiin (ainakin SPAv2-alusta palvelut?), jolloin hakijan ei tarvitse erikseen syöttää yritystietoja
Yritystietojärjestelmät (YTJ, ATV)		Tarjoaa tietojärjestelmille rajapinnan kautta toiminnanharjoittajan yritystietoja.	

Liite 5 kaavio. Tietojärjestelmäsalkussa kuvataan eri toimijoiden vastuulla olevat ennakko- ja jälkivalvontaan liittyvät yleisimmät tietojärjestelmät. Kuntien järjestelmäratkaisuissa on vaihtelevuutta; esimerkiksi paikkatietojärjestelmä voi olla osa asiointi- tai valvontajärjestelmää ja arkistointi osa asianhallintajärjestelmää.

Liite 6 Tietoryhmät

Hakemustiedot

Alla listattuna erityisesti ympäristö- ja maa-ainesluvan päätieto- ja tietoryhmät, joiden sisälle kuuluu satoja yksittäisiä tietoja. Vastaavissa ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyissä on osittain samat, mutta usein suppeammat tiedot.

Toiminnanharjoittajatiedot

- Laskutustiedot
- Toiminnanharjoittajan yhteystiedot
- Yhteyshenkilötiedot
- Yritystiedot

Toimintapaikkatiedot

- Kaavoitustiedot
- Kiinteistön tiedot
- Laitoksen tiedot
- Luonnonsuojelutiedot
- Pohjavesitiedot
- Sijaintipaikka- ja ympäristöolosuhdetiedot
- Tiedot rajanaapureista ja muista asianosaisista

Toiminnan yleistiedot

- Aiemmin myönnettyt luvat ja tehdyt sopimukset
- Aikataulut
- Tiedot rekisteröitävistä toiminnoista
- Toiminnan tuotanto-, prosessi-, laitteisto- ja rakennetiedot
- Vakuudet
- Yleiskuvaus toiminnasta

Toiminnan ympäristönsuojelulain mukaiset tarkentavat tiedot

- Energiatiedot
- Jäte- ja sivutuotetiedot
- Jätteiden käsittelytiedot
- Liikennetiedot
- Maaperän ja pohjaveden tarkkailutiedot
- Melu- ja värinäätiedot
- Polttoainetiedot
- Päästöjen laatu- ja määrätiedot
- Päästöjen vähentämisen ja puhdistamisen tiedot
- Päästölähdetiedot
- Raaka-aine- ja kemikaalitiedot
- Riskienhallintatiedot
- Seurannan ja tarkkailun menetelmätiedot
- Tiedot energian ja materiaalien käytön tehokkuudesta
- Tiedot parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamisesta
- Tiedot ympäristöasioiden hallintajärjestelmästä
- Veden hankinta- ja viemärintitiedot
- Veden käytön tiedot
- Vesistötiedot
- Ympäristövaikutustiedot

Toiminnan maa-aineslain mukaiset tarkentavat tiedot

- Jäte- ja sivutuotetiedot
- Liikennetiedot
- Melu- ja värinäätiedot
- Ottamissuunnitelma
- Tiedot maa-ainesluvista ja ilmoituksista
- Tiedot otettavan maa-aineksen käyttötarkoituksesta
- Tiedot otetun maa-aineksen määrästä ja laadusta

Asian käsittelytiedot

- Asianhallinnan tiedot
- Lausunnot
- Muistutukset ja mielipiteet
- Päätöstiedot
- Tiedot hallinto-oikeuden päätöksistä
- Tiedot kuulemisvaiheista
- Tiedot täydennyspyynnöistä ja täydennyksistä
- Vastineet

Valvontatiedot

- Tiedot laitosten toiminnasta ja päästöistä
- Tiedot otetun maa-aineksen määrästä ja laadusta
- Toiminnan seuranta- ja tarkkailutiedot
- Valvonnan tarkastuskertomukset ja valvontatiedot
- Valvontasuunnitelmat ja -ohjelmat

Lähteet

[Elinkeinoelämän keskusliiton tiedote investointiluvituskyselystä 2021](#)

[Kuntien ympäristönsuojelun hallintokysely 2021](#), Kuntaliitto

[Suomen ympäristökeskuksen raportteja 10/2017](#), Kuntien valvomat ympäristöluvanvaraiset ja rekisteröidyt toiminnot

[Suomen ympäristökeskuksen raportteja 44/2020](#), Ympäristönsuojelulain mukaiset valtion ympäristölupapäätökset 2018–2019

[Yhteentoimivuusalusta](#), Digi ja väestötietovirasto